

FEMINISMI SUOMALAISEN VALTAVIRTAJOURNALISMIN UUTISISSA

Katja Toivanen
Journalistiikan pro gradu -työ
Jyväskylän yliopisto
Viestintätieteiden laitos
Lokakuu 2000

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos VIESTINTÄTIETEIDEN
Tekijä TOIVANEN, Katja Hanna Anneli	
Työn nimi FEMINISMI SUOMALAISEN VALTAVIRTAJOURNALISMIN UUTISISSA	
Oppiaine Journalistiikka	Työn laji Pro gradu
Aika Lokakuu 2000	Sivumäärä 114
<p>Tiivistelmä - Abstract</p> <p>Tutkin kriittisen kulttuuritutkimuksen ja agenda setting -mallin hengessä, miten paljon ja kuinka kehystettynä suomalaisen valtavirtajournalismin uutisista löytyy feminismiä. Valtavirtajournalismia edustavat Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat, Yleisradion TV1 ja MTV3. Tutkimusaineiston 2 008 uutista on kerätty näistä viestimistä yhteensä neljän viikon aikana.</p> <p>Etsin aineistosta uutisia, joissa 1) käsitellään feminististä liikettä tai mainitaan feminismi, 2) käsitellään tai mainitaan feministisiä toimijoita, 3) ilmenee feminismin mukaisuutta. Feminismin uutiskehyksiä tarkastelen selvittämällä, 1) miten feministisen liikkeen käsittely tai maininta tapahtuu, 2) keitä uutisten feministiset toimijat ovat, mistä he puhuvat ja kuinka heitä käsitellään, 3) mistä feminismin mukaisuus löytyy ja millaista se on.</p> <p>Feminismiä löytyi vain 20 uutisesta. Niin feministinen liike ja feministiset toimijat kuin feminismin mukaisuuskin näyttävät jäävän suomalaisten valtavirtauutisten marginaaleihin ja ulkopuolelle. Naisten alistusta tuotiin esille vain satunnaisesti ja alistuksen syitä ja seurauksia sekä naisten emansipaatiomahdollisuuksia vieläkin harvemmin.</p> <p>Feministinen liike ja feministiset toimijat merkityksellistyivät uutisissa vain ulkomaisessa kontekstissa vaikuttaviksi, epämääräisiksi ja jopa naurettaviksi tahoiksi. Naisten alistus määrittyi lähinnä ulkomaalaisten naisten raiskauksiksi, sen syyt ja seuraukset merkityksellistyivät erityisesti ulkomaalaisten naisten raiskausten syiksi ja seurauksiksi, ja emansipaatio pelkistyi yksittäisten naisten ja naisryhmien alistuksen vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi.</p> <p>Feminismin vähäinen määrä ja sen tietynlaiset kehykset suomalaisissa valtavirtauutisissa voivat tarkoittaa, että niin feminismi kuin (suomalaisten) naisten alistuskin määrittyvät yhteiskunnassa ja kulttuurissa merkityksettömiksi. Tällöin feminismin on vaikeaa päästä vaikuttamaan vallitseviin ajattelu- ja toimintatapoihin eli todellisuuden ja maailman rakentumiseen - naisten alistus jatkuu.</p>	
Asiasanat Feminismi, valtavirtajournalismi, valtavirtauutiset, kriittinen kulttuuritutkimus, agenda setting -malli	
Säilytyspaikka	Jyväskylän yliopisto/Tourulan kirjasto
Muita tietoja	-

SISÄLTÖ

1.	JOHDANTO.....	1
1.1.	Joukkoviestintä ja vaikutukset.....	1
1.2.	Kulttuuritutkimuksen ja agenda setting -mallin vaikutusnäkemykset.....	3
1.3.	Vaikutukset ja valta.....	6
1.4.	Tutkimustavoitteet.....	10
2.	KESKEISET KÄSITTEET.....	13
2.1.	Suomalainen valtavirtajournalismi ja uutiset.....	13
2.2.	Feminismi.....	15
3.	KOHTI TUTKIMUSTA.....	26
3.1.	Tutkimusaineiston keräys.....	26
3.2.	Feminismin etsinnän ja kehysten tarkastelun näkökulmat.....	31
4.	TUTKIMUSAINEISTON ANALYYSI.....	35
4.1.	Feminismin määrä.....	35
4.2.	Feminismin kehykset: feminismi liikkeenä.....	39
4.3.	Feminismin kehykset: feministiset toimijat...	42
4.4.	Feminismin kehykset: feminismin mukaisuus...	50
4.4.1.	Naisten alistuksen osoittaminen.....	51
4.4.2.	Alistuksen syiden ja seurausten pohdinta.....	71
4.4.3.	Emansipaationäkemyksen ja -käytäntöjen esilletuonti.....	80
5.	YHTEENVETO JA POHDINTAA.....	87
5.1.	Feminismi suomalaisissa valtavirtauutisissa.....	87
5.2.	Lopuksi.....	99
	LÄHTEET.....	106
LIITE 1.	TV1:n uutislähetykset maanantaina 3.4. - sunnuntaina 9.4.2000.....	110
LIITE 2.	MTV3:n uutislähetykset maanantaina 10.4. - sunnuntaina 16.4.2000.....	112
LIITE 3.	Taulukkoluettelu.....	114

1. JOHDANTO

1.1. Joukkoviestintä ja vaikutukset

Joukkoviestinnän vaikutusmahdollisuuksia on pohdittu ja tutkittu monin tavoin joukkoviestintätutkimuksen historian aikana. Näyttää siltä, että käsitykset vaikutuksista ovat kehittyneet aaltomaisesti niin, että joukkoviestinnän vaikutusten korostamisesta on vähitellen siirrytty vaikutusmahdollisuuksien kyseenalaistamiseen ja päinvastoin. Tietynä aikana on tietenkin esiintynyt monenlaisia ja myös valtavirrasta poikkeavia näkemyksiä, mutta jonkinlaista säännönmukaisuutta vaikutusnäkemysten kehityksessä voi havaita.

Varhaisen joukkoviestintätutkimuksen aikaan eli 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alkupuolella keskustelu joukkoviestinnän vaikutuksista oli osa länsimaisten yhteiskuntien modernisoitumisen ja sen aiheuttamien ongelmien tarkastelua (Pietilä 1995, 80 – 81). Vaikutuksista esitettiin sekä pessimistisiä että optimistisiä visioita, mutta yhteistä näyttää olleen usko siihen, että vaikutuksia todella oli (Kunelius 1998, 115 – 118). Näkemykset alkoivat muuttua ainakin valtavirtatutkimuksen osalta 1930-luvun jälkeen, kun joukkoviestintätutkimuksessa siirryttiin yhdysvaltalaisen MCR- eli Mass Communication Research-perinteen kultakaudelle (Pietilä 1998, 400; Kunelius 1998, 118 – 119). Perinteen kannattajat olivat lopulta sitä mieltä, että joukkoviestinnällä ei juurikaan ollut vaikutuksia (Pietilä 1998, 402; Kunelius 1998, 119).

1960-luvun lopulta lähtien vaikutuksia alettiin jälleen korostaa, kun uusvasemmistolaisuus ja kulttuuritutkimus syrjäyttivät MCR-perinteen (Pietilä 1998, 407 – 409; Pietilä 1997, 272 – 275). Kulttuuritutkimuksessa alettiin kuitenkin jo 1970-luvulla painottaa näkemyksiä, joiden mukaan ihmiset ovat passiivisten vastaanottajien sijaan aktiivisia sanomien tulkitsijoita ja sanomat avoimia monenlaisille tulkinnoille (Pietilä 1997, 275, 284; Ranta-

nen 1997, 113; Savolainen 1994, 139, 141 - 143). Tällaiset näkemykset johdattivat jälleen kyseenalaistamaan joukkoviestinnän vaikutusmahdollisuuksia, mutta viime vuosina näkemyksiä aktiivisesta yleisöstä ja monitulkintaisista sanomista on kritisoitu (Pietilä 1997, 295, 300; Rantanen 1997, 114). Näyttää siis siltä, että joukkoviestinnän vaikutusmahdollisuuksia korostavat näkemykset ovat jälleen vahvistuneet.

Usko joukkoviestinnän vaikutusmahdollisuuksiin ei ole yllättävää, kun ajattelee, kuinka keskeinen rooli joukkoviestinnällä on nykyään ainakin useimpien länsimaisten ihmisten elämässä. Suomessakin sanomalehtien, radion, television, aikakaus- ja ilmaisjakelulehtien, suoramarkkinoinnin, kirjojen ja videoiden parissa viihdyttiin vuonna 1998 lähes kahdeksan tuntia päivittäin (Sauri 1999a, 54). Tästä ajasta sanomalehdet, radio ja televisio veivät yhteensä kuusi ja puoli tuntia. Tuomo Saurin mukaan (1999b, 199; 1999c, 106; 1999d, 79) sanomalehtien lukemiseen käytettiin hiukan yli 40 minuuttia päivässä, radiota kuunneltiin päivittäin reilut kolme tuntia ja televisiota katseltiin noin kaksi ja puoli tuntia päivässä. Sanomalehdet tavoittivat suomalaisista päivittäin noin 90 %, radio noin 80 % ja televisio lähes 90 % (Sauri 1999b, 199; Sauri 1999c, 104; Sauri 1999a, 54). Näiden lukujen valossa joukkoviestinnän vaikutusmahdollisuuksia on vaikeaa vähentellä.

Vaikka oltaisiin yhtä mieltä siitä, että joukkoviestinnällä on vaikutuksia, kysymys vaikutuksista ei edelleenkään ole yksinkertainen. Kuten Risto Kunelius (1998, 112 - 113) toteaa, vaikutuksilla on tarkoitettu ja tarkoitetaan yhä monenlaisia asioita. Joskus vaikutusten ajatellaan olevan esimerkiksi tietojen, asenteiden tai käyttäytymisen muuttumista, toisinaan taas muutosten torjumista. Vaikutusten voidaan olettaa ilmenevän nopeasti tai vasta pitkän ajan kuluttua, ja vaikutusten kohteina voidaan pitää niin yksilöitä, ryhmiä, suurta yleisöä kuin koko yhteiskuntaa ja kulttuuriakin. (Kunelius 1998, 113.) Oman lisänsä

näkemyksen kirjoon tuovat erilaiset käsitykset yleisön roolista joukkoviestintätapahtumassa (ks. esim. Kunelius 1998, 115 – 116; Savolainen 1994, 139, 141 – 143). Lisäksi vaikutuksista puhumista hankaloittaa se, että joukkoviestintä ei toimi muusta yhteiskunnasta erillään, vaan osana sitä. Usein on siis vaikeaa erottaa toisistaan joukkoviestinnän ja muiden yhteiskunnallisten tekijöiden vaikutuksia. (Kuutti 1994, 31.)

Kaikki Kuneliuksen (1998, 113) mainitsevat vaihtoehdot ovat esiintyneet muodossa tai toisessa joukkoviestintätutkimuksen historian aikana. 1900-luvun alussa joukkoviestinnän vaikutusten ajateltiin kohdistuvan niin ihmisiin kuin yhteiskuntiinkin. Vaikutusten oletettiin ilmenevän yhtäältä ihmisten vieraantumisenä toisistaan ja perinteisistä tavoista sekä yhteiskuntien organisoinnin vaikeutena ja toisaalta ihmisten välisten suhteiden ja demokratian kehittymisenä. (Pietilä 1995, 80 – 81; Kunelius 1998, 115 – 118.) MCR-perinteessä vaikutusten yhteiskunnallista kontekstia ei juurikaan huomioitu. Kiinnostuksen kohteena olivat erityisesti yksilön mielipiteissä, asenteissa tai käyttäytymisessä suhteellisen lyhyessä ajassa ilmenevät määrälliset muutokset. (Pietilä 1998, 402; Kunelius 1998, 118 – 119.) Uusvasemmistolaisessa ajattelussa vaikutusten oletettiin kohdistuvan ihmisten ajattelutapojen ja toiminnan kautta yhteiskuntaan, ja vaikutuksilla tarkoitettiin lähinnä pitkän ajan kuluessa ilmenevää hallitsevan yhteiskunnallisen ideologian säilymistä ja vahvistumista (Pietilä 1998, 407 – 408).

1.2. Kulttuuritutkimuksen ja agenda setting -mallin vaikutusnäkemykset

Kulttuuritutkimuksessa joukkoviestintää on tarkasteltu ihmisiin ja sitä kautta kulttuuriin ja yhteiskuntaan kokonaisvaltaisesti vaikuttavana tekijänä. Kulttuuritutkimus ei ole yhtenäinen suuntaus, vaan kyseessä on sateenvarjokäsite, jonka alle mahtuu monia erilaisia ajattelu- ja tutkimustapoja (Hietala 1997, 35; Pietilä 1998, 409). Yh-

teistä on kuitenkin näkemys, jonka mukaan emme voi ymmärtää todellisuutta sellaisenaan vaan aina ainoastaan kulttuurisidonnaisesti, kulttuurin mahdollistamien ja rajoittamien merkityksellistämisen eli esimerkiksi ajattelu-, puhe- ja kirjoitustapojen kautta (Pietilä 1998, 409 - 410; Karvonen 1998, 32; Väliaverronen 1998, 18). Tällainen konstruktivistinen näkemys ei tarkoita, ettei materiaalista todellisuutta ole lainkaan olemassa, vaan korostaa sitä, että käsityksemme siitä ovat aina sidoksissa yhteiskuntaan ja kulttuuriin eli jostakin näkökulmasta tuotettu- ja (Kunelius 1998, 14 - 15; Väliaverronen 1998, 18 - 19).

Erkki Karvosen (1998, 33) mukaan yhteiskunta ymmärretään kulttuuritutkimuksessa pikemminkin prosessiksi kuin rakenteeksi, eli ajatellaan, että yhteiskunta muodostuu jatkuvan merkityksellistämisen kautta ja lakkaa olemasta, jos merkityksellistäminen loppuu. Tämä yhteiskunnan tuottaminen ja uusintaminen tapahtuu Karvosen (1998, 32 - 33) mukaan ihmisten noudattamien käytäntöjen eli yhteiskunnassa ja kulttuurissa ajan mittaan vakiintuneiden ajattelu- ja toimintatapojen kautta. Näiden konventioiden ylläpitoon ja samalla vallitsevan yhteiskunnallisen ja kulttuurisen järjestyksen tuottamiseen ja uusintamiseen osallistuu myös joukkoviestintä. Joukkoviestintää pidetään siis kulttuuritutkimuksessa tekijänä, joka omalta osaltaan tuottaa ja ylläpitää yhteisiä käsityksiä siitä, mitä todellisuus ja maailma ovat ja mitä niiden pitäisi olla. (Karvonen 1998, 33; Pietilä 1997, 281; Perko 1998, 15; Sirkkunen 1996, 71 - 72.) Tämä on merkityksellistä, sillä käsitykset todellisuudesta vaikuttavat ihmisten toimintaan, jolloin ne voivat tuottaa kaltaistaan eli esimerkiksi joukkoviestinnässä esitetyn mukaista todellisuutta (Karvonen 1998, 39; Kunelius 1998, 15; Väliaverronen 1998, 19).

Tällainen näkemys joukkoviestinnän vaikutuksista on vielä melko yleisluontoinen. Näkemystä voi mielestäni täydentää vaikutusten agenda setting -mallilla, joka alkoi Veikko Pietilän (1998, 403) mukaan kehittyä MCR-perinteen vaiku-

tutkimuksen kriisiytyttyä 1960-luvun lopulla. Gerald M. Kosickin (1993, 103) mukaan joukkoviestintätutkimuksessa pyrittiin tuolloin irrottautumaan näkemyksistä, jotka korostivat joukkoviestinnän vaikutuksettomuutta, ja agenda setting -hypoteesi tarjosi siihen mahdollisuuden. Mallin alkuperäinen ajatus oli Maxwell E. McCombsin ja Donald L. Shawn (1993, 59) mukaan se, että joukkoviestinnässä käsiteltäviksi valitut aiheet muodostavat agendan eli tietynlaisen asialistan, joka puolestaan säätelee julkista agendaa eli sitä, mihin asioihin ihmiset kiinnittävät huomiota. Tämä puolestaan voi vaikuttaa siihen, mitä asioita yhteiskunnassa ja kulttuurissa pidetään tärkeinä ja keskustelun arvoisina (Perko 1998, 14; Kivikuru 1995, 99). Perinteinen agenda setting -tutkimus tarkasteleekin Kosickin (1993, 104 - 105, 117) mukaan sekä joukkoviestinnän aihevalikoimaa että yleisön mielenkiinnon kohteita ja lisäksi niiden välistä vastaavuutta.

Nykyään agenda setting -malli on entistä laajempi. Kun aiemmin ajateltiin, että joukkoviestinnän ja erityisesti journalismin ja uutisten asialista vaikuttaa vain ohjaimalla ihmisten huomion tiettyihin asioihin, nykyisin oletetaan, että agenda voi vaikuttaa myös siihen, mitä ihmiset asioista ajattelevat. Ihmisiin vaikuttaa teorian mukaan paitsi se, mitä aiheita journalismin agendalla käsitellään, myös se tapa, jolla niitä käsitellään. (McCombs - Shaw 1993, 62, 65; Kosicki 1993, 109.) Näkemyksen taustalla on ajatus, jonka mukaan journalismin asialistalle valittuja aiheita ei koskaan esitetä sellaisinaan, vaan niitä tarkastellaan aina joistakin valituista näkökulmista (Kunelius 1998, 18 - 19; Sirkkunen 1996, 71; Kosicki 1993, 109, 112). Nämä näkökulmat eli aiheiden kehystämistavat vaikuttavat agenda setting -mallin mukaan siihen, mihin käsiteltyjen aiheiden piirteisiin ihmisten huomio kiinnittyy. Tämä puolestaan voi vaikuttaa siihen, miltä kantilta ihmiset asioita arvioivat, mitä he niistä ajattelevat, kuinka he niihin suhtautuvat ja miten he käsitystensä perusteella yhteiskunnassa ja kulttuurissa toimivat. (McCombs - Shaw 1993, 63; Karvonen 1998, 39.)

Oma tutkielmani ei ole vaikutustutkimus, mutta kulttuuri-
tutkimuksen ja agenda setting -mallin näkemykset joukko-
viestinnän vaikutuksista muodostavat sen lähtökohdan ja
tekevät siitä mielekkään. Olen Risto Kuneliuksen (1998,
132) kanssa samaa mieltä siitä, että joukkoviestinnän
yhteiskunnallisesti merkittävimmät vaikutukset ovat pitkän
ajan kuluessa kasautuvia vaikutuksia ja ilmenevät niissä
tavoissa, joilla ihmiset jäsentävät todellisuuttaan ja
maailmaa. Sekä kulttuuritutkimuksessa että agenda setting
-mallin piirissä on nähdäkseni esitetty juuri tällaisia
vaikutusnäköyksiä.

Kulttuuritutkimuksessa on hahmoteltu vaikutusten suuria
linjoja, ja agenda setting -mallin mukaan vaikutukset
liittyvät erityisesti joukkoviestinnän aiheita ja aiheiden
käsittelytapoja koskeviin valintoihin. Näkemysten taustal-
la on ajatus, jonka mukaan joukkoviestintä ei koskaan
esitä maailmaa sellaisenaan, vaan erilaisista näkökulmista
tuotettuja versioita todellisuudesta. Nämä versiot puoles-
taan voivat ajan mittaan vaikuttaa ihmisten käsityksiin,
asenteisiin, tietoihin ja toimintaan ja sitä kautta niihin
kulttuureihin ja yhteiskuntaan, joiden puitteissa joukko-
viestintä versioitaan tuottaa. Kyseessä on siis jatkuva
todellisuuskäsityksiä ja sitä kautta todellisuutta tuotta-
va, uusintava ja muuttavakin prosessi, jossa joukkovies-
tintä, ihmiset, yhteiskunta ja kulttuuri ovat keskenään
monimutkaisessa vuorovaikutuksessa.

1.3. Vaikutukset ja valta

Kysymykset joukkoviestinnän vaikutuksista liittyvät aina
jollain tasolla kysymyksiin vallasta. Juuri vaikutusten
valtautuvuus on Risto Kuneliuksen (1998, 112) mielestä
syy siihen, että vaikutukset ovat yksi joukkoviestintätut-
kimuksen pohdituimmista, tutkituimmista ja kiistellyimmis-
tä alueista. Kuneliuksen (1998, 186) mukaan joukkoviestin-
nän ja vallan kytkökset pakottavat joukkoviestintätutki-
muksen laskeutumaan teoreettisista korkeuksista keskelle

yhteiskunnallista ja kulttuurista keskustelua ja ottamaan osaltaan kantaa yhteiskunnalliseen vallankäyttöön. Samalla tarkasteltavaksi nousee erilaisia eettisiä ja moraalisia arvokysymyksiä, sillä kuten Kunelius (1998, 131) ja Perko (1998, 25) toteavat, vaikutusvallasta seuraa suuri vastuu. Tällaisista näkökulmista muodostuvaa ajattelun ja tutkimuksen perinnettä voidaan kutsua joukkoviestintä- tai journalismikritiikiksi ja myös ideologiakritiikiksi tai uutisrealismin tutkimukseksi (Luostarinen 1996, 14 - 16; Koivunen 1997b, 11 - 13; Ridell 1997, 143 - 144, 155).

Kulttuuritutkimuksessa joukkoviestinnän ja vallan suhteita on tarkasteltu erityisesti kriittiseksi kutsutussa kulttuuritutkimuksen suuntauksessa. Sen juuret löytyvät Veikko Pietilän (1997, 261) mukaan 1960-luvun lopulla alkaneesta uusvasemmistolaisesta ajattelusta, joka puolestaan on hyödyntänyt 1900-luvun alkupuolella kehittyneen Frankfurtin koulukunnan näkemyksiä (Rantanen 1997, 79, 81, 93; Pietilä 1998, 407). Keskeistä kriittisessä kulttuuritutkimuksessa on ajatus, jonka mukaan yhteiskunnallisen ja kulttuurisen järjestyksen tuottaminen ja uusintaminen ei välttämättä ole yksimielinen prosessi (Karvonen 1998, 34; Luostarinen 1996, 52; Sirkkunen 1996, 72 - 73). Erkki Karvosen (1998, 34 - 35) mukaan todellisuutta määrittelemään pyrkivillä ihmisillä ja ihmisryhmillä on erilaisia, usein ristiriitaisiakin intressejä, ja siksi yhteiskunnassa syntyy jatkuvasti taistelua siitä, kenen etujen mukaisesti todellisuutta pitäisi määritellä ja ymmärtää.

Joukkoviestinnän luoma julkisuus on yksi niistä areenoista, joilla kamppailu yhteiskunnallisen ja kulttuurisen todellisuuden määrittelystä tapahtuu (Karvonen 1998, 36). Kuten Seija Ridell (1997, 155) ja Norman Fairclough (1997, 120, 267) toteavat, edes journalismin ja uutisten tavat merkityksellistää asioita ja ihmisiä eivät suinkaan ole objektiivisia ja neutraaleja, vaan valitut näkökulmat muodostuvat erilaisten intressien paineessa. Karvosen (1998, 35) mukaan käytännössä käy yleensä niin, että

joidenkin tahojen käsitykset todellisuudesta ovat vahvempia kuin toisten. Joukkoviestintä perustuu edelleen epätasa-arvoiseen asetelmaan, jossa vain harvat pääsevät puhumaan ja monet kuuntelevat (Kunelius 1998, 16; Kuutti 1994, 30). Joillakin on siis tässä suhteessa enemmän valtaa kuin toisilla. Karvosen (1998, 36) mukaan vahvimpien tahojen todellisuuskäsityksistä tulee koko yhteiskunnassa ja kulttuurissa vallitsevaa arkijärkeä, jota jatkuvasti uusinnetaan.

Myös joukkoviestinnällä on kulttuuritutkimuksen näkökulmasta tapana toistaa valtaapitävien tuottamia todellisuuskäsityksiä ja siten ylläpitää olemassaolevaa järjestystä ja vallitsevia valtasuhteita. Samalla toisenlaiset todellisuuden määritelmät ja niiden taustalla olevat tahot jäävät marginaaleihin tai täysin näkymättömiksi ja äänettömiksi. Ne eivät siis osallistu yhteiskunnan ja kulttuurin rakentamiseen. (Pietilä 1997, 272 - 275, 281; Karvonen 1998, 33, 36, 38 - 39; Sirkkunen 1996, 72; Luostarinen 1996, 51.) Faircloughin (1997, 10) mukaan joukkoviestintä voi tällä tavalla vaikuttaa ihmisten tietoihin, uskomuksiin, arvoihin, identiteetteihin ja sosiaalisiin suhteisiin. Fairclough (1997, 64 - 65, 263) muistuttaa kuitenkin, että vaikka joukkoviestintävälineet muodostavat vaikutusvaltaisen ideologisen koneiston, niitä ei ole kokonaisuutena alistettu hallitsevien tahojen palvelukseen.

Kriittisen kulttuuritutkimuksen näkökulmasta joukkoviestinnän ja vallan suhteet ilmenevät siis erilaisten tahojen ja todellisuuskäsitysten epätasa-arvoisena esittämisenä joukkoviestinnässä. Agenda setting -mallin näkökulmasta epätasa-arvo liittyy erityisesti joukkoviestinnän aiheita ja aiheiden käsittelytapoja koskeviin valintoihin. Jos ajatellaan mallin mukaisesti, että joukkoviestinnän agenda voi ohjata ihmisten huomiota tiettyihin asioihin (McCombs - Shaw 1993, 59; Reese 1991, 309, 311), voidaan ajatella myös niin, että ne aiheet, joita joukkoviestinnässä ei

käsitellä, jäävät vaille huomiota. Samoin voidaan ajatella, että jos joukkoviestinnän agendalle valittujen aiheiden tärkeys korostuu yhteiskunnassa ja kulttuurissa (Perko 1998, 14; Kivikuru 1995, 99), agendalta puuttuvat aiheet voivat määrittyä vähemmän tärkeiksi tai jopa täysin merkityksettömiksi. Lisäksi voidaan ajatella, että jos joukkoviestinnän agendalle valittuja aiheita käsitellään tiettyin tavoin, jotka ohjaavat ihmisten huomion asioiden tiettyihin piirteisiin (McCombs - Shaw 1993, 63), vaihtoehtoiset käsittelytavat jäävät käyttämättä ja asioiden muut ominaisuudet siksi huomioimatta. Agenda setting -mallin valtaulottuvuus liittyy siis agendan muotoutumiseen ja siihen, että muotoutumisessa on kyse nimenomaan valitsemisista ja valitsematta jättämisistä.

Kulttuuritutkimuksen ja agenda setting -mallin näkemyksiin perustuva joukkoviestintäkritiikki on tällä hetkellä aiheellista, kun otetaan huomioon, kuinka yhdenmukaista suomalainen joukkoviestintä on nykyään niin toimintaperiaatteiltaan kuin sanomiltaan. Agendalle valitaan yhä harvempia aiheita, ja joukkoviestimet käsittelevät samoja asioita samoista näkökulmista. (Perko 1998, 10 - 11, 20; Reese 1991, 313 - 314.) Kuten Perko (1998, 17, 21) toteaa, vaihtoehtoisista aiheista ja näkökulmista vaietaan, ja siksi monia tärkeitä ja mielenkiintoisia asioita ja näkemyksiä jää pimentoon. Myös Fairclough (1997, 92) on sitä mieltä, että vaikka joukkoviestintä saattaakin vaikuttaa suhteellisen monimuotoiselta, erilaisten näkemysten esittely voi olla vain näennäistä. Tällaisessa tilanteessa on mielestäni tärkeää tehdä kuten Ridell (1997, 162) ja Fairclough (1997, 30) kehottavat eli kiinnittää huomiota paitsi siihen, mitä joukkoviestintä sisältää, myös siihen, mitä se ei sisällä.

Salla Tuomivaaran (1998, 109) mukaan Suomesta kyllä löytyy esimerkiksi erilaisten yhteiskunnallisten liikkeiden synnyttämää vaihtoehtoista joukkoviestintää, mutta sen sanomat jäävät auttamatta valtaviirran jalkoihin. Karvosen (1998, 31) mukaan vaihtoehtoisia elämisen tapoja ei enää

kyetä näkemään, kun joukkoviestinnänkin ylläpitämät valitsevat todellisuuskäsitykset luonnollistuvat eli alkavat vaikuttaa itsestäänselviltä. Tuomivaaran (1998, 114) mielestä maailmasta olisi mahdollista antaa nykyistä monipuolisempi ja ristiriitaisempikin kuva ilman, että ihmisten elämä suistuisi raiteiltaan. Tämä vaatisi kuitenkin myös valtavirrasta poikkeavien äänten kuuntelemista (Tuomivaara 1998, 114). Kriittisen kulttuuritutkimuksen käsittein monimuotoisempi joukkoviestintä ja sallivampi yhteiskunta ja kulttuuri edellyttäisivät siis erilaisten todellisuuskäsitysten huomioimista.

1.4. Tutkimustavoitteet

Käytän kulttuuritutkimuksen ja agenda setting -mallin kriittisiä näkemyksiä joukkoviestinnän vaikutuksista oman tutkielmani ajatuksia herättävänä lähtökohtana, joka tekee tutkimuskysymyksistäni mielenkiintoisia. Tavoitteeni ei ole osoittaa näkemyksiä oikeiksi tai vääriksi, eli tutkielmani ei ole vaikutus- tai yleisötutkimus. En myöskään tutki, millaisia aiheita joukkoviestinnässä ylipäättään käsitellään tai vastaavatko aihevalinnat ihmisten mielenkiinnon kohteita, eli tutkielmani ei ole perinteinen agenda setting -tutkimus.

Tavoitteeni on tutkia kriittisen kulttuuritutkimuksen ja uudempien agenda setting -näkemysten hengessä, missä määrin ja kuinka kehystettynä suomalaisen valtavirtajournalismin uutisista löytyy feminismiä. Feminismi on itselleni tärkeä ajattelu- ja toimintatapa, ja siksi olen kiinnittänyt huomiota siihen, kuinka vähän feminismi ja feministiset näkemykset näyttävät saavan tilaa suomalaisessa julkisuudessa. Tavoitteeni on siis selvittää, pitääkö vaikutelma feminismin näkymättömyydestä ja äänettömyydestä paikkansa nimenomaan valtavirtautusten suhteen. Lisäksi tarkoituksena on tutkia lähemmin niitä uutisia, joista feminismiä mahdollisesti löytyy, ja muodostaa sillä tavoin kuva feminismin uutiskehyksistä Suomessa.

Kriittisen kulttuuritutkimuksen näkökulmasta katsottuna tutkin, onko feminismi todella yksi vaietuimmista todellisuuskäsityksistä suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa. Tämä on mielestäni tärkeä kysymys erityisesti feminismin itsensä kannalta. Jos ajatellaan kulttuuritutkimuksen mukaisesti, että yhteiskunta ja kulttuuri rakentuvat ajattelu- ja toimintatavoissa, joihin joukkoviestintäkin vaikuttaa, feminismin julkisella näkyvyydellä ja kuuluvuudella on merkitystä. Koska feminismin tavoitteena on nimenomaan yhteiskunnassa ja kulttuurissa vallitsevan tilanteen muuttaminen (Tong 1995, 1; Koivunen - Liljeström 1996, 9), on kysyttävä, missä määrin feministiset todellisuuskäsitykset pääsevät osallistumaan ihmisten, yhteiskunnan ja kulttuurin merkityksellistämiseen. Onko feminismillä mahdollisuuksia vaikuttaa uutisten kautta ihmisten ajatteluun ja toimintaan ja siten todellisuuden ja maailman rakentumiseen?

Myös agenda setting -mallin joukkoviestintäkriittiset näkemykset havainnollistavat, miksi feminismin määrällä journalismissa on merkitystä. Jos ajatellaan mallin mukaisesti, että journalismin agendalla olevat aiheet voivat määrittäytyä tärkeiksi ja agendalta puuttuvat aiheet puolestaan epäolennaisiksi, jopa arvottomiksi, feminismin näkyvyys ja kuuluvuus journalismissa on sen itsensä näkökulmasta erityisen tärkeää. Siksi on mielestäni kiinnostavaa selvittää, löytyykö suomalaisen valtavirtajournalismin uutisista feminismiä vai jääkö se ilman journalismin ja sitä kautta ihmisten huomiota. Onko feminismillä mahdollisuuksia olla merkityksellistä ja tärkeää, vai sijoittuuko se uutisissa yhteiskunnan ja kulttuurin marginaaleihin määrittäytyen merkityksettömäksi?

Feminismin määrä ei kuitenkaan kerro kaikkea siitä, millainen rooli feminismillä on suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa. Siksi haluan kiinnittää huomiota myös siihen, millaisissa kehyksissä uutisten feminismi esiintyy ja esitetään. Kulttuuritutkimuksen käsittein voisi sanoa, että tutkin paitsi feminismin määrää myös feminis-

min konstruoitumista eli sitä, kuinka feminismi merkityksellistyy yhteiskunnan ja kulttuurin mahdollistamien ja rajoittamien ajattelu-, kirjoitus- ja puhetaipojen kautta suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa. Feminismin kehukset voivat agenda setting -mallin näkökulmasta vaikuttaa siihen, mihin ihmisten huomio kiinnittyy feminismin suhteen, miten ihmiset suhtautuvat feminismiin ja feministisiin todellisuuskäsityksiin ja millaiseksi feminismi ylipäättään määrittyy Suomessa. Näin ajateltuna feminismin kehystystavat voivat vaikuttaa myös siihen, kiinnitetäänkö suomalaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa huomiota naisten alistukseen. Tämä puolestaan voi kulttuuritutkimuksen näkökulmasta vaikuttaa ihmisten toimintaan ja sitä kautta konkreettisesti naisten elämään ja olosuhteisiin.

Kulttuuritutkimuksen ja agenda setting -mallin näkemysten lisäksi tutkimustavoitteeni tekee mielenkiintoiseksi se, että feministinen joukkoviestintätutkimus ei ole juurikaan kohdistunut journalismiin eikä myöskään feminismiin itseensä. Tarja Savolaisen (1994, 137 - 138, 140, 145, 147) mukaan joukkoviestintää on tutkittu feministisistä näkökulmista 1960-luvulta lähtien, mutta tutkimus on keskittynyt lähinnä naisten suosimiin elokuva- ja televisiogenreihin eli esimerkiksi melodraamoihin ja saippuaopperoihin. Suosituimpia tutkimuskohteita ovat olleet naisten ja naiseuden esiintyminen ja esittäminen ja 1970-luvulta lähtien myös naisyleisöt (Savolainen 1994, 140 -143, 145; Koivunen 1997a, 210 - 212). Journalisminkin naiskuvia on tutkittu jonkin verran (ks. esim. Halonen 1999, passim), mutta itse feminismin esiintymistä ja esittämistä ei käsittäkseni ole tarkasteltu. Aiempaa feminismin ja uutisjournalismin suhdetta koskevaa tutkimusta ei siis ole tehty, ja juuri siksi tuntuu kiinnostavalta selvittää, missä määrin ja kuinka kehystettynä suomalaisen valtavirtajournalismin uutisista löytyy feminismiä.

2. KESKEISET KÄSITTEET

2.1. Suomalainen valtavirtajournalismi ja uutiset

Tässä vaiheessa on syytä selventää, mitä oikeastaan tutkin, kun tutkin suomalaisen valtavirtajournalismin uutisia. Määrittelen journalismin Heikki Kuutin (1994, 34), Heikki Luostarisen (1996, 14) ja Risto Kuneliuksen (1998, 18) tapaan suhteellisen ajankohtaiseksi ja faktapohjaiseksi joukkoviestinnäksi ja sen tuotteiksi. Valtavirtajournalismi puolestaan on Kuutin (1994, 101) mukaan journalistia, jonka aihevalinnat, kieli, ulkoasu ja esitystapa noudattavat vallitsevaa journalistista käytäntöä. Oman käsitykseni mukaan valtavirtajournalismia luovat erityisesti ne joukkoviestimet, jotka tavoittavat suuren osan suomalaisista ja joita suomalaiset seuraavat eniten. Touko Perkon (1998, 16) mukaan näitä joukkoviestimiä seuraavat myös muut viestimet. Näin ajateltuna seuratuimpien joukkoviestinten valtavirtajournalismi on juuri sitä journalistia, joka voi säädellä journalismin agendaa eli aiheiden ja niiden käsittelytapojen valintaa ja vaikuttaa sitä kautta suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin.

Tavoittavuuden ja lukemiseen, kuunteluun tai katseluun käytetyn ajan perusteella suomalaista valtavirtajournalismia ja samalla journalismin agendaa luovat nykyään Helsingin Sanomat, Yleisradion Radio Suomi ja MTV3. Helsingin Sanomien levikki oli vuonna 1998 reilut 470 000 ja lukijamäärä yli 1 280 000, ja se oli selvästi Suomen ykköslehti (Sauri 1999b, 190). Radio Suomi puolestaan oli Suomen kuunnelluin radiokanava. Se tavoitti 39 % suomalaisista päivässä, ja sitä kuunneltiin päivittäin lähes kolme tuntia (Sauri 1999c, 104, 106). MTV3 vei parhaan sijan television puolella. Sitä katseli päivittäin 60 % suomalaisista, ja katseluun käytettiin aikaa noin tunti päivässä (Sauri 1999d, 77, 79). Näistä viestimistä Helsingin Sanomat ja MTV3 soveltuvat tutkielmaani, mutta Radio Suomen joudun jättämään pois. Se jakautuu niin moniksi

alueellisiksi yksiköiksi, että sen tarkastelu olisi tässä tutkielmassa hankalaa.

Pelkästään Helsingin Sanomien ja MTV3:n tarkastelu ei mielestäni kuitenkaan riitä. Tässä vaiheessa otan avukseni Perkon (1998, 16) näkemyksen, jonka mukaan journalismin agenda säätelevät Suomessa Helsingin Sanomien ja MTV3:n lisäksi myös Yleisradio ja iltapäivälehdet yhdessä Suomen Tietotoimiston kanssa. Yleisradion puolelta tarkasteltavaksi soveltuu mielestäni TV1, joka oli vuonna 1998 Suomen toiseksi katselluin televisiokanava. Se tavoitti päivittäin 56 % suomalaisista, ja sitä katseltiin lähes 40 minuuttia päivässä (Sauri 1999d, 77, 79). Iltapäivälehdistä tutkittavaksi erottuu Ilta-Sanomat. Sen levikki oli vuonna 1998 hiukan yli 219 000 ja lukijamäärä 806 000 (Sauri 1999b, 190), ja näillä luvuilla se sijoittui sanomalehtien välisessä vertailussa toiseksi Helsingin Sanomien jälkeen. Koska Suomen Tietotoimisto ei ole varsinainen joukkoviestintäväline (Kuutti 1994, 33), jätän sen tutkimuksen ulkopuolelle. Valitsen siis tutkimuksen kohteena olevan suomalaisen valtavirtajournalismin edustajiksi Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat, Yleisradion TV1:n ja MTV3:n. Nämä viestimet eivät edusta valtavirtajournalismia täydellisesti, mutta mielestäni ne voivat antaa siitä varsin kattavan kuvan.

Koska tutkielmani kohteena on nimenomaan valtavirtajournalismi, en tietenkään tutki kaikkea Helsingin Sanomissa, Ilta-Sanomissa, TV1:ssä ja MTV3:ssa julkaistua aineistoa. Tarkoituksena on koota valitsemistani viestimistä rajattu tutkimusaineisto, johon voin kohdistaa feminismiä koskevan tarkasteluni. Keskityn viestinten journalistiseen aineistoon ja tarkemmin sanottuna niiden ydinjournalismiin eli uutisiin. Koska journalismia pidetään yleensä faktapohjaisena ja varsinkin uutisointia myös suhteellisen neutraalina (Kunelius 1998, 18; Kuutti 1994, 34, 36), juuri journalismilla ja erityisesti uutisilla voi olla mahdollisuuksia vaikuttaa ihmisten käsityksiin ja tietoihin.

Määrittelen uutisen Kuuttia (1994, 36) mukailleen neutraaliutta tavoittelevaksi ja suhteellisen faktapohjaiseksi ja ajankohtaiseksi todellisuuden representaatioksi. Representaatiolla tarkoitan Anu Koivusen (1996b, 51) tapaan esitystä, joka ei esitä mitään sellaisenaan vaan tulkitsee todellisuutta aina jostakin näkökulmasta. Kelpuutan tutkimusaineistoon monenlaisia uutistyyppisiä. Niitä ovat Kuutin (1994, 41 - 42, 97) mukaan ennakkouutiset, jotka viittaavat tulossa oleviin tapahtumiin, tapahtumauutiset, jotka kertovat, mitä on tapahtunut, ja jälki- tai prosessiutiset, jotka tarkastelevat jo aiemmin käsiteltyjä tapahtumia uusista näkökulmista tai seuraavat niiden kehittymistä.

Ennakkouutisten, tapahtumauutisten ja jälkiuutisten lisäksi hyväksyn aineistoon uutistaustat ja -kommentit, jotka ovat uutisten tulkinallisia osuuksia (Kuutti 1994, 36). Taustat ja kommentit kertovat tapahtumien historiasta, liittävät tapahtumat laajempiin asiayhteyksiin, selvittävät, miksi jotain on tapahtunut, ja tulkitsevat, mitä tapahtumista seuraa (Kuutti 1994, 42, 97). Varsinaisia uutiskriteerejä en käyttämäni määritelmään sisällyttä, vaan pidän määritelmän väljänä. Tavoitteeni ei ole lajitella tutkimusaineistoa eli keräämiäni uutisia mainitsemini uutistyyppien mukaisesti, vaan pelkästään käyttää tyyppien määritelmiä apuna aineiston kokoamisvaiheessa, kun erottelen uutisia muusta valitsemisani viestimissä esitetystä aineistosta.

2.2. Feminismi

Feminismin määrittely ei ole aivan helppoa, sillä - toisin kuin usein kuvitellaan - feminismiä on hyvin monenlaista. Erilaisia suuntauksia on yritetty luokitella eri tavoin (Koivunen - Liljeström 1996, 27 - 29), mutta täydellistä kokonaiskuvaa feminismistä on mahdotonta muodostaa. Niinpä jaottelut ja kuvaukset ovat aina keinotekoisia ja osittaisia. Luokittelusta ja määrittelystä on kuitenkin hyötyä, sillä muuten feminismistä olisi vaikeaa saada minkäänlais-

ta otetta. (Tong 1995, 7 - 8.) Myöskään oma tutkielmani ei onnistuisi, ellen jollain tavalla määrittäisi feminismiä eli sitä, mitä etsin suomalaisen valtaviirtajournalismin uutisista. Käytän määrittelyssä apuna erityisesti Rosemarie Tongin (1995, passim) ja Anu Koivusen (1996a, passim; 1996b, passim) yhteenvetoja feminismin suuntauksista.

Feminismin voi määritellä paitsi yhteiskunnalliseksi ja poliittiseksi liikkeeksi myös laajemmin kriittiseksi ja tavoitteelliseksi ajattelu- ja toimintatavaksi. Yleisesti ottaen voi sanoa, että feminismi on syntynyt ja kehittynyt suhteessa siihen tosiasiaan, että naiset ovat ennen kaikkea sukupuolensa takia - tai pikemminkin naissukupuoleksi nimitettyä ajallista ja paikallista konstruktiota koskevien käsitysten takia - alistetussa asemassa yhteiskunnissa ja kulttuureissa. Alistuksen ilmenemistapoja, syitä ja seurauksia on tarkasteltu monenlaisista näkökulmista. Yhtäältä on korostettu yhteiskunnallisia ja materiaalisia rakenteita ja selitetty naisten alistusta niillä, toisaalta alistuksen syitä on etsitty inhimillisen kulttuurin symboliikasta ja syvältä ihmispsyykestä. Lisäksi on pyritty yhdistämään erilaisia näkemyksiä ja todettu, että alistuksen selittäminen vaatii niin konkreettisten kuin abstraktienkin tekijöiden huomioimista.

Tunnetuin feminismin suuntauksista lienee liberaali- eli tasa-arvofeminismi. Koivusen (1996b, 36) mukaan naisten alistus käsitetään siinä syrjinnäksi, jolla tarkoitetaan miesten suosimista naisten kustannuksella ja naisten sosiaalistamista stereotyyppisiin rooleihin. Liberaalifeminismin mukaan syrjintä johtuu yhteiskunnallisista säännöistä ja laeista ja kulttuurissa vallitsevista asenteista, jotka vaikeuttavat naisten pääsyä kodin ja perheen ulkopuoliseen maailmaan ja estävät heidän menestymisensä siellä. Syrjintää ilmenee niin valtion, oikeuslaitoksen, koulutuksen, kirkon, työelämän kuin perheenkin tasolla, ja sen taustalla vaikuttaa virheellinen uskomus, jonka mukaan naiset ovat luonnostaan älyllisesti ja fyysisesti heikom-

pia kuin miehet. Liberaali- tai tasa-arvofeminismin mukaan syrjintä johtaa naisten vapauksien ja mahdollisuuksien rajoittumiseen sekä siihen, että naisten kyvyt eivät pääse esille. (Koivunen 1996b, 36; Tong 1995, 2.)

Marxilaisen feminismin mukaan naisten alistus johtuu kapitalistisesta talousjärjestelmästä ja sitä ylläpitävästä ideologiasta (Koivunen 1996b, 40; Tong 1995, 2, 39). Suuntauksen taustalla vaikuttaa näkemys, jonka mukaan yhteiskunta on jakautunut kahteen alueeseen: yksityiseen eli kodin ja perheen naiselliseen maailmaan ja julkiseen eli kodin ulkopuoliseen miesten maailmaan (Koivunen 1996b, 41). Marxilaisen feminismin mukaan tämä näkyy sukupuolituneena työnjakona, jossa naiset vetävät aina lyhyemmän korren. Naisten alistus on marxilaisen feminismin näkökulmasta riistoa, joka ilmenee yhtäältä naisten eristämisenä yksityisen alueelle ja naisten tekemän kotityön vähätteleminenä ja toisaalta naisten ohjaamisena huonopalkkaiseen, naisille sopivina pidettyihin ammatteihin, joita myöskään ei arvosteta. (Koivunen 1996b, 40, 42; Tong 1995, 51, 53, 57 - 59.)

Radikaalifeminismissä naisten alistus on Tongin (1995, 2) mukaan paikallistettu kaikkialla vallitsevaan patriarkattiin eli yhteiskuntajärjestykseen, jonka epätasapainoiset valta- ja hallintasuhteet suosivat miehiä ja alistavat naisia. Suuntauksen piirissä on tartuttu monenlaisiin teemoihin (Tong 1995, 71 - 72), mutta suurimpana syynä naisten alistukseen on pidetty naisten ja miesten keinotekoisia sukupuoli- ja seksuaalirooleja (Tong 1995, 3, 4, 95, 109 - 111, 137). Radikaalifeminismi on kritisoinut erityisesti naisten seksuaalista alistusta eli tapoja, joilla naisen ruumis ja seksuaalisuus on patriarkaatissa konstruoitu palvelemaan miehen tarpeita (Koivunen 1996b, 55 - 56; Tong 1995, 72). Huomiota on kiinnitetty esimerkiksi naisiin kohdistuvaan väkivaltaan, raiskauksiin, pornografiaan, prostituutioon ja seksuaaliseen häirintään sekä gynekologiaan, biologiseen äitiyteen ja yleensäkin itsestäänselvinä pidettyihin heteroseksuaalisiin konventi-

oihin, joissa nainen on alistetussa asemassa (Tong 1995, 3, 4 - 5, 72, 84, 89 - 90, 138).

Psykoanalyttisessä feminismissä naisten alistuksen syitä, ilmenemistapoja ja seurauksia on etsitty abstraktimmalta tasolta. Tongin (1995, 139, 143, 146 - 147, 168) mukaan suuntaus on muovautunut suhteessa yksilön psyykkistä ja seksuaalista kehitystä selittävään freudilaiseen teoriaan, jota on sekä kritisoitu että hyödynnetty. Psykoanalyttisessä feminismissä on pohdittu muunmuassa sitä, kuinka yksilön sukupuoli-identiteetti kehittyy ja miksi kehityksen tuloksena on miesvalta yli naisen. Kysymyksiin on haettu vastauksia lasten psyykkisen kehityksen vaiheista ja erityisesti siitä tavasta, jolla lapset sukupuolituvat tyttö- ja poikalapsiksi - naisiksi ja miehiksi. Yksinkertaistaen sanottuna psykoanalyttisen feminismin kriittisen tarkastelun kohteena on se psyykinen prosessi, jossa poikalapsi kehittyy arvostetuksi ja autonomiseksi osaksi yhteiskuntaa ja kulttuuria ja tyttölapsi riippuvaiseksi olennoksi yhteiskunnan ja kulttuurin periferiaan. (Tong 1995, 5 - 6, 149.)

Myös eksistentiaalinen feminismi on pyrkinyt selittämään naisten alistettua asemaa konkreettisten olosuhteiden sijaan syvällä ihmispsyyydessä piilevillä oletuksilla. Eksistentiaalisen feminismin mukaan naisten alistus johtuu itsestäänselvänä pidetystä ja yleisestä ajattelutavasta, jossa nainen määritellään aina suhteessa mieheen eli ei-mieheksi ja myös miestä alemmaksi olennoksi, toiseudeksi. Kun mies merkityksellistetään subjektiksi, vapaaksi yksilöksi, joka määrittelee itse olemassaolonsa merkityksen, nainen määrittyy objektiksi ja toiseudeksi, jonka merkitys määritellään hänelle hänen ulkopuoleltaan. Tällainen ajattelutapa on eksistentiaalisen feminismin mukaan niin voimakas, että monet naiset erehtyvät pitämään sitä luonnollisena. Naiset omaksuvat siis roolin, joka ei ole heidän omansa, ja juuri se alistaa heitä. (Tong 1995, 6, 201 - 203, 205 - 208, 210.)

Sosialistinen feminismi on suuntaus, jonka mukaan naisten alistuksen selittäminen vaatii sekä yhteiskunnallisten rakenteiden ja konkreettisten olosuhteiden että abstraktien psyykkisten tekijöiden huomioimista. Siksi sosialistisessa feminismissä on Tongin (1995, 173, 174 – 175, 193) mukaan pyritty ottamaan huomioon niin marxilaisen, radikaalin kuin psykoanalyttisenkin feminismin näkemykset naisten alistuksen ilmenemistavoista, syistä ja seurauksista. Tong (1995, 7) kuvaa sosialistista feminismiä integroivaksi suuntaukseksi, jonka tavoitteena on muodostaa yhtenäinen feministinen teoria.

Sosialistisen feminismin tavoite ei kuitenkaan ole miellyttänyt kaikkia. Kuten Koivunen (1996b, 61 – 63) toteaa, yhtenäisen feministisen teorian rakentamista on kritisoitu valkoiseksi, heteroseksuaaliseksi ja keskiluokkaiseksi projektiksi, jossa unohdetaan naisten keskinäiset erot. Tongin (1995, 7) mukaan kritiikkiä on tullut erityisesti postmoderniksi kutsutun feminismin suunnalta. Sen mukaan naisten alistuksen selittäminen yhdellä suurella teoriolla ei ole mahdollista eikä edes toivottavaa, koska ei ole olemassa vain yhdenlaista naiseutta eikä vain yhtä kokemusta alistuksesta. Postmoderni feminismi korostaa, että naiset eroavat toisistaan esimerkiksi rodun, seksuaalisen suuntautumisen ja luokan suhteen ja kokevat siksi alistuksen eri tavoin. Koska naisia ja naisten kokemuksia on monenlaisia, myös näkemyksiä naisten alistuksen ilmenemistavoista, syistä ja seurauksista täytyy olla monenlaisia. (Tong 1995, 7, 217.) Toisaalta myös postmoderni feminismi on saanut osansa kritiikistä. Naisten välisten erojen liiallisen korostamisen on pelätty johtavan tilanteeseen, jossa ei enää ole mahdollista puhua naisista ryhmänä. Tämä voisi kriitikkojen mukaan merkitä feminismin loppua. (Tong 1995, 7; Koivunen 1996a, 97 – 98.)

Postmoderni feminismi koostuu Tongin (1995, 218) mukaan niin monenlaisista näkemyksistä, että sitä ei oikeastaan voi kutsua yhtenäiseksi suuntaukseksi. Tong (1995, 218, 219) toteaa kuitenkin, että postmodernissa feminismissä

hyödynnetään usein psykoanalyttisiä teorioita ja eksistentiaalistisen feminismin näkemyksiä naisen toiseudesta. Yhteistä on myös kaikenlaisten totalisoivien rakenteiden, esimerkiksi tiedon ja kielen kritisointi (Tong 1995, 219, 223).

Koivusen (1996b, 48) mukaan kieltä pidetään feminismissä vallankäytön avainalueena, ja feministisessä tutkimuksessa onkin pohdittu, kuinka kieli kontrolloi huomaamattomasti naisten ajattelua, puhetta ja toimintaa. Yhtäältä on kysytty, miten kieli määrittelee ja arvottaa naiseutta ja mieheyttä, ja toisaalta on mietitty, onko naisten mahdollista jäsentää ja ilmaista omia kokemuksiaan vakiintuneen kielen avulla (Koivunen 1996b, 48, 49). Postmodernin feminismin viitekehyksessä on osoitettu, että kieli on itse asiassa maskuliininen ja patriarkaallinen järjestelmä, jossa naiseutta, naisellista ja naisten kokemuksia on mahdotonta ajatella tai ilmaista kielellisesti muuten kuin mieheyden, miehisen ja miesten kokemusten kautta (Tong 1995, 220, 223, 224, 227). Koivunen (1996b, 47 - 50) kutsuu tällaista alistusta naisten kontrolloinniksi ja marginalisoinniksi.

Vaikka naisten alistuksen ilmenemistapoja, syitä ja seurauksia on tarkasteltu monista näkökulmista, näille ja muille suuntauksille on käsittäkseni yhteistä erottelun, kategorisoinnin ja eriarvoistamisen vastustaminen. Feministinen kritiikki kohdistuu siis ensinnäkin sellaisiin ajattelu- ja toimintatapoihin, joissa nainen, naiseus ja feminiinisyys on erotettu jyrkästi miehestä, mieheydestä ja maskuliinisuudesta. Toiseksi feminismi vastustaa tähän dikotomisointiin sisältyvää vastakkainasettelua, jossa nainen ja mies määrittyvät toisensa poissulkeviksi kategorioiksi niin, että naiseus merkitsee kaikkea sitä, mitä mieheys ei merkitse. Kolmanneksi feminismi kritisoi naiseuden ja mieheyden eriarvoistamista eli sitä, että miestä, mieheyttä ja maskuliinisuutta on pidetty ja pidetään edelleen arvostettuna normina ja naista, naiseutta ja

feminiinisyyttä alempiarvoisena, jopa täysin arvottomana poikkeuksena normista.

Käsitykseni mukaan feminismi pitää sukupuolten erottelua, vastakkainasettelua ja eriarvoistamista yhteiskunnissa ja kulttuureissa todellisuutta ymmärrettäväksi tekevänä jäsenystapana, joka läpäisee kaiken, ilmenee kaikkialla ja vaikuttaa kaikkeen olemassaolevaan. Ei siis ole mitään, mikä ei olisi jollain tasolla yhteydessä käsityksiin naiseudesta ja mieheydestä. Kyse on maailman sukupuolittuneisuudesta ja androsentrisyydestä eli mieskeskeisyydestä, ja juuri sitä feminismi nostaa näkyville ja kritisoi. Feminismi ei kuitenkaan rajoitu vallitsevan tilanteen paljastamiseen ja kritiikkiin, vaan tarkoituksena on myös eliminoida naisten alistus ja sen syyt ja seuraukset. Feminismi lähtee siitä, että vaikka vallitseva tilanne vaikuttaa luonnolliselta ja itsestäänselvältä, se on yhteiskunnallinen ja kulttuurinen konstruktio eli rakenne ja siksi kyseenalaistettavissa ja muutettavissa. Tavoitteena on siis emansipaatio, naisten vapautuminen alistuksesta. Myös siitä on feminismissä esitetty monenlaisia näkemyksiä.

Liberaalifeminismissä tavoitteena on pidetty naisten ja miesten tasa-arvoa eli samoja kansalaisoikeuksia ja samantaisia mahdollisuuksia koulutustautua ja menestyä taloudellisesti (Tong 1995, 13, 16 - 17; Koivunen 1996a, 78, 80). Suuntauksessa on yhtäältä korostettu naisten ja miesten samankaltaisuutta ja vaadittu tasa-arvoa sen perusteella, ja toisaalta on vaadittu naisten erityisyyksien eli esimerkiksi raskausaikojen huomioimista ja pyritty tasa-arvoon erojen hyväksymisen kautta (Koivunen 1996a, 78 - 79; Tong 1995, 27). Tongin (1995, 28) mukaan liberaalifeminismissä on tavoiteltu vapautumista stereotyyppisistä roolikäsityksistä, joita on käytetty hyväksi naisten syrjinnän oikeuttamisessa. Aiemmin liberaali- eli tasa-arvofeminismissä luotettiin siihen, että yksittäiset naiset pystyvät vapauttamaan itse itsensä torjumalla perinteiset sukupuoliroolit, mutta nykyään korostetaan,

että emansipaatio vaatii myös suuria muutoksia sosiaalisissa rakenteissa ja psykologian tasolla (Tong 1995, 38).

Marxilaisen feminismin tavoitteena on Koivusen (1996a, 85 - 88) mukaan ollut sekä kapitalismin murtaminen että patriarkaatin eliminoiminen. Naisten emansipaatio on siis käsitetty sekä luokka- että sukupuolialistuksesta vapautumiseksi. Tongin (1995, 2) mukaan marxilaisessa feminismissä ei ole uskottu, että aito tasa-arvo olisi mahdollista luokkayhteiskunnassa, jossa valtaa vailla olevien tuottamat rikkaudet päätyvät muutamien vallassaolevien käsiin. Jotta kaikki naiset - eivät vain etuoikeutetut - voisivat vapautua alistuksesta, kapitalismi täytyy korvata sosialismilla, jossa tuotantovälineet kuuluvat kaikille. Sellaisessa järjestelmässä kukaan ei marxilaisen feminismin mukaan olisi taloudellisesti riippuvainen kenestäkään, jolloin naisetkin voisivat itsenäistyä ja olla taloudellisesti tasa-arvoisia miesten kanssa. (Tong 1995, 2.)

Radikaalifeminismin näkökulmasta liberaalifeminismi ja marxilainen feminismi eivät ole menneet tarpeeksi pitkälle. Lakien ja poliittisten ja taloudellisten rakenteiden muuttaminen ei radikaalifeminismin mukaan riitä, vaan myös patriarkaatin sosiaaliset ja kulttuuriset instituutiot täytyy purkaa kokonaan. (Tong 1995, 2 - 3, 111, 137.) Perinteiset sukupuoli- ja seksuaaliroolit on radikaalifeminismin mukaan kyseenalaistettava ja eliminoitava, ja sitä kautta murtuvan järjestelmän tilalle on rakennettava toisenlainen yhteiskunta ja kulttuuri, joka ei perustu naisten alistetulle asemalle (Tong 1995, 3 - 4, 95, 111).

Radikaalifeminismissä on ehdotettu monenlaisia emansipaatiostrategioita. Tongin (1995, 4, 95) mukaan perinteisten sukupuoli- ja seksuaaliroolien vaihtoehdoksi tarjottiin aluksi androgyniaa eli tietynlaista yhdistelmäsuropuolta. Ajatuksena oli, että naisten ja miesten ei pitäisi olla vain feminiinisiä tai vain maskuliinisiä vaan sekä että. Toisen näkemyksen mukaan ongelmana eivät ole feminiinisyys ja maskuliinisyys sinänsä, vaan se, ettei feminiinisyttä

arvosteta patriarkaatussa. Naiset vapautuisivat, jos feminiinisyyttä arvostettaisiin yhtä paljon kuin maskuliinisuu-
tta. (Tong 1995, 4.) Kolmannen näkemyksen mukaan feminiinisyy-
s on ongelma, koska se on konstruoitu patriarkaatin tarkoituksiin. Jotta naiset vapautui-
sivat, feminiinisyydelle pitäisi antaa uusia gynosentri-
siä eli naiskeskeisiä merkityksiä. Naisten vapautuminen edellyttäisi siis kieltäytymistä väärästä, patriarkaali-
sesta feminiinisyydestä ja todellisen naiseuden ja nais-
seksuaalisuuden löytämisestä ja omaksumista. (Tong 1995, 4,
95, 111, 123, 125, 138.) Tällaista emansipaatiostrategiaa
voi nimittää naiskeskeiseksi feministiseksi politiikaksi,
jossa on Koivusen (1996a, 92, 95) mukaan korostettu nais-
ten yhteisiä intressejä, kollektiivista toimintaa ja
keskinäistä solidaarisuutta ja jonka tavoitteeksi on mai-
nittu uudenlainen, perinteisistä sukupuolirooleista vapaa
naisidentiteetti.

Psykoanalyttinen feminismi on Tongin (1995, 147) mukaan
vapauttanut naisia kyseenalaistamalla biologisen determi-
nismin eli ajattelutavan, jonka mukaan naiset ovat luon-
nostaan tietynlaisia. Varsinaiseksi emansipaatiostrategi-
aksi on Tongin (1995, 6) mukaan esitetty muunmuassa lasten
molempien vanhempien osallistumisesta niin lastenkasvatuk-
seen kuin työssäkäyntiin. Näin dikotomisat käsitykset
yhteiskunnan ja kulttuurin alueella toimivasta autonomi-
sesta isästä ja periferiaan jäävästä riippuvaisesta äidis-
tä kyseenalaistuisivat. Tämä puolestaan voisi vaikuttaa
tyttö- ja poikalasten kokemuksiin naisista ja miehistä ja
sitä kautta heidän psyykkiseen kehitykseensä ja sukupuol-
littumiseensa. Lopulta tuloksena voisi olla yhteiskunta,
jossa naisten alistettu asema ei enää olisi koodattuna
syvälle jokaisen ihmisen psyykeen. (Tong 1995, 5 - 6, 149,
157, 158, 160 - 161, 171.)

Kaikki eivät kuitenkaan ole olleet vakuuttuneita yhteis-
vanhemmuuden eduista. Psykoanalyttisessä feminismissä on
esitetty, että yhteisvanhemmuus ei ehkä vapauttaisi naisia
vaan voisi pahentaa alistusta, kun miehet saisivat enemmän

valtaa myös perinteisesti naisille kuuluneen yksityisen alueella. Strategian kriitikot ovat korostaneet, että naisten alistettu asema saattaa olla vielä paljon odotettuakin syvemmällä ihmisten psyydessä. Pelkkä lastenhoitotapojen muuttaminen ei silloin vapauta naisia, vaan emansipaatioon tarvitaan koko yhteiskunnan, sen sosiaalisten, taloudellisten ja poliittisten rakenteiden muutos. (Tong 1995, 148, 157, 159, 171).

Sosialistisen feminismin mukaan naisten emansipaatio edellyttää niin marxilaisen, radikaalin kuin psykoanalyttisenkin feminismin panosta. Pelkkä kapitalismin murtuminen ei suuntauksen mukaan takaa naisten alistuksen loppumista, eikä syvällä ihmisten psyydessä olevien alistuksen syiden eliminointi tunnu uskottavalta, elleivät myös yhteiskunnan ja kulttuurin materiaalisemmat puitteet muutu. Sosialistisessa feminismissä korostetaan siis, että naisten emansipaatio vaatii kaikkien alistusmuotojen eliminoinnista. (Tong 1995, 174, 176, 178, 189, 191.)

Eksistentiaalinen feminismi on luottanut emansipaatiostrategiassaan yksilön omaan tahdonvoimaan. Sen mukaan naisen täytyy vapaaksi subjektiksi tullakseen ylittää ja ohittaa sellaiset määritelmät ja luokittelut, jotka tuomitsevat hänet toiseudeksi ja rajoittavat siten hänen olemassaolonsa. Naisen täytyy siis eksistentiaalisen feminismin mukaan voittaa häntä alistavat poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset olosuhteet ja tehdä itsestään se, mitä hän haluaa olla. (Tong 1995, 6, 210, 215 - 216.)

Postmodernissa feminismissä eksistentiaalisen feminismin kritisointia naisen toiseutta ei Tongin (1995, 219, 223, 233) mukaan ole pidetty vain ongelmana vaan myös potentiaalisena emansipaation lähteenä. Postmodernin feminismin mukaan naisten toiseus voi toimia positiivisena ulkopuolisuutena, joka antaa mahdollisuuden elää, ajatella ja puhua alistavien patriarkaalisten käytäntöjen ulottumattomissa. Patriarkaatin ulkopuolella nainen voi ilmaista itseään

muuten kuin miehen, miehisen ja miesten kokemusten kautta eli puhua aktiivisen subjektin äänellä ja tulla kuulluksi ja ymmärretyksi omana itsenään, ei patriarkaatin konstruoimana olentona. (Tong 1995, 217, 219, 223, 226, 228, 233.) Tässä mielessä postmodernin feminismin emansipaatiostrategiaa voi kutsua identiteettipolitiikaksi, jossa tietoisuutta omasta identiteetistä pidetään Koivusen (1996a, 95, 96 - 97) mukaan niin lähtökohtana kuin tavoitteenakin.

Mainitsemani feministiset suuntaukset ja näkemykset kuvaavat vain pientä osaa kaikista feministisistä ajattelutavoista. Kattavan esittelyn sijaan tarkoituksena on ollut osoittaa, että feminismiä on todellakin hyvin monenlaista. Anu Koivusen ja Marianne Liljeströmin (1996, 13 - 14) mukaan feminismin voi ymmärtää jatkuvaksi purkamis- ja rakentamisprojektiksi. Yhtäältä purkaminen ja rakentaminen kohdistuvat ulospäin, eli feminismi pyrkii tuomaan esille maailman sukupuolittuneisuuden, purkamaan sen ja rakentamaan ei-sukupuolittunutta ja ei-mieskeskeistä maailmaa. Toisaalta purkamista ja rakentamista tapahtuu myös feminismin sisällä, kun erilaiset feministiset näkökulmat muuttuvat ja kehittyvät jatkuvasti suhteessa toisiinsa. (Koivunen - Liljeström 1996, 13 - 14, 20 - 21, 26; Tong 1995, 1, 8, 237 - 238.)

Feminismi ei siis ole mitään selkeää ja valmista vaan prosessi, ja juuri siksi sen kattava määrittely on vaikeaa. Mielestäni feminismistä on kuitenkin löydettävissä tietyt peruseriaatteet, jotka säilyvät näkökulmasta riippumatta. Niiden perusteella määrittelen feminismin Tongia (1995, 1) mukailleen monista erilaisista näkökulmista muodostuvaksi ajattelu- ja toimintatapojen kokonaisuudeksi, joka pyrkii tuomaan esille ja kuvailemaan naisten alistusta, selittämään sen syitä ja seurauksia ja kehittämään naisten vapautumiseen johtavia emansipaatiovisioita ja -strategioita. Juuri tällaisiin elementteihin kiinnitän huomiota etsiessäni suomalaisen valtavirtajournalismin uutisista feminismiä.

3. KOHTI TUTKIMUSTA

3.1. Tutkimusaineiston keräys

Helsingin Sanomien, Ilta-Sanomien, TV1:n ja MTV3:n määrätön tutkiminen on tietenkin mahdotonta, joten rajasin tutkimusaineiston kokoamisen neljälle peräkkäiselle viikolle. Keräsin uutisia Helsingin Sanomista 20.3. - 26.3., Ilta-Sanomista 27.3. - 2.4., Yleisradion TV1-kanavalta 3.4. - 9.4. ja MTV3-kanavalta 10.4. - 16.4.2000. Tällainen rajattu tutkimusaineisto ei voi antaa täydellistä kuvaa valitsemistani viestimistä ja niiden uutisista, sillä rajaukset jättävät aina jotain ulkopuolelle ja saattavat korostaa tahattomasti jotain muuta. Käytännössä rajauksia on kuitenkin tehtävä, ja mielestäni Helsingin Sanomista, Ilta-Sanomista, TV1-kanavalta ja MTV3-kanavalta yhteensä kuukauden aikana kerätty tutkimusaineisto voi antaa varsin hyvän kuvan suomalaisen valtavirtajournalismin uutisista ja niiden sisältämästä feminismistä.

Aloitin tutkimusaineiston keräämisen hankkimalla viikolla 12/2000 ilmestyneet seitsemän Helsingin Sanomien numeroa sekä perjantain lehden mukana ilmestyneen Nyt-viikkoliitteen. Luin kaiken lehdissä julkaistun journalistisen aineiston löytääkseni ne jutut, jotka vastasivat käyttämäni uutismääritelmää. Journalistiseksi aineistoksi määrittelin Kuutin (1994, 19, 36) tapaan uutiset ja uutiskommentit, uutisia ajattomammat, monilähteisemmät ja usein tapahtumapaikalla tehtyyn havainnointiin perustuvat reportaasit, pääkirjoitukset eli viestimen yhteiskunnalliset kannanotot, journalistien ja toimituksen ulkopuolisten henkilöiden kannanotot, huvittamaan tarkoitettut jutut eli pakinat sekä erilaisia kulttuurituotteita koskevat esitteilyt ja arvostelut.

Luettuani kaikki jutut laskin, että Helsingin Sanomissa julkaistiin viikolla 12/2000 yhteensä 858 uutista. Eniten tutkimusaineistoa löytyi perjantain lehdestä, jossa jul-

kaistiin 140 uutista, ja vähiten sunnuntain Helsingin Sanomista, jossa oli yhteensä 93 uutista. Nyt-viikkoliite jäi laskujen ulkopuolelle, sillä siitä ei löytynyt varsinaista uutisaineistoa. Seuraavasta jaotelmasta näkyy tarkemmin uutisten jakautuminen eri päiville Helsingin Sanomissa 20.3. - 26.3.2000:

ma 20.3.	107 uutista
ti 21.3.	134 "
ke 22.3.	123 "
to 23.3.	135 "
pe 24.3.	140 "
la 25.3.	126 "
su 26.3.	93 "
<hr/>	
yhteensä	858 uutista

Yksi sanomalehtiutinen tarkoittaa tutkimusaineistossani yhtä uutisjuttua tai yhden uutisjutun ja sitä lehden pääsivulla mainostavan vinkkijutun muodostamaa kokonaisuutta. Lisäksi uutiseen voi kuulua uutisjuttuun liitettyjä selventäviä, täydentäviä, kommentoivia ja tulkitsevia kainalojuttuja. Tutkimusaineistoon sisältyvien juttujen määrä on siis itse asiassa suurempi kuin uutisten määrä.

Viikolla 13/2000 kokosin tutkimusaineistoa Ilta-Sanomista. Menetelmä oli samanlainen kuin Helsingin Sanomia tarkastellessani. Ilta-Sanomat ilmestyi kaikkina muina päivinä paitsi sunnuntaina, ja maanantain lehteen sisältyi urheiluliite, keskiviikon Ilta-Sanomiin tv-lehti ja lauantaina ilmestyneeseen viikonvaihdenumeroon Vapaalla + TV -liite ja Viikkoliite.

Lehtien journalistisen aineiston luettuani laskin, että Ilta-Sanomista, urheiluliitteestä ja tv-lehdestä löytyi käyttämäni uutismääritelmän perusteella yhteensä 395 uutista. Eniten tutkimusaineistoa eli 80 uutista löytyi keskiviikon lehdestä ja vähiten eli 53 uutista torstain Ilta-Sanomista. Vapaalla + TV -liitteestä ja Viikkoliit-

teestä ei löytynyt uutisaineistoa, joten ne jäivät laskujen ulkopuolelle. Seuraava jaotelma esittää tarkemmin Ilta-Sanomien uutisaineiston jakautumisen eri päiville 27.3. - 2.4.2000:

ma 27.3.	60 uutista
ti 28.3.	61 "
ke 29.3.	80 "
to 30.3.	53 "
pe 31.3.	75 "
la 1.4.	66 "
su 2.4.	- "
<hr/>	
yhteensä	395 uutista

Jatkoin tutkimusaineiston keräämistä viikolla 14/2000 seuraamalla Yleisradion TV1-kanavaa. Luotin uutisia koottessani kanavan omaan lajittelusysteemiin, eli keskityin tarkastelemaan sen kaikkia uutislähetyskokoja. Niitä olivat Tv-uutiset, Viiden talous, Viittomakieliset uutiset, Uutisotsikot, Tv-uutiset ja sää sekä Uutisjuttu. Lisäksi uutisia esitettiin Ykkösen aamu-tv -ohjelmassa. Urheilu-uutiset oli koottu Urheiluruutu -lähetyskokojaan, ja niitä esitettiin myös Ykkösen aamu-tv:ssä. Ruotsinkielisiä uutisia esitettiin Ykkösen aamu-tv:ssä sekä Kortnytt-, TV-nytt- ja Kvällsnytt -lähetyskokojaan. Olen koonnut TV1:n uutislähetyskokojaan liitteeseen 1 (s. 110), josta näkyvät myös lähetysten jakautuminen eri päiville sekä lähetysajat. Teksti-TV:n uutiset ja Euronews-lähetysten uutiset jätin huomiotta, koska ne eivät varsinaisesti ole tarkastelemani TV1:n uutisia.

Tallensin TV1-kanavalla viikolla 14/2000 esitettyt uutislähetyskokojaan videonauhaille, ja kuuntelin ja katselin jokaisen lähetyskokojaan esitetyn jutun tarkistaakseni, vastasivatko ne käyttämäni uutismäärittelyn kriteerejä. Määrittelin yhden jutun kokonaisuudeksi, joka muodostuu joko uutislähetyskokojaan ankkurin tiettyä aihetta koskevasta puheesta tai

sekä ankkurin puheesta että toimittajan kyseistä aihetta koskevasta jutusta. Kun olin karsinut pois uutismääritelmääni soveltumattomat jutut, laskin, että TV1-kanavalla esitettiin viikolla 14/2000 yhteensä 1 081 uutisjuttua. Eniten tutkimusaineistoa löytyi torstain uutislähetyksistä, joissa esitettiin 215 uutisjuttua, ja vähiten lauantain lähetyksistä, joissa esitettiin 56 uutisjuttua.

Suurin osa TV1:n uutisjutuista oli kuitenkin jo aiemmin esitettyjen uutisjuttujen toistoa, joten eri uutisten määrä oli itse asiassa pienempi kuin kaikkien kanavalla esitettyjen uutisjuttujen määrä. Kun toistokerrat jätetään laskujen ulkopuolelle, TV1-kanavalla 3.4. - 9.4.2000 esitettyjen uutisten määräksi saadaan 423. Tälläkin tavalla laskettuna tutkimusaineistoa löytyi eniten torstain uutislähetyksistä, joissa esitettiin 73 eri uutista, ja vähiten lauantain uutislähetyksistä, joissa esitettiin yhteensä 36 eri uutista. TV1:n uutisjuttujen ja eri uutisten määrät näkyvät tarkemmin taulukosta 1:

TAULUKKO 1. TV1:n uutislähetyksissä maanantaina 3.4. - sunnuntaina 9.4.2000 esitettyjen uutisjuttujen määrät toistoineen ja ilman toistokertoja

päivä	uutisjutut (kpl) toistoineen	uutisjutut (kpl) ilman toistoa = uutiset
ma 3.4.	176	63
ti 4.4.	183	70
ke 5.4.	203	72
to 6.4.	215	73
pe 7.4.	189	70
la 8.4.	56	36
su 9.4.	59	39
yhteensä	1 081	423

Viimeisellä keräysviikolla eli viikolla 15/2000 tarkaste-
lin MTV3-kanavaa samaan tapaan kuin edellisellä viikolla
TV1-kanavaa. MTV3:n uutislähetystyksiä olivat Lounasuutiset,
Kolmen uutiset, Viiden uutiset, Seitsemän uutiset, Uutiset
ja sää, Yhdeksän uutiset ja Kymmenen uutiset. Lisäksi
uutisia esitettiin Huomenta Suomi -ohjelmassa. Taloutta
koskevat uutiset oli koottu Talousuutiset-lähetystyksiin, ja
niitä esitettiin myös Huomenta Suomessa. Urheilu-uutisia
esitettiin Huomenta Suomessa ja Tulosuutu-lähetystyksissä.
Tarkemmat lähetysajat ja uutislähetysten jakautuminen eri
päiville näkyvät liitteestä 2 (s. 112).

Laskujeni mukaan MTV3-kanavalla esitettiin 10.4. - 16.4.
2000 yhteensä 709 uutisjuttua, joista 332 käsitteli eri
uutisia. Tutkimusaineistoa löytyi eniten keskiviikon
uutislähetystyksistä ja vähiten lauantain lähetystyksistä.
Keskiviikkona esitettiin 122 uutisjuttua, joihin sisältyi
yhteensä 62 eri uutista, ja lauantaina esitettiin 67
uutisjuttua, joihin sisältyi 33 eri uutista. MTV3:n uutis-
juttujen ja eri uutisten määrät on esitetty taulukossa 2:

TAULUKKO 2. MTV3:n uutislähetystyksissä maanantaina 10.4. -
sunnuntaina 16.4.2000 esitettyjen uutisjuttu-
jen määrät toistoineen ja ilman toistokertoja

päivä	uutisjutut (kpl) toistoineen	uutisjutut (kpl) ilman toistoa = uutiset
ma 10.4.	119	45
ti 11.4.	103	55
ke 12.4.	122	62
to 13.4.	111	46
pe 14.4.	118	54
la 15.4.	67	33
su 16.4.	69	37
yhteensä	709	332

Käyttämäni uutismääritelmän avulla tarkasteltuna Helsingin Sanomista ja Ilta-Sanomista löytyi tutkimusaineiston keräysviikoilla yhteensä 1 253 uutista. TV1:n ja MTV3:n uutislähetyksissä puolestaan esitettiin keräysviikoilla yhteensä 1 790 uutisjuttua. Kun TV1:n ja MTV3:n esittämien uutisjuttujen määrästä lasketaan pois samojen uutisten toistokerrat, varsinaisten uutisten määräksi saadaan 755. Tutkimusaineistoon kertyi siis Helsingin Sanomista, Ilta-Sanomista, TV1-kanavalta ja MTV3-kanavalta yhteensä 2 008 uutista:

Helsingin Sanomat 20.3. - 26.3.2000	858 uutista
Ilta-Sanomiat 27.3. - 2.4.2000	395 "
Yleisradion TV1 3.4. - 9.4.2000	423 "
MTV3 10.4. - 16.4.2000	332 "
<hr/>	
yhteensä	2 008 uutista

Tarkoituksena on seuraavaksi tutkia, missä määrin ja kuinka kehystettynä tästä uutismäärästä löytyy feminismiä. Ensin on kuitenkin syytä selvittää, mitä oikeastaan etsin ja mitä tarkoitan kehysten tarkastelulla.

3.2. Feminismin etsinnän ja kehysten tarkastelun näkökulmat

Olen määritellyt, mitä feminismin voi yleisesti ottaen ymmärtää olevan, mutta se ei mielestäni vielä riitä. Feminismi on määriteltynäkin niin laaja ilmiö, että sen etsintä suomalaisen valtavirtajournalismin uutisista voisi tarkoittaa varsin monenlaisia asioita. Siksi haluan erottaa etsinnälle tietyt näkökulmat.

Etsin tutkimusaineistosta ensinnäkin sellaisia uutisia, joissa käsitellään feminismiä liikkeenä, kutsuttiinpa sitä sitten feminismiksi, naisliikkeeksi, naisasiaksi tai joksikin muuksi. Feministinen liike voi olla uutisen pääaihe tai sitä voidaan käsitellä jonkin muun aiheen

yhteydessä. Feminismistä puhuvat henkilöt voivat olla nimenomaan feminismin edustajia, mutta se ei ole välttämätöntä. Otan huomioon myös sellaiset uutiset, joissa ei varsinaisesti käsitellä feminististä liikettä mutta joissa kuitenkin mainitaan feminismi tai jokin vastaava nimitys. Feministisen liikkeen ei siis tarvitse olla olennainen osa uutista, vaan siihen viittaaminenkin riittää.

Etsin tutkimusaineistosta myös sellaisia uutisia, jotka koskevat feministisiä toimijoita. Feministisillä toimijoilla tarkoitan tässä yhteydessä ihmisiä, jotka määritellään uutisissa nimenomaan naisten aseman tarkasteluun ja parantamiseen keskittyviksi henkilöiksi. Ei siis riitä, että henkilö ottaa satunnaisesti kantaa naisten puolesta ja naisten alistusta vastaan, vaan feministisen toimijan täytyy olla jollain tavalla pysyvämmiin sitoutunut naisten aseman parantamiseen. Tällaiset henkilöt voivat olla esimerkiksi jonkin naisjärjestön edustajia, ja he voivat puhua naisten asemasta tai feminismistä mutta myös jostakin aivan muusta aiheesta. Feministisen toimijan ei välttämättä tarvitse olla uutisen pääaihe, vaan otan huomioon myös sellaiset uutiset, joissa feministinen toimija esiintyy jonkin toisen aiheen yhteydessä.

Lisäksi etsin tutkimusaineistosta uutisia, joista löytyy feminismin mukaisuutta. Tällä tarkoitan uutisia, joissa nostetaan näkyviin naisten alistusta, pohditaan sen syitä ja seurauksia ja tuodaan esille mahdollisia tai jo olemassaolevia visioita ja käytäntöjä, joiden tavoitteena on naisten emansipaatio tai ainakin naisten aseman parantaminen. Yhden uutisen ei välttämättä tarvitse sisältää kaikkia näitä elementtejä, eikä feminismin mukaisuuden tarvitse ilmetä koko uutisen tasolla. Otan huomioon myös uutiset, jotka sisältävät vain jonkin mainitsemistani elementteistä tai joissa feminismin mukaisuutta on vaikkapa vain yhdessä virkkeessä. Feminismin mukaisuus voi ilmetä niin uutisen aiheessa kuin toimittajan tai uutisessa esiintyvien henkilöiden näkemyksissäänkin.

Feminismin etsintä tapahtuu siis kolmen näkökulman avulla. Etsin tutkimusaineistosta uutisia, joissa

1. käsitellään feminismiä liikkeenä tai ainakin mainitaan feminismi
2. käsitellään tai muuten mainitaan feministisiä toimijoita
3. ilmenee feminismin mukaisuutta eli tuodaan esille naisten alistusta ja/tai sen syitä ja seurauksia ja/tai naisten vapautumiseen tai ainakin naisten aseman parantumiseen tähtäviä näkemyksiä tai käytäntöjä.

Uskon, että tällaiset näkökulmat auttavat löytämään tutkimusaineistosta ne uutiset, joista löytyy feminismiä. Täytyy kuitenkin muistaa, että valitsemani näkökulmat perustuvat omaan näkemykseeni siitä, mitä feminismi on, eivätkä siten ole ainoita mahdollisia. Käyttämäni feminismin määritelmä ja muodostamani näkökulmat ovat melko väljiä, ja tiukempi määritelmä voisi tuottaa toisenlaisia näkökulmia ja myös jossain määrin toisenlaisia tutkimustuloksia. Väljyys on mielestäni kuitenkin perusteltua, sillä tiukemmat rajaukset voisivat rajoittaa tutkimusaineiston tarkastelua liikaa, jolloin feminismiä sisältäviä uutisia voisi jäädä huomaamatta.

Totesin jo aiemmin, että feminismin määrä ei kerro kaikkea siitä, millainen rooli feminismillä on valtavirtauutisissa. Siksi tarkoituksena on paitsi selvittää, missä määrin tutkimusaineistosta löytyy feminismiä, myös eritellä, millaisissa kehyksissä feminismi esiintyy uutisissa. Kehysten tarkastelu tarkoittaa omassa tutkielmassani yksinkertaisesti sen erittelyä, millaisista uutisista feminismiä löytyi ja kuinka se niissä ilmenee. Pyrin siis tuomaan esille,

1. millaisissa yhteyksissä ja miten uutisissa käsitellään feminististä liikettä tai mainitaan feminismi
2. keitä ovat uutisten feministiset toimijat, kuinka heitä käsitellään, mistä he puhuvat ja missä yhteyksissä heihin viitataan
3. mistä uutisten feminismin mukaisuus tarkalleen ottaen löytyi ja millaista se on.

Vaikka tutkimukseni ei olekaan varsinainen diskurssitutkimus, voisi sanoa, että pyrin kuvaamaan uutisten feminis-

midiskurssia. Diskurssin käsitteellä on monenlaisia määritelmiä, mutta Pertti Alasuutarin (1995, 148, 152) mukaan sen voi rinnastaa kehyksen käsitteeseen. Sanna Valtonen (1998, 97) nimeää diskurssin todellisuutta ymmärrettäväksi tekeväksi merkityssystemiksi, ja Esa Väliverroksen (1998, 20) mukaan diskurssi on puhetapa, joka kuvaa ja jäsentää todellisuutta.

Anu Koivunen (1996b, 52) kuvaa diskurssia kohdettaan määritteleväksi, arvottavaksi ja tuottavaksi ajattelutavaksi, käsitykseksi ja olettamukseksi. Esimerkiksi naiseutta määritellään, kuvaillaan, selitetään ja arvotetaan naiseutta koskevissa ja siihen liittyvissä diskursseissa, jotka materialisoituvat puheessa, teksteissä, kuvissa ja käytännöissä - muunmuassa joukkoviestinnässä. Naiseutta ei ole mahdollista käsittää näiden diskurssien ulkopuolella, ja koska ihmisyksilöt elävät diskurssien vaikutuspiirissä, diskurssit tuottavat aina paitsi naiseutta koskevia käsityksiä myös konkreettisia, eläviä naisia. (Koivunen 1996b, 52; Koivunen 1997a, 210 - 211.)

Itse määrittelen diskurssin ajattelutapaan, tietoihin, käsityksiin, oletuksiin ja arvoihin kietoutuvaksi kielenkäyttö- tai yleisemmin merkityksellistämistavaksi. Käsitän sen niin, että kielenkäytön tai ajattelun kohde voidaan merkityksellistää monin erilaisin diskurssein. Mistä tahansa on siis mahdollista esimerkiksi puhua tai kirjoittaa monista näkökulmista, koska kaikesta on olemassa monenlaisia käsityksiä ja oletuksia. Tästä näkökulmasta tavoitteeni on kuvata sitä uutisissa muotoutuvaa kehystä eli diskurssia, jossa feminismi määrittyy, arvottuu, jäsentyy ja yleensäkin merkityksellistyy tietyllä tavalla ymmärrettäväksi. Tätä diskurssia valottavat ehkä suorimmin ne uutiset, joissa käsitellään nimenomaan feminististä liikettä tai ainakin viitataan siihen jollain tavalla, mutta mielestäni myös sellaiset uutiset, joissa käsitellään tai mainitaan feministisiä toimijoita tai jotka sisältävät feminismin mukaisuutta, voivat kertoa suomalaisen valtavirtajournalismin uutisten feminismidiskurssista.

4. TUTKIMUSAINEISTON ANALYYSI

4.1. Feminismin määrä

Helsingin Sanomista ja Ilta-Sanomista sekä TV1:n ja MTV3:n uutislähetyksistä kokoamistani valtavirtauutisista löytyi hyvin vähän feminismiä. Vaikka käytin feminismin etsinnässä varsin väljiä näkökulmia, löysin koko 2 008 uutisen tutkimusaineistosta vain 20 feminismiä sisältävää uutista. Niistä suurin osa löytyi Helsingin Sanomista ja Ilta-Sanomista, ja myös TV1:n uutisista löytyi hiukan feminismiä. MTV3:n uutisista sen sijaan en löytänyt sitä lainkaan. Feminismiä sisältävien uutisten jakautuminen eri viestinten kesken näkyy tarkemmin seuraavasta jaotelmasta:

Helsingin Sanomat	11	feminismiä sisältävää uutista
Ilta-Sanomat	8	"
Yleisradion TV1	1	"
MTV3	-	"
<hr/>		
yhteensä	20	feminismiä sisältävää uutista

Feminismin vähäinen määrä keräämässäni tutkimusaineistossa ei tietenkään tarkoita, että Helsingin Sanomien, Ilta-Sanomien, TV1:n ja MTV3:n uutisista ei jonain toisena ajankohtana voisi löytyä enemmän feminismiä - kuten jo aiemmin totesin, tutkimusaineistolla on aina rajansa. On kuitenkin epätodennäköistä, että jokaisesta tarkastelemastani viestimestä olisi sattunut tutkimusaineistoon juuri sellainen viikko, jolloin uutisiin sisältyi huomattavasti tavallista vähemmän feminismiä. Siksi aineisto osoittaa mielestäni vakuuttavasti, että vaikutelma feminismin näkymättömyydestä ja äänettömyydestä suomalaisessa julkisuudessa pitää paikkansa valtavirtauutisten suhteen. Kun koko tutkimusaineisto koostui yhteensä 2 008 uutisesta, feminismiä sisältävien uutisten osuus kaikista uutisista oli vain 1,0 %. Feminismiä sisältäviä uutisia löytyi suh-

teellisesti eniten Ilta-Sanomista, mutta niissäkin feminismiä sisältävien uutisten osuus kaikista lehden uutisista oli vain 2,0 %. Helsingin Sanomissa vastaava luku oli 1,3 %, TV1:n uutislähetysissä 0,2 % ja MTV3:n uutislähetysissä 0,0 %. Osuudet on esitetty talukossa 3:

TAULUKKO 3. Feminismiä sisältävien uutisten osuudet eri viestinten ja koko tutkimusaineiston uutisista

viestin	kaikki uutiset (kpl)	feminismiä sisältävät uutiset (kpl / % kaikista viestimen uutisista)
Helsingin Sanomat	858	11 / 1,3 %
Ilta-Sanomat	395	8 / 2,0 %
Yleisradion TV1	423	1 / 0,2 %
MTV3	332	- / 0,0 %
yhteensä	2 008	20 / 1,0 %

Ylivoimaisesti suurin osa valtavirtauutisista löytämästäni feminismistä ilmeni feminismin mukaisuutena. Sitä löytyi yhteensä 19 uutisesta eli yhtä Ilta-Sanomien uutista lukuunottamatta kaikista niistä uutisista, joista ylipäättään löytyi feminismiä. Muita etsimiäni feminismin ilmenemistapoja tutkimusaineisto sisälsi huomattavasti vähemmän.

Feministisiksi toimijoiksi määritettyjen henkilöiden käsittelyä löytyi yhdestä Helsingin Sanomien uutisesta ja yhdestä Ilta-Sanomien uutisesta, ja uutisia, joiden aiheena ei varsinaisesti ollut feministinen toimija mutta joissa kuitenkin mainittiin feministisiä toimijoita, löytyi Helsingin Sanomista kaksi. Feministisen liikkeen käsittelyä tutkimusaineistosta ei löytynyt lainkaan, mutta feminismi mainittiin yhdessä Helsingin Sanomien uutisessa. Feminismin eri ilmenemismuotojen sisältyminen tutkimusaineistoon on esitetty taulukossa 4:

TAULUKKO 4. Feministisen liikkeen käsittelyä (FLKä) ja mainitsemista (FLMa), feminististen toimijoiden käsittelyä (FTKä) ja mainitsemista (FTMa) ja feminismin mukaisuutta (FMu) sisältävien uutisten määrät eri viestimissä ja koko tutkimusaineistossa

viestin	FLKä	FLMa	FTKä	FTMa	FMu
Helsingin Sanomat	-	1	1	2	11
Ilta-Sanomat	-	-	1	-	7
Yleisradion TV1	-	-	-	-	1
MTV3	-	-	-	-	-
yhteensä	-	1	2	2	19

Feministisen liikkeen mainitsemista, feminististen toimijoiden käsittelyä ja mainitsemista ja feminismin mukaisuutta sisältävien uutisten yhteismäärä taulukossa 4 on 24 eli suurempi kuin tutkimusaineistosta löytyneiden feminismiä sisältävien uutisten määrä. Tämä johtuu siitä, että muutamissa löytämissäni uutisissa feminismi ilmeni useammalla kuin yhdellä tavalla.

Feminismi ilmeni pelkästään feminismin mukaisuutena kahdeksassa Helsingin Sanomien uutisessa, seitsemässä Ilta-Sanomien uutisessa ja yhdessä TV1:n uutisessa eli suurimmassa osassa uutisista. Pelkästään feministisen toimijan käsittelynä feminismi ilmeni yhdessä Ilta-Sanomien uutisessa, ja sekä feminismin mukaisuutta että feministisen toimijan käsittelyä löytyi yhdestä Helsingin Sanomien uutisesta. Feminismin mukaisuutena ja feministisen toimijan mainintana feminismi ilmeni yhdessä Helsingin Sanomien uutisessa, ja lisäksi tutkimusaineistosta löytyi yksi Helsingin Sanomien uutinen, jossa feminismi ilmeni niin feminismin mukaisuutena ja feministisen toimijan mainintana kuin feministisen liikkeen mainintanakin. Olen koonnut yhdistelmät taulukkoon 5:

TAULUKKO 5. Feministisen liikkeen mainitsemisen (FLMa), feminististen toimijoiden käsittelyn (FTKä) ja mainitsemisen (FTMa) ja feminismin mukaisuuden (FMu) yhdistelmät ja niitä sisältävien uutisten määrät eri viestimissä ja koko tutkimusaineistossa

viestin	FMu	FTKä	FMu + FTKä	FMu + FTMa	FMu + FTMa + FLMa
Helsingin Sanomat	8	-	1	1	1
Ilta- Sanomat	7	1	-	-	-
TV1	1	-	-	-	-
MTV3	-	-	-	-	-
yhteensä	16	1	1	1	1

Seuraavaksi tarkoituksena on eritellä tarkemmin, millaisia löytämäni feminismiä sisältävät uutiset ovat, kuinka niissä viitataan feministiseen liikkeeseen ja käsitellään ja mainitaan feministisiä toimijoita ja miten niissä ilmenee feminismin mukaisuutta. Koska feminismiä löytyi tutkimusaineistosta odotettuakin vähemmän, erittelen sitä sisältäviä uutisia varsin yksityiskohtaisesti. Mielestäni uutisten tarkempi käsittely kertoo feminismin kehyksistä enemmän kuin pelkät konteksteistaan irrotetut yhteenvedot ja yleistykset.

Koska MTV3:n uutislähetysistä ei löytynyt lainkaan feminismiä sisältäviä uutisia ja TV1:n uutislähetysistäkin vain yksi, feminismin uutiskehysten tarkastelu keskittyy tutkielmassani lähinnä Helsingin Sanomiin ja Ilta-Sanomiin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että tutkielma koskisi valtavirtautisten feminismidiskurssin osalta vain Helsingin Sanomia ja Ilta-Sanomia. Sekä tutkimusaineisto että feminismiä sisältävät uutiset on koottu kaikista neljästä

viestimestä, joten myös se, että valtavirtajournalismia tuottavien televisiokanavien uutislähetyksistä ei juurikaan löytynyt feminismiä, on osa suomalaisten valtavirta-uutisten feminismidiskurssia.

Totesin tutkimusaineiston tarkastelunäkökulmia muotoillessani, että varsinkin sellaiset uutiset, joissa käsitellään nimenomaan feminististä liikettä tai ainakin viitataan siihen, kertovat valtavirtautisten feminismidiskurssista. Koska kokoamastani tutkimusaineistosta ei kuitenkaan löytynyt yhtään feminististä liikettä käsittelevää uutista ja vain yksi uutinen, jossa mainitaan feminismi, en voi juurikaan tutkia feminismin määrittelyä ja merkityksellistämistä sinänsä. Feminismin uutiskehysten tarkastelu painottuukin tutkielmassani niihin uutisiin, joista löytyi feministisiä toimijoita, ja erityisesti niihin uutisiin, joista löytyi feminismin mukaisuutta. Aloitan kuitenkin tutkimusaineiston ainoasta feminististä liikettä koskevan maininnan sisältävästä uutisesta.

4.2. Feminismin kehukset: feminismi liikkeenä

Tarkastelemieni suomalaisten valtavirtautisten joukosta ei siis löytynyt yhtään feminististä liikettä käsittelevää uutista, ja feministinen liike mainitaan vain yhdessä uutisessa (ks. taulukko 4, s. 37). Kyseessä on lyhyt neljän kappaleen juttu, joka julkaistiin Helsingin Sanomissa otsikolla "Filippiineillä myrskyjä ei enää nimitetä naisiksi" (24.3.2000, s. C6). Jutun toimittajaksi mainitaan uutistoimisto AP. (Ks. uutinen 1, s. 40.)

Uutisen mukaan Filippiinien valtiollinen säätoimisto on tullut siihen tulokseen, että myrskyjen nimeäminen vain naisten nimillä on sukupuolista syrjintää. Siksi säätoimisto on jutun mukaan päättänyt ryhtyä käyttämään nimeämissä filippiiniläisten ehdottamia slangisanoja naisten nimien sijaan. Tutkimusaineiston valtavirtautisten ainoa feminististä liikettä koskeva maininta löytyi uutisen viimeisestä kappaleesta, jossa kerrotaan, että feministi-

sen Gabriela-ryhmän pääsihteeri Lisa Masa ilahtui säätoimiston päätöksestä.

UUTINEN 1. Helsingin Sanomat 24.3.2000, s.C6

Filippiineillä myrskyjä ei enää nimitetä naisiksi

► Filippiinien valtiollinen säätoimisto on tullut siihen tulokseen, että on sukupuolista syrjintää antaa myrskyille vain naisten nimiä.

Säätoimisto on päättänyt tästä lähtien nimittää myrskyjä slangisanoilla. Uusien nimien listalla on muun muassa kosta, käärmettä, heilaa, hippiä, Mercedes Benziä, klovnia ja skorpionia tarkoittavat sanat.

Nimet valittiin kilpailun perusteella, johon filippiiniläiset

saivat lähettää omia ehdotuksiaan. Filippiineillä raivoavat trooppiset myrskyt ovat usein tuhoisia.

Feministisen Gabriela-ryhmän pääsihteeri Lisa Masa oli ilahtunut säätoimiston päätöksestä. Hän huomautti kuitenkin, että uudet nimet eivät saisi loukata eri rotuja tai vammaisia. "Päätös on hyvä, koska on ollut naisille alentavaa tulla yhdistetyksi myrskyjen oikeellisuuteen", Masa totesi. AP

Tutkimusaineiston perusteella vaikuttaa siltä, että feministinen liike on hyvin marginaalisessa asemassa suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa. Marginaalisuudesta kertoo paitsi se, että feminististä liikettä ei käsitelty tarkastelemisani uutisissa lainkaan, myös se, että sen ainoa maininta esiintyy ulkomaisen uutistoimiston, ei suomalaisen uutistoimituksen tekemässä jutussa. Näyttää siis siltä, että feministinen liike ei syystä tai toisesta kiinnitä suomalaisia valtavirtautisia tuottavien uutistoimitusten ja -toimittajien huomiota.

Myrskyjen nimeämistä koskevan jutun alkuperän lisäksi feministisen liikkeen marginaalisuudesta suomalaisissa valtavirtautisissa kertoo se, että tutkimusaineiston uutisten ainoa viittaus feministiseen liikkeeseen on lähes olematon ja hyvin epämääräinen. Gabriela-ryhmä mainitaan vain yhdessä lauseessa, eikä siitä kerrota mitään muuta kuin että se on feministinen ja että sillä on Lisa Masa -niminen pääsihteeri. Jutussa ei selitetä, kuinka feministinen liike oikeastaan liittyy uutisen aiheeseen, eikä

lukija saa tietää edes sitä, onko kyseessä nimenomaan filippiiniläinen ryhmä.

Koska tutkimusaineiston ainoa feminismiä koskeva maininta esiintyy ulkomaisen uutistoimiston välittämässä ja aiheeltaan muualle kuin Suomeen sijoittuvassa jutussa, feministinen liike määritty tarkastelemissani valtavirtauutisissa erityisesti ulkomaiseen kontekstiin liittyväksi tahoksi. Suomalaisesta feministisestä liikkeestä uutisissa ei kerrota mitään. Myös ulkomaisen feminismin kuva jää kuitenkin hyvin epämääräiseksi, koska feministiseen liikkeeseen viitataan vain yhdessä uutisessa ja koska Gabriela-ryhmä mainitaan vain kerran ilman että siitä kerrotaan mitään olennaista.

Vaikka ainoa löytämäni viittaus feministiseen liikkeeseen julkaistiin laatulehtenä pidetyssä viestimessä, feministinen liike ei määriy tutkimusaineiston valtavirtauutisissa vakavasti otettavaksi, päinvastoin. Feminismiä koskevan maininnan sisältävä juttu julkaistiin Helsingin Sanomien Maailman ihmisiä -palstalla, jolla uutisoidaan erityisesti hämmästyttäviksi ja hauskoiksikin tarkoitettuja asioita.

Esimerkiksi tarkastelemani uutisen julkaisupäivänä Maailman ihmisiä -palstalla kerrottiin myös, että Ruotsin vasemmistopuolue antoi lähtöpassit pornofilmeissä esiintyväälle kunnanvaltuutetulle, että Ruotsissa saavutettiin epävirallinen ylinopeusennätys, kun autoilija ajoi poliisin tutkaan 225 kilometrin tuntinopeudella, ja että australialaisen vetoomustuomioistuimen mukaan golfklubin pitäisi maksaa korvauksia pelaajalle, jonka kimppuun hyökkäsi kesken pelin kenguru. Tällaisten uutisten joukossa myös myrskyjen nimeämistä koskeva juttu ja siinä esiintyvät tahot määrittyvät kummallisiksi. Feministinen liike merkityksellistyy siis tarkastelemissani suomalaisissa valtavirtauutisissa paitsi marginaaliseksi, mitäänsanomattomaksi ja ulkomaiseksi myös omituiseksi, jopa naurettavaksi.

4.3. Feminismin kehukset: feministiset toimijat

Kokoamastani tutkimusaineistosta löytyi vain kaksi uutista, joissa käsitellään feministisiä toimijoita, ja vain kaksi sellaista uutista, joissa aiheena ei varsinaisesti ole feministinen toimija mutta joissa kuitenkin mainitaan feministisiä toimijoita. Feministisiä toimijoita käsittelevistä uutisista toinen löytyi Helsingin Sanomista ja toinen Ilta-Sanomista, ja feminististen toimijoiden maininnat löytyivät kahdesta Helsingin Sanomien uutisesta. (Ks. taulukko 4, s. 37.)

Ensimmäinen feministisiä toimijoita käsittelevistä uutisista julkaistiin otsikolla "Maailman soroptimisteja johtaa Turun matkailupäällikkö" (HS = Helsingin Sanomat 26.3.2000, s. A18). Uutisessa kerrotaan otsikon mukaisesti, että kansainvälisen soroptimistijärjestön presidentiksi on valittu Turun matkailupäällikkö Irmeli Torssonen. Naistoimittajan mukaan Torssonen on käyttänyt viimeisten 15 vuoden ajan kaiken vapaa-aikansa maailmanlaajuisen soroptimistijärjestön parissa ja toiminut muunmuassa sen Euroopan federaation presidenttinä. Torssonen itse kertoo suorassa lainauksessa, että järjestön toiminnassa pyritään haalimaan rahaa maailman heikko-osaisille eli naisille ja lapsille. Tällä tavalla Torssonen määrittyy feministiseksi toimijaksi - henkilöksi, joka on selkeästi sitoutunut naisten aseman parantamiseen. (Ks. uutinen 2, s. 43.)

Tutkimusaineiston toinen feminististä toimijaa käsittelevä uutinen on otsikoitu "Naisministeri luopui pornolinkeistä" (IS = Ilta-Sanomien 30.3.2000, s. 17). Uutistoimisto Reutersin välittämä juttu koskee saksalaista ministeriä Charlotte Bergmannia, joka vastaa uutisen mukaan Saksan nais- ja perheasioista. Tässä mielessä myös Bergmann määrittyy naisten asioiden ajamiseen sitoutuneeksi feministiseksi toimijaksi. (Ks. uutinen 3, s. 44.)

Feminismin maininnan sisältävistä uutisista ensimmäinen on otsikoitu "Ihmisoikeusjärjestö: Kosovossa todisteita

järjestelmällisistä raiskauksista" (HS 23.3.2000, s. C3). Uutisessa käsitellään ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watchin tutkimusraporttia, jonka mukaan erityisesti serbit mutta myös Jugoslavian armeijan sotilaat syyllistyivät Kosovossa järjestelmällisiin joukkoraiskauksiin Naton pommitusten aikaan vuonna 1999. Feministiseksi toimijaksi määritetty uutisessa esiintyvä Human Rights Watchin edustaja Regan Ralph, joka vastaa miestoimittajan mukaan nimenomaan naisten oikeuksiin liittyvistä asioista. (Ks. uutinen 4, s. 45.)

UUTINEN 2. Helsingin Sanomat 26.3.2000, s. A18

Maailman soroptimisteja johtaa Turun matkailupäällikkö

► Turkukin sai sitten presidentin. Kaupungin matkailupäällikkö Irmeli Torssosen, 54. va-
linta kansainvälisen soroptimistijärjestön maailman puheenjohtajaksi – järjestön kielessä presidentiksi – vahvistui maaliskuun puolivälissä.

Jo heinäkuun ensimmäinen päivä hänellä alkaa virallinen tehtävään valmistautuminen; varsinainen kausi kestää vuodet 2001–03.

Vastaehdokkaana oli viimeisellä kierroksella belgialainen, mutta ylivoimainen voitto ja puheenjohtajuus pamahtivat nyt ensimmäistä kertaa Suomeen.

Ihan kylmiltään Torssosta ei vaativaan tehtävään valittu. Hyvää harjoitusta siihen hän sai jo 1990-luvun lopulla toimiessaan järjestön Euroopan federaation presidenttinä. Järjestö on vinyt 15 viime vuotta hänen kaikki vapaa-aikansa. Tehtävän PR-arvon on onneksi oivaltanut myös kaupunki hänen työnantajanaan.

Edustavalla matkailualan ammattilaisella on valteinaan

muun muassa vankka kielitaito. Hänen vahvoja kieliään ovat kotimaisten lisäksi saksa, englantia ja ranska ja toimeen hän tulee myös norjalla, tanskalla, espanjalla ja italialla.

Mistään pikkujärjestöstä tai herrasrouvien puuhastelusta ei ole kyse. Soroptimisteihin liitytään kutsuperiaatteella, ja jäseniä siinä on lähes satatuhatta yli sadassa maassa. Ensimmäinen klubi perustettiin noin 80 vuotta sitten Kaliforniassa. Sieltä ne ovat vähitellen levinneet kaikille mantereille.

"Toiminnassa pyritään haalimaan erilaisilla tempauksilla rahaa maailman heikko-osaisten naisille ja lapsille". Torssonen tiivistää. "Niitä ovat myyjäiset, teatterimatkat, konsertit, mitä milloinkin. Aika usein käydään omalla pussilla."

Nyt varoja kerätään yhdessä Punaisen Ristin kanssa teko-
raajojen hankkimiseksi maamiinojen uhreille. "Lapsi joutuu vaihtamaan proteeseja monta kertaa ennen kuin hän on aikuisen mitoissa", Torssonen tietää.

Yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi YK:n järjestöt. Puheenjohtaja hoitaa yhteydet niihin. Päämaja on Cambridgessä, jossa vapaaehtoisjärjestön hallitus kokoontuu.

"Puheenjohtajana voin vaikuttaa siihen, mitä avustuskohteita tulevaisuudessa valitaan ja mitkä ovat painotukset", Torssonen tuumii. "Yhteistyö muiden vapaaehtoisjärjestöjen kanssa on kuitenkin entistä tärkeämpää, kun YK on suurissa talousvaikeuksissa."

Lähivuosina työtä teettää esimerkiksi kolme vuoden perästä Sydneyssä pidettävä soroptimistien maailman kokous, konventio, jossa Torssonen on toinen vastuuhenkilö.

Internetin kautta tulvii vielä kiitoksia viime heinäkuussa Helsingissä pidetystä konventiosta, johon osallistui 1400 soroptimistia ympäri maailmaa.

Järjestelyt osuivat nappiin, ja kaiken kruunasi jumalainen kesäsää. Talvipaltoot mukanaan matkustaneet rouvat olivat ihmeissään.

Anneli Tukia

Toinen feministisen toimijan maininnan sisältävä uutinen on jo feministisen liikkeen yhteydessä esittelemäni "Fi-

lippiineillä myrskyjä ei enää nimitetä naisiksi" -juttu (HS 24.3.2000, s. C6). Kuten kerroin, sen viimeisessä kappaleessa lainataan Lisa Masa -nimistä henkilöä, joka esitellään feministisen Gabriela-ryhmän pääsihteeriksi. Uutisessa kerrotaan, että Masa ilahtui filippiiniläisen säätoimiston päätöksestä muuttaa myrskyjen nimeämistapaa, koska on pitänyt naisten yhdistämistä myrskyjen oikullisuuteen naisia alentavana. Masa on löytämistäni feministisistä toimijoista ainoa, joka yhdistetään uutisessa selkeästi feministiseen liikkeeseen. (Ks. uutinen 1, s. 40.)

UUTINEN 3. Ilta-Sanomat 30.3.2000, s. 17

Naisministeri luopui pornolinkeistä

Berliini (Reuters)

Saksan nais- ja perheasioista vastaava ministeri Charlotte Bergmann joutui eilen nolon julkisuuden kohteeksi. - Perheministeri tarjoaa puhelinpoikia! julisti Saksan suurin bulevardilehti Bild eilen etusivullaan.

Kyseessä oli naisministeri Bergmannin nettisivustolle laitettu "kuukauden linkki", joka johdi naisille suunnatulle toiselle nettisivustolle. Sivustolta löytyi asiallisten reseptivinkkien ja kirk-

korakennusten esittelyjen lisäksi lisälinkkejä eroottista taidetta ja gigolopalveluja tarjoaville sivuille.

- Olen luonnollisesti poistanut nykyisen "kuukauden linkin". Suoritamme nyt sivustojemme perinpohjaisen tarkistuksen. Bergmann totesi vain muutamia tunteja Bild-lehden ilmestymisen jälkeen julkaistussa lausunnossaan.

- Tämä esimerkki paljastaa vaarat, jotka vaantavat internetin teknisissä mahdollisuuksissa. Bergmann vielä valittelij.

Tarkastelemieni valtavirtautisten perusteella vaikuttaa siltä, että feministisen liikkeen ohella myös feministiset toimijat ovat hyvin marginaalisessa asemassa suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa. Tästä kertoo paitsi se, että feministisiä toimijoita ei juurikaan käsitellä eikä käytetä lähteinä, myös se, että feministiseen toimijuuteen viitataan tutkimusaineistosta löytämässäni neljässä uutisessa vain ohimennen. Kun feministinen toimija esiintyy uutisen aiheena, häntä ei käsitellä erityisesti feministisenä toimijana, ja kun hänet mainitaan jonkin toisen aiheen yhteydessä nimenomaan feministisenä toimijana, hänen roolinsa jää varsin pieneksi.

Ihmisoikeusjärjestö: Kosovossa todisteita järjestelmällisistä raiskauksista

► Joukkoväkivalta oli sodan väline

Petteri Tuohinen
HELSINGIN SANOMAT

► Ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watch (HRW) kertoo tuoreessa raportissaan serbien tekemistä raiskauksista Kosovossa Naton pommitusten aikaan viime vuonna. Raportti on ensimmäinen laaja ja dokumentoitu kuvaus Kosovossa tehdyistä raiskauksista. Syytteitä järjestelmällisistä raiskauksista on esitetty aiemminkin.

Järjestö, jonka päämaja on Yhdysvalloissa, on dokumentoinut 96 raiskausta Naton 11 viikkoa kestäneiden pommitusten ajalta. HRW pelkää kuitenkin, että ilmi tulleet tapaukset ovat vain jäävuoren huippu. Kosovon agraarisessa ja isäntämaaisessa kulttuurissa raiskattu nainen haluaa vaieta kokemuksistaan, sillä puolison löytäminen voisi olla muutoin mahdotonta. Myös häpeä vaientaa.

Raportin mukaan raiskaukset eivät olleet yksittäisiä tapauksia, vaan pikemminkin sodassa käytettyjä keinoja "siviilien terrorisoimiseksi, rahan kiristämiseksi ja ihmisten ajamiseksi kodeistaan". Lähes kaikki raiskaukset olivat Human Rights Watchin mukaan joukkoraiskauksia.

"Nämä eivät ole muutamien hullun miehen tekemiä satunnaisia tekoja", järjestön naisoikeuksista vastaava Regan Ralph sanoo.

Ralph muistuttaa myös, ettei Haagin sotarikostuomioistuinten olemassa olo toistaiseksi tuomittu vielä ketään seksuaalirikoksista.

"Mitä pikemmin asia tutkitaan ja syytteet nostetaan, sitä pikemmin nämä naiset voivat aloittaa elämänsä uudelleenrakentamisen", Ralph sanoo.

Miehillä oli maastopuvut ja naamarit ja he kantoivat aseitaan vyöllä. Miehet sanoivat, että heille maksettiin tästä. Rukoilin häntä (ensimmäistä raiskaajaa) tappamaan minut, mutta hän ei halunnut. 22-vuotias Mitrovicasta kotoisin olevan nainen kertoi HRW:lle.

Toinen, seitsemännellä kuukaudella raskaana oleva, 21-vuotias nainen kertoo, kuinka puolisoitaaliset serbitaistelijat kiduttivat häntä muun muassa polkimalla vatsaan.

Kolme miestä raiskasi minut yksi kerrallaan. Sitten he kysyivät minulta, olenko epätoivoinen miehieni perään ja sanoivat, että tässä me olemme hänen sijastaan. Nainen kertoo.

HRW jaottelee raiskaukset kolmeen kategoriaan: naisten kotona tehdyt raiskaukset, pakolaisten raiskaukset ja pidätettyinä olleiden naisten raiskaukset.

Suurin osa raiskauksista oli järjestön mukaan puolisoitaalisten serbijoukkojen käsiä. Puolisoitaalisten joukkojen sotilaille tyypillisiä piirteitä olivat pitkät hiukset ja parrat ja he kantoivat pitkiä veitsiä. HRW syyttää myös serbien erikoispoliiseja, jotka puolestaan tunnisti sinisistä puvuista. Myös Jugoslavian armeijan so-

tilaat syyllistyivät järjestön mukaan raiskauksiin.

Naisten raiskauksista alkoi vuotaa tietoja jo viime kesänä pakolaisten todistusten kautta. Tavallista pakolaisten kertomuksissa oli, että serbit pakottivat raiskaamiensa naisten sukulaiset katsomaan hirttejä vierestä.

Serbipoliisit seisoi vieressäni ja pakottivat minut seuraamaan tapahtumaa. He halusivat, että me näemme lähisukulaisensa raiskaamista katsonut vanha albaanimies kertoi BBC:n haastattelussa viime kesänä.

Naton pommitusten vielä kestäessä Nato kertoi saaneensa tietoja serbien perustamista "raiskausleireistä" mm. Djakovican varuskuntaan.

Järjestö ei kuitenkaan löytänyt tutkimuksissaan todisteita serbien perustamista raikausleireistä Pecissä tai Djakovicasa. Järjestö arvosteli Naton, Britannian ja Yhdysvaltojen hallituksia perättömien tietojen levittämisestä.

Järjestön mukaan myös albaanit, osin vapautusarmeija UCK:n sotilaat, osallistuivat naisten raiskauksiin Naton pommitusten päätyttyä. Albaanien uhrilistalle joutuivat HRW:n mukaan niin serbi-, albaani-, kuin romaninaiasiakin. Ihmisoikeusjärjestön nyt julkaiseva tutkimus ei kuitenkaan käsittele pommitusten jälkeistä aikaa, joten todisteet albaanien tekemistä raiskauksista ovat vähäiset.

Irmeli Torssosta käsittelevässä uutisessa keskitytään kyllä Torssosen ja soroptimistijärjestön kuvailuun, mutta Torssosen ja järjestön naisten asemaa parantamaan pyrki-

västä toiminnasta ei kerrota mitään muuta kuin että tarkoituksena on kerätä rahaa naisten auttamiseksi. Jutussa mainitaan järjestön toiminnasta vain yksi konkreettinen esimerkki, varojen kerääminen maamiinujen uhrien tekoraajoja varten, ja siinäkin uhreiksi ja avun kohteiksi määritellään nimenomaan lapset. Torssosta ei siis merkityksellistetä erityisesti feministiseksi toimijaksi.

Myös saksalaista ministeriä koskevassa uutisessa päähenkilön feministinen toimijuus jää taka-alalle. Charlotte Bergmann nimetään kyllä nais- ja perheministeriksi, mutta juttu ei koske Bergmannin toimintaa naisten hyväksi. Sen sijaan jutussa keskitytään kertomaan, kuinka Bergmann joutui nolon julkisuuden kohteeksi hänen nettisivustollaan laitettun eroottista taidetta ja gigolopalveluja tarjoaville sivuille johtavan linkin takia. Kahdessa feministisen toimijan maininnan sisältävässä uutisessa aiheena on nimenomaan naisten alistus, mutta sekä Kosovon raiskauksista kertovassa jutussa että myrskyjen nimeämisestä koskevassa jutussa feministiseen toimijaan viitataan vain kolmessa virkkeessä.

Feminististen toimijoiden uutiskehykset näyttävät mukailevan feministisen liikkeen uutiskehyksiä. Paitsi että feministinen toimijuus esiintyy tarkastelemisani uutisissa vain hiukan keskeisemmässä roolissa kuin feminismin liikkeenä, myös feministiset toimijat esitetään niissä varsin epämääräisesti. Tutkimusaineiston suomalaisten valtavirtauutisten tarjoama kuva feministisistä toimijoista rajoittuu muutamaan irralliseksi jäävään henkilöön, joiden toiminnasta kerrotaan hyvin vähän.

Irmeli Torssosesta kerrotaan eniten, mutta kuvailu keskittyy feministisen toimijuuden kannalta epäolennaisiin asioihin. Torssosen kerrotaan olevan 54-vuotias, edustava ja kielitaitoinen matkailualan ammattilainen, ja vaikka hänen mainitaan käyttävän kaiken vapaa-aikansa naistenkin asemaa parantamaan pyrkivän järjestön parissa, järjestön naisiin kohdistuvista projekteista ei kerrota mitään.

Muissa uutisissa feministisistä toimijoista ja heidän naisten olosuhteita parantamaan pyrkivästä toiminnastaan kerrotaan vieläkin vähemmän. Kosovon raiskauksia koskevaa tutkimusraporttia käsittelevän uutisen Regan Ralphia kuvataan ihmisoikeusjärjestö Human Rights Watchin naisoikeuksista vastaavaksi edustajaksi, mutta hänestä itsestään ja hänen toiminnastaan ei kerrota mitään. Itse uutisesta voi tietenkään päätellä, että Ralphin työ liittyy sota-aikoina naisiin kohdistuvien seksuaalirikosten selvittämiseen ja esilletuontiin, mutta tarkempia tietoja tästäkään feministisestä toimijasta ei uutisen perusteella saa.

Saksalaista ministeriä koskeva uutinen ja myrskyjen nimeämistä käsittelevä juttu puolestaan ovat Charlotte Bergmannin ja Lisa Masan suhteen vieläkin epämääräisempiä. Kuten totesin, Bergmann esitellään kyllä Saksan nais- ja perheasioista vastaavaksi ministeriksi, mutta hänestä ei kerrota juuri mitään, eikä hänen naisten asemaa parantavaan toimintaansa viitata uutisessa millään tavalla. Myös Lisa Masasta kerrotaan vain, että hän on feministisen Gabriela-ryhmän pääsihteeri, jonka mielestä myrskyjen nimeäminen naisten nimillä on ollut naisia alentavaa.

Feministisen liikkeen tavoin myös feministinen toimijuus määrittyy tutkimusaineiston suomalaisissa valtavirtauutisissa lähinnä ulkomaiseen kontekstiin liittyväksi ilmiöksi. Kaikki löytämäni feministiset toimijat esitellään uutisissa ulkomaalaisiksi tai ainakin ulkomailla vaikuttaviksi henkilöiksi, joiden naisten asemaa parantamaan pyrkivä toiminta kohdistuu erityisesti ulkomaalaisiin naisiin. Suomalaisessa kontekstissa vaikuttavista feministisistä toimijoista ja heidän suomalaisten naisten olosuhteisiin kohdistuvasta toiminnasta uutisissa ei kerrota mitään.

Charlotte Bergmannia koskevassa jutussa feministinen toimija on saksalainen ministeri, joka huolehtii nimenomaan saksalaisten naisten asemasta. Kosovon raiskauksista

kertovassa uutisessa feministinen toimija Regan Ralph määrittyy nimestä päätellen ulkomaalaiseksi henkilöksi, jonka toiminta ja jutussa esitetyt näkemykset kohdistuvat erityisesti Kosovon islamilaisen kulttuurin naisiin. Myöskään myrskyjen nimeämistä käsittelevässä uutisessa feministisen toimijan kansallisuutta ei kerrota, mutta jutun aiheen perusteella Lisa Masa määrittyy ulkomaalaiseksi ja ulkomailta toimivaksi henkilöksi, jonka näkemykset koskevat varsinkin filippiiniläisnaisten asemaa. Irmeli Torssonen puolestaan määrittyy selkeästi suomalaiseksi feministiseksi toimijaksi, mutta hänenkään toimintansa ei jutun mukaan kohdistu erityisesti suomalaisiin naisiin vaan kansainvälisen järjestön kautta laajemmin maailman naisiin.

Suurin osa tutkimusaineistosta löytämistäni feministisistä toimijoista määrittyy feministisiksi toimijoiksi ilman että heitä yhdistetään feministiseen liikkeeseen. Kuten kerroin, löysin tutkimusaineistosta vain yhden uutisen, jossa feministinen toimija nimetään selkeästi feministisen liikkeen edustajaksi. Kyseessä on myrskyjen nimeämistä koskeva juttu, jossa Lisa Masan mainitaan olevan nimenomaan feministiseksi määritellyn Gabriela-ryhmän pääsihteeri.

Tutkimusaineiston ainoassa feministisen liikkeen edustajaa koskevassa maininnassa on mielenkiintoista se, että maininta esiintyy samassa Helsingin Sanomien Maailman ihmisiä -palstalla julkaistussa uutisessa, josta löytyi myös tutkimusaineiston ainoa viittaus feminismiin liikkeenä. Tästä näkökulmasta feministisen liikkeen ja sen edustajien näkymättömyys ja äänettömyys suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa vaikuttaa lähes totaaliselta. Kiinnostavaa on myös se, että tarkastelemieni uutisten ainoa feministisen liikkeen edustaja määrittyy pikemminkin kummalliseksi kuin vakavasti otettavaksi. Totesin jo feministisen liikkeen uutiskehyksiä tarkastellessani, että myrskyjen nimeämistä koskevan jutun aihe ja siinä esiintyvät tahot

merkityksellistyvät uutisen sijoittelun vuoksi omituisiksi, jopa naurettaviksi. Näin käy siis myös Lisa Masalle.

Masan mainintaan liittyy kolmaskin mielenkiintoinen piirre. Tutkimusaineiston valtavirtautusten ainoa feministisen liikkeen edustaja esitetään passiivisena sivustaseuraajana, joka pelkästään reagoi toisen tahon, tässä tapauksessa filippiiniläisen säätoimiston, naisten asemaa parantavaan toimintaan. Myrskyjen nimeämistä koskevassa uutisessahan todetaan vain, että Masa ilahtui säätoimiston päätöksestä lopettaa naisten nimien käyttö myrskyjen nimeämisessä.

Tässä mielessä tutkimusaineiston ainoa feministisen liikkeen edustaja merkityksellistyy henkilöksi, joka ei toimi eikä vaikuta erityisesti naisten vaan pikemminkin aivan muiden ryhmien puolesta. Masanhan kerrotaan huomauttaneen, että myrskyjen uudet nimet eivät saisi loukata eri rotuja tai vammaisia. Feministisen liikkeen ja sen edustajien jatkuvasta aktiivisesta naisten asemaa parantamaan pyrkivästä toiminnasta uutisissa ei kerrota mitään.

Tutkimusaineiston perusteella vaikuttaa siis siltä, että feminististen toimijoiden kehukset suomalaisen valtavirta-journalismin uutisissa ovat pitkälti samanlaiset kuin feministisen liikkeen uutiskehukset. Paitsi että feministisiä toimijoita ei juurikaan käsitellä tai mainita, feministiseen toimijuuteen viitataan vain ohimennen ja varsin epämääräisesti. Erityisesti suomalaiseen kontekstiin sijoittuvasta feministisestä toimijuudesta vaietaan tarkastelemissani uutisissa lähes täysin, samoin feministisen liikkeen edustajista ja heidän toiminnastaan. Tutkimusaineiston ainoa feministiseen liikkeeseen yhdistetty feministinen toimija merkityksellistyy passiiviseksi sivustaseuraajaksi, jota ei pidä ottaa vakavasti ja joka ei huolehdi niinkään naisten kuin muiden ryhmien hyvinvoinnista. Suomalaisen feministisen liikkeen edustajia tarkastelemissani valtavirtautisissa ei mainita lainkaan.

4.4. Feminismin kehukset: feminismin mukaisuus

Kokoamastani tutkimusaineistosta löytyi yhteensä 19 feminismin mukaisuutta sisältävää uutista. Niistä 11 julkaistiin Helsingin Sanomissa, seitsemän Ilta-Sanomissa ja yksi TV1:n uutislähetyksessä. (Ks. taulukko 4, s. 37.) Feminismin mukaisuus näyttää siis saavan feminististä liikettä ja feministisiä toimijoita enemmän tilaa suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa. Myös feminismin mukaisuuden asema on kuitenkin hyvin marginaalinen, sillä sitä sisältävien uutisten osuus tutkimusaineiston kaikista 2 008 uutisesta on vain 0,9 %.

Feminismin mukaisuus ilmenee tutkimusaineiston valtavirtauutisissa erityisesti naisten alistuksen osoittamisena mutta myös alistuksen syiden ja seurausten pohdintana sekä naisten emansipaatioon liittyvien näkemysten ja käytäntöjen esilletuontina. Olen koonnut feminismin mukaisuuden eri ilmenemistavat ja niitä sisältävien uutisten määrät taulukkoon 6:

TAULUKKO 6. Feminismin mukaisuuden ilmenemistavat ja niitä sisältävien uutisten määrät eri viestimissä ja koko tutkimusaineistossa

viestin	Naisten alistuksen osoittaminen	Alistuksen syiden ja seurausten pohdinta	Emansipaatio- näkemysten ja -käytäntöjen esilletuonti
Helsingin Sanomat	11	3	5
Ilta- Sanomat	7	4	4
TV1	1	1	–
MTV3	–	–	–
yhteensä	19	8	9

Kuten taulukko 6 (s. 50) osoittaa, feminismin mukaisuus ilmenee monissa uutisissa useammalla kuin yhdellä tavalla. Naisten alistusta tuodaan esille yhteensä 19 uutisessa eli kaikissa niissä uutisissa, joista ylipäätään löytyi feminismin mukaisuutta. Alistuksen syitä ja seurauksia puolestaan nostetaan näkyviin kahdeksassa uutisessa ja emansipaationäkemyksiä ja -käytäntöjä yhdeksässä uutisessa. Erittelen seuraavaksi tarkemmin kutakin näistä uutisryhmistä selventääkseni niissä muodostuvia feminismin mukaisuuden uutiskehyksiä.

4.4.1. Naisten alistuksen osoittaminen

Naisten alistusta tuodaan esille 11:ssä Helsingin Sanomien uutisessa, seitsemässä Ilta-Sanomien uutisessa ja yhdessä TV1:n uutisessa (ks. taulukko 6, s. 50). Varsinaisena aiheena tai muuten keskeisenä näkökulmana alistus on kymmenessä uutisessa, ja lopuissa yhdeksässä uutisessa siihen viitataan epämääräisemmin jonkin toisen aiheen yhteydessä. Naisten alistus merkityksellistyy tutkimusaineiston valtavirtauutisissa erityisesti seksuaaliseksi alistukseksi mutta myös syrjinnäksi, riistoksi ja kielelliseksi alistukseksi.

Naisten seksuaalista alistusta nostetaan näkyviin yhdeksässä uutisessa, syrjintää kahdeksassa uutisessa, riistoa neljässä uutisessa ja kielellistä alistusta kahdessa uutisessa. Joissakin uutisissa kiinnitetään siis huomiota useampaan kuin yhteen alistusmuotoon. Naisten seksuaalisen alistuksen valta-asema näkyy erityisesti siinä, että se on varsinaisena aiheena yhteensä kuudessa uutisessa. Syrjintää sen sijaan käsitellään olennaisena näkökulmana vain kahdessa uutisessa, riistoa vain yhdessä uutisessa ja kielellistä alistusta samoin vain yhdessä uutisessa. Naisten alistusmuodot ja niiden esilletuontia sisältävien uutisten määrät näkyvät tarkemmin taulukosta 7:

TAULUKKO 7. Suomalaisten ja ulkomaalaisten naisten alistusmuodot ja niiden esilletuontia sisältävien uutisten määrät tutkimusaineistossa

alistus- muoto	suomalaiset naiset	ulkomaalaiset naiset	kaikki naiset
seksuaalinen alistus	2 ¹	7 ¹	9 ¹
- raiskaus	-	5	5
- raiskausyritys	2	-	2
- seksuaalinen häirintä	1	1	2
- prostituutio	-	1	1
- muu väkivalta	-	1	1
syrjintä	2	6	8
- miesten suosiminen	2	1	3
- yksityisen alueelle eristäminen	-	3	3
- erityisominaisuuksien sivuuttaminen	-	1	1
- aseman huonontuminen	-	1	1
riisto	1	3	4
- kaksinkertainen työtaakka	1	1	2
- kotiorjuus	-	1	1
- heikko-osaisuus	-	1	1
kielellinen alistus	-	2	2
- hierarkkinen dikotomisointi	-	1	1
- vähättely	-	1	1
yhteensä	5	14 ²	19 ²

¹ Kahdessa uutisessa tuodaan esille kahta seksuaalisen alistuksen alamuotoa.

² Kolmessa uutisessa tuodaan esille kahta ja yhdessä kolmea ulkomaalaisiin naisiin kohdistuvan alistuksen muotoa.

Kuten taulukosta 7 ilmenee, naisten alistus merkityksellistyy tarkastelemisani valtavirtauutisissa erityisesti ulkomaalaisten naisten ongelmaksi. Ulkomaalaisiin naisiin kohdistuvaa alistusta tuodaan esille 14 uutisessa, kun taas suomalaisten naisten alistusta nostetaan näkyviin vain viidessä uutisessa. Seksuaalinen alistus määrittyy ulkomaalaisten naisten alistukseksi seitsemässä uutisessa ja suomalaisnaisten alistukseksi vain kahdessa uutisessa,

ja syrjintä kohdistuu ulkomaalaisiin naisiin kuudessa uutisessa ja suomalaisnaisiin vain kahdessa uutisessa. Riistosta puolestaan kärsivät ulkomaalaiset naiset kolmessa uutisessa ja suomalaiset naiset vain yhdessä uutisessa, ja kielellinen alistus määrittyy tutkimusaineiston valtavirtauutisissa vain ulkomaalaisten naisten alistukseksi.

Naisten seksuaalista alistusta on määritelty ja kritisoitu varsinkin radikaalifeminismin viitekehyksessä (Koivunen 1996b, 55 - 56; Tong 1995, 3, 4 - 5, 72, 95, 109 - 111, 137 - 138). Tarkastelemissani valtavirtauutisissa seksuaalinen alistus merkityksellistyy erityisesti raiskauksiksi, joita tuodaan esille viidessä uutisessa. Lisäksi naisten seksuaalinen alistus määrittyy seksuaaliseksi häirinnäksi, jota käsitellään kahdessa uutisessa, raiskausyrityksiksi, joita nostetaan näkyviin samoin kahdessa uutisessa, tarkemmin määrittelemättömäksi naisiin kohdistuvaksi väkivalaksi, johon viitataan yhdessä uutisessa, ja prostituutioksi, johon viitataan samoin yhdessä uutisessa. Joissakin uutisissa kiinnitetään siis huomiota useampaan kuin yhteen seksuaalisen alistuksen muotoon.

Raiskaukset kohdistuvat tutkimusaineiston valtavirtauutisissa vain ulkomaalaisiin naisiin. Ulkomaalaisten naisten raiskauksia käsitellään kolmessa uutisessa, ja lisäksi niihin viitataan lyhyemmin kahdessa uutisessa. Ensimmäinen raiskauksia käsittelevä uutinen on jo feminististen toimijoiden yhteydessä esittelemäni "Ihmisoikeusjärjestö: Kosovossa todisteita järjestelmällisistä raiskauksista" -juttu, joka koskee Human Rights Watch -järjestön tutkimusraporttia (HS 23.3.2000, s. C3). Uutisen mukaan raportista selviää, että erityisesti puolisotilaalliset serbijoukot mutta myös serbien erikoispoliisit ja Jugoslavian armeijan sotilaat syyllistyivät Kosovossa naisten järjestelmällisiin joukkoraiskauksiin Naton ilmaiskujen aikaan vuonna 1999. Lisäksi järjestön kerrotaan uskovan, että myös albaanit syyllistyivät pommitusten jälkeen niin serbi-, albaani- kuin romaninaistenkin raiskauksiin. (Ks. uutinen 4, s. 45.)

Toinen ulkomaalaisten naisten raiskauksia käsittelevä uutinen on otsikoitu "Haagissa syytetään raiskauksista", ja se koskee YK:n sotarikostuomioistuimessa alkanutta oikeudenkäyntiä (HS 26.3.2000, s. D2). Naistoimittajan mukaan oikeudenkäynnissä keskitytään Bosnian sodassa naisiin kohdistettuihin seksuaalirikoksiin. Syytettyinä on jutun mukaan kolme musliminaisten joukkoraiskauksista ja pahoinpitelyistä epäiltyä serbisotilasta. (Ks. uutinen 5, s. 54.)

UUTINEN 5. Helsingin Sanomat 26.3.2000, s. D2

~~Haagissa syytetään raiskauksista~~

YK:n sotarikostuomioistuimessa Haagissa alkoi historiallinen oikeudenkäynti, joka keskittyy yksinomaan Bosnian sodassa naisia kohtaan tehtyihin seksuaalirikoksiin. Kolme serbisotilasta syytetään rikoksista ihmisyyttä vastaan sekä sodankäynnin sääntöjen rikkomisesta.

Kolmen syytetyn serbisotilaan uskotaan sekaantuneen naisten joukkoraiskauksiin ja pahoinpitelyihin Focan pikkukaupungissa 1992-93. Todistajiksi odotetaan kymmentä focolaista musliminaista.

Anu Nousiainen

Kolmannessa ulkomaalaisten naisten raiskauksia käsittelevässä uutisessa haastatellaan kroatialaissyntyistä toimittaja-kirjailijaa, ja uutisen otsikkona on "Slavenka Drakulić antoi äänen sodassa raiskatuille naisille" (IS 29.3.2000, s. A28 - A29). Drakulić on naistoimittajan mukaan kirjoittanut romaanin, joka valottaa serbien vankileireillä raiskattujen musliminaisten kokemuksia. Uutisessa mainitaan Haagin oikeudenkäynti ja todetaan, että Bosnian vankileireillä raiskattiin Euroopan neuvoston mukaan noin 20 000 naista. (Ks. uutinen 6, s. 55.)

Slavenka Drakulić antoi äänen sodassa raiskatuille naisille

Marja-Liisa Lappalainen (IS)

Helsingissä vierailleva kroaatialaissyntyinen toimittaja ja kirjailija Slavenka Drakulić on kirjoittanut rankan kir-

ian. Hänen romaaninsa *Aivan kuin tuuria ei olisi* päähenkilö on musliminainen, opettaja, jonka elämä muuttuu täysin, kun hänet vietään serbien vankileirille Bosniaan toukokuun lopulla 1992.

Sotilaat raiskaavat musliminaiset kerran toisensa jälkeen. Romaanin opettaja tulee raskaaksi. Kirjan ainekset ovat todellisuudesta. Euroopan neuvosto arvioi, että Bosnian vankileireillä raiskattiin 20.000 naista. Leireillä myös kiduret-

tin ja murhattiin tuhansia ihmisiä.

YK:n sotarikostuomistuksessa Haagissa on menneillään oikeudenkäynnin, jossa systemaattiset raiskaukset katsotaan ensimmäistä kertaa rikoksiksi ihmisyyttä kohtaan.

Ösyrtyneinä on kolme Bosnian serbisotilasta, joiden uskotaan olevan vastuussa Focan raiskauksleiristä.

Uhrit eivät pysty puhumaan.

Drakulić keskusteli monien Bosnian sodassa raiskatun naisen kanssa. Musliminlaiselle raiskaus on suuri häpeä. Monet miehet eivät huoli raiskatun naisen vaimokseen.

Yksikään raiskauksen uhri ei pysty todella puhumaan kokemuksistaan. Sen vuoksi on tehty haastattelukirjaa, vaan romaaniin, jonka henkilöihin on helppo samaistua, hän sanoo.

Monet ihmiset aiattelevat, että se mikä tapahtui Bosniaan tai Kosovossa, ei voi tapahtua täällä. He ovat väärässä: sellaista voi tapahtua kaikkialla.

Raiskauksissa ei ole yleensä koskaan kyse seksistä vaan voimannäytöistä. Sotatilanteissa naisten raiskaukset ovat viesti vihollisille miehyhmälle. Bosnian joukkoraiskaukset olivat osittain puhdistusohjel-

maa. Tarkoituksena oli myös pelotella ihmisiä ja ajaa heidät pois alueeltaan. Lähtöma oli Bosniaan ja myös Kosovossa toistuvasti nälkiin.

Kun romaaniin opettaja syntyy vankileirin kaptteenin rakastajattareksi, hänellä on edes hitunen valit-

taa. Myös toisen maailmansodan keskitysleireillä uhrit ja heidän vangitsijoidensa välillä oli suhteita. mutta niistä ei juuri koskaan puhuta. En halunnut sin olevan sankari. Hän on myös opportunisti. Ja koska hän haluaa selvitä hengissä.

Me eroamme elämistä siinä, että meillä on mahdollisuus moraalisiin valintoihin. Ei kuitenkaan ole hyvä joutua ääritilanteisiin, koska emme tiedä kuinka reagoisimme. Romaani saa lukijan ajattelmaan, miten hän itse käyttäytyisi: yritysyisko suhteeseen kapteenin kanssa vai yritysyisko tappaa hänet.

Raiskausvauvoja

adoptoitin

Bosnian sota päättyi 1995, mutta uhreja ei ole pystytty laskemaan.

Ei tiedetä myöskään sitä montako naista raiskattiin, kuinka moni raiskaajista naisista teki itse abortin, lähti vauvan kuolemaan tai surmasi sen. Monet vauvoista on annettu adoptoitaviksi.

Selvisivätkö naiset kommunismista?

SLAVENKA DRAKULIĆIN kroaatinkeilainen romaani *Aivan kuin tuuria ei olisi* (1999) on juuri ilmestynyt suomeksi nimellä *Aivan kuin minua ei olisi* (suom. Selja Uuskoski, Otava).

Romaanin nimi on osuva. Päähenkilö naisopettaja S. miehellei kadottua henkilölle liswensä joutuessaan serbien vankileirille. Nomaanin arkkitehtina ystävään vankileirillä musliminaisista niin kuin sitä ei olisi koskaan oltukaan.

Drakulićin luikka romaanimainen tyylipiiri on siinä miehen romaaniin. Sinä päivänä, sääljymäärätään raiskatun naisen tilaoneat ja enemmät kulttuurimiehet teituitset.

Drakulić on juuri vassit myös kaksi muuta romaania ja esseekokoelmia, joista *Balkan Express* (Kääntöpiiri 1994) on suomenkielinen. Hän kirjoittaa myös säännöllisesti arvioita useisiin eurooppalaisiin lehtiin.

Drakulićin älykästä tekstiä on luettava myös englanniksi. Ennen henkilöinen on esseekokelinta *How We Survived Communism and Even Laughed*, jossa naiset selviävät hengissä kommunismista ja pystyvät läpö nauramaan.

Hei! Kommunismien jälkeen juotoin esseekokelmaan *Café Europa*. Nyt tapaan samat naiset 10 vuoden kulttuurin ja kerron mitä heille kuuluu. Drakulić kertoo.

Uinein lukimusten mukana naiset ovat säätävällä kumouksella hävittä. He ovat menettäneet vauvaiden turvallisuudent sosiaalisen verkoston, työpoliittisen vaikutusvallan ja asemat, jota heillä kommunismissa on ollut. Pelottavaa on myös prostituution lisääntyminen.

Musliminaisten raiskaajat kuvittelivat siittävänsä lisää serbejä, mutta se aratus on aivan hullu. Lapsenhan kasvattavat äiti tai ottovanhemmat, Drakulić sanoo.

Kroaatti Drakulićilla ei ole kovin korkeaa käsitystä serbeistä.

Kroaatiain byökättiin 1991. Olimme sodassa. Kaikki sodan osapuolet syvlystivät sotarikoksiaan, eivät vain serbit vaan myös muslimit, kroaatit ja Kosovon albaanit, hän sanoo. Drakulićin mukaan serbit tekivät ennen sotainkoksia.

Srebrenicassa tapettiin tuhansia ihmisiä, se oli toisen maailmansodan jälkeen pahin joukkomurha, mutta Bosnian serbiarmeijan johtanut kenraali Ratko Mladic ei ole oikeudessa Jugoslavian presidentti Slobodan Milosevic on terrorisoitunut Balkania ja Eurooppaa yli kymmenen vuotta. Serbit ovat vastuussa siitä, että he äänestivät sotarikollisen valtion päämieheksi, Drakulić sanoo.

Hän arvelee, että pitkälä rähtäimellä rauha voitaisiin taata, jos EU laaite nisi myös Balkanin maihin.

2000, s. C1) ja dagestanilaisen metsätilan työorjuudesta vapautettujen venäläismiesten kokemuksiä (IS 31.3.2000, s. 18 - 19). Itä-Timorista kertovassa jutussa viittaus raiskauksiin löytyi naistoimittajan virkkeestä, jonka mukaan Indonesian hallitus on luvannut muodostaa tutkintaryhmän ottamaan selvää Itä-Timorin tuhoamisesta, raiskauksista ja murhista (ks. uutinen 7, s. 56). Toisessa uutisessa raiskauksiin viitataan sekä uutisen kainalojutussa että naistoimittajan kommenttijatutussa. Kainalojutussa kerrotaan venäläislehtiä lainaten, että ihmissieppauksista ja orjataloudesta on tullut karmaisevaa arkipäivää Venäjän Kaukasuksella ja että halvimpia orjia ovat muunmuassa köyhien perheiden nuoret tytöt, joita rikolliset ottavat jalkavai- moikseen. Kommenttijatutussa puolestaan mainitaan, että Venäjän armeija tunnusti everstinsä Juri Budanovin syyllistyneen 18-vuotiaan tshetsheeninaisen raiskaukseen ja raakaan surmaan. (Ks. uutinen 8, s. 57.)

UUTINEN 7. Helsingin Sanomat 23.3.2000, s. C1

Itä-Timor toivoo EU:n apua Indonesian painostamiseen

► Suomessa vierailut Gusmao ei pyri maan ensimmäiseksi presidentiksi

Susanna Niinivaara
HELSINGIN SANOMAT

► Itsenäisyyden valinnut Itä-Timor tarvitsee maailmalta nyt rahaa jälleenrakennukseen mutta myös poliittista tukea, sanoi Itä-Timorin vastarintaliikkeen kansallisen neuvoston puheenjohtaja Xanana Gusmao Helsingissä keskiviikkona. Gusmaon mukaan Euroopan unioni voisi "muistuttaa" Indonesian hallitusta lopettamaan puolisoitilaallisten, Itä-Timorin rauhaa häiritsevien joukkojen tukemisen.

Itätimorilaisilla on riittävästi ongelmia ratkottavanaan ilman väkivaltaakin. Esimerkkeinä Gusmao mainitsi hallinnon opettelemisen, maan uusjaon ja kansalaisten työllistämisen.

"Emme salli sitä, että toisilla on paljon maata ja toisilla ei mitään", Gusmao sanoi.

Gusmao tapasi keskiviikkona presidentti Tarja Halosen, ulkoministeri Erkki Tuomiojan ja useita kansalaisaktivisteja.

FEM. MIUK.
Suomi on päättänyt tukea Itä-Timoria 45 miljoonalla markalla. Kehitysyhteistyöva- rat menevät muun muassa Maailmanpankin energia- ja ympäristöprojekteihin ja YK:n työllisyshankkeisiin.

Itätimorilaiset äänestivät elokuussa selvin numeroin itsenäisyyden puolesta. Rauha ei kuitenkaan palannut, vaan Indonesian armeija ja puolisoitilaalliset joukot tappoivat ja ajoivat itätimorilaisia pois kodeistaan. YK:n väliintulo rauhoitti tilanteen ja nyt Itä-Timor on YK:n väliaikaisessa hallinnassa.

YK ei ole saanut tilannetta kokonaan rauhoittumaan varsinkaan Itä- ja Länsi-Timorin raja-alueella. Washington Post kertoi hiljan YK:n raportista, jossa kerrotaan Indonesian armeijan tukevan puolisoitilaallisia joukkoja päästämällä heitä rajan yli Itä-Timoriin.

Indonesian hallitus lupasi tiistaina, että se mahdollisim-

man pian muodostaa tutkintaryhmän ottamaan selvää Itä-Timorin tuhoamisesta, raiskauksista ja murhista.

Itä-Timorissa ei vielä ole aikataulua ensimmäisille presidentinvaaleille. Tarkoitus on, että maa itsenäistyisi lopullisesti parin vuoden kuluessa.

Valtaosa itätimorilaisista pitää Gusmaoa luonteavana valintana presidentiksi. Gusmao itse on jo hyvän aikaa poppuutellut presidentiksi nostamistaan. Lehdistötilaisuudessa Suomessa hän kieltäytyi presidenttikisasta jyrkin sanoin.

"Päätökseni on lopullinen. En ole ehdolla presidentiksi. Olen taistelija, en poliitikko."

Armeijaton Itä-Timor oli vielä ennen kansanäänestystä ja sitä seuranneita julmuuksia yksi Gusmaon tavoitteista. Gusmao päätteli, ettei Itä-Timor tarvitsisi armeijaa, vaan kansainvälinen yhteisö voisi taata sen turvallisuuden.

"Tein virheen", Gusmao kommentoi nyt ajatustaan.

"Meillä tulee olemaan pienet tehokkaat joukot - ehkä vähän samaan tapaan kuin Suomessa - takaamaan ihmistemme turvallisuus."

Orjia siepattiin Kaukasuksella jo neuvostoaikaan

Moskova (IS)

Ihmissieppauksista ja suoranaisesta orjataloudesta on tullut karmaiseva arkipäivää Venäjän Kaukasuksella. Tshetshenian lisäksi törkeitä vapauderriistöjä on paljastunut ainakin Dagestanissa, Ingushetiassa ja Pohjois-Ossetiassa.

Vaikka Venäjän viranomaiset mieluusti vierittävät kaiken syyn sieppauksista Tshetshenian itsenäisyysliikkeelle ja kaaoksen keskellä versoville rikollisliigoille, venäläistoimittajan käsitys asiasta on toinen.

- Orjien pito alkoi näillä seuduilla paljon ennen (sis-sijohtaja Dzhohar Dudajevin aikaa), ja sitä on ollut tavalla tai toisella aina, Se-

godnja-lehden Andrei Viktorov kirjoittaa.

Viktorovin mukaan hän itse todisti 1980-luvun lopulla KGB:n upseerina, kun Abhasiaan haalittiin mandariinien poimintaan ihmisiä eri puolilta Neuvostoliittoa törkeillä huijauksilla. Perillä heiltä otettiin pois passit ja pakotettiin raatamaan ruoka- ja votkapalkalla.

Vapaaksi vangit päästettiin vasta, kun viimeinkin hedelmäsato oli kypsytty.

Myös ulkomaalaisia siepattu

Neuvostoliiton hajottua sieppauksista tuli todellista bisnestä. Venäjän viranomaisten mukaan jopa

46 000 ihmistä olisi joutunut vuosina 1991-99 sieppauksen tai orjuutuksen kohteeksi Pohjois-Kaukasuksella.

Lunnaiden toivossa rikollisklaanit ovat siepanneet myös useita ulkomaalaisia. Vankien irtileikatut päät on jopa jätetty Groznyin lähelle tienposkeen varoitusmerkiksi.

Nuria tyttöjä jalkavaimoiksi

Venäläislehtien mukaan orjan hinta rikollisklaanien pitämällä, osin aivan julkisilla markkinoilla on halvimmillaan 1000 ruplaa eli noin 230 markkaa. Kymmeniä tuhansia dollareita sen sijaan joutuu maksamaan arvokkaasta pantti-

vangista, jolla saattaa myöhemmin pystyä kiristämään itselleen satojentuhansien dollarien lunnaat.

Halvimpia orjia ovat venäläistietojen mukaan Tshetsheniassa asuvat venäläiset, köyhien perheiden nuoret tytöt ja sotilaiden äidit, jotka ovat tulleet etsimään poikiaan sotatanteilta. Komsomolskaja Pravdan mukaan rikolliset ottavat nuoria tyttöjä usein jalkavaimokseen, ja vanhempia naisia käytetään kotitöihin.

Kiinni saatuja venäläis-sotilaita on puolestaan käytetty mm. teiden rakennukseen ja raskaampiin töihin. Osan vangeistaan sissit ovat surmanneet "opetus-tarkoituksessa" muiden silmien alla.

Silmä silmästä, tuhat henkeä hengestä...

Jos Venäjän tiedotusvälineet raportoivat maansa kaikista epäkohdista ja ihmisoikeuksien loukkauksista yhtä suurella innolla kuin Pohjois-Kaukasuksen ihmis-kaupasta, lainrikkojilla olisi pian todella tukalat ottavat.

Julkisen sanan antama kuva on kuitenkin isänmaallisen yksipuolinen: Kaukasuksella sovitvat venäläiset ovat sankareita, jotka uhrautuvat estääkseen tshetsheenien barbaarivallan teviämisen. Ja

tämän mielikuvan ylläpitämiseksi lehdet suorastaan pursuavat yksityiskohtia vattomien siviilien sieppauksista, heidän orjuuttamisestaan, sormien leikkelystä - ja päiden irtisahaamisesta.

Tavallisille venäläisille Kreml on myynyt sotansa perustelemalla sen terrori-iskujen lopettamisella ja ihmis-kaupan kitkemisellä. Vuonna 1996 kuolemantuomiot jäädyttänyt Venäjä on kantanut lisäksi suurta huolta siitä, et-

tä Tshetshenian islamilaisessa oikeudessa ihmisiä tuomitaan julkisiin teloituksiin.

★★★

Venäjän huolen voi ymmärtää, mutta ei tapaa, jolla se katsoo olevansa oikeutettu vastaamaan julmuuksiin. Länsimaisen oikeuskäsityksen sijasta Venäjä on soveltanut sodassaan Hammurabin lakia: silmä silmästä, kymmenien tuhansien tshetsheenien henki satojen

venäläisten hengestä.

Eilen Venäjän armeija teki kuitenkin harvinaisen poikkeuksen: se tunnusti ensi kertaa upseerinsa syyllistyneen "käsittämättömään" siviilin murhaan. Eversti Juri Budanoville luettiin syffe 18-vuotiaan tshetsheeninaisen raiskauksesta ja raa'asta surmasta.

Uutisesta heräsi toivo. Ehkäpä joskus saamme lukea Venäjän lehdistä laajan raportin myös venäläisten omista julmuuksista?

Myös prostituutio ja tarkemmin määrittelemätön naisiin kohdistuva väkivalta liittyvät tutkimusaineiston valtavirtaututisissa vain ulkomaiseen kontekstiin. Prostituutioon viitataan jo mainitsemassani Slavenka Drakulićin näkemyksistä kertovassa uutisessa (IS 29.3.2000, s. A28 - A29), jonka kainalojutussa Drakulić kuvaa prostituution lisääntymistä entisissä kommunistimaissa pelottavaksi (ks. uutinen 6, s. 55). Naisiin kohdistuvaan väkivaltaan puolestaan viitataan uutisessa, jossa käsitellään yksinhuoltajaitejä koskevaa ruotsalaistutkimusta (TV1 7.4.2000, klo 7.45 ja 9.05). Naispuolisen ankkurin mukaan tutkimuk-

sesta selviää, että yksinhuoltajaäideillä on lähes 70 % suurempi ennenaikaisen kuoleman riski kuin miehen kanssa elävillä äideillä. Tilannetta selittää uutisen mukaan muunmuassa se, että yksinhuoltajaäidit tekevät useammin itsemurhan ja joutuvat useammin väkivallan uhreiksi. (Ks. uutinen 9, s. 58.)

UUTINEN 9. TV1 7.4.2000, klo 7.45 ja 9.05

Ankkuri:

Ruotsalaistutkimuksen mukaan yksinhuoltajaäideillä on lähes 70 % suurempi ennenaikaisen kuoleman riski kuin miehen kanssa elävillä äideillä.

Tutkimuksen mukaan naispuoliset yksinhuoltajat tekevät useammin itsemurhan ja joutuvat useammin väkivallan uhreiksi. Taustalla on usein alkoholin väärinkäyttöä. Lisäksi yksinäisillä äideillä on usein pidemmät työpäivät kuin muilla äideillä.

Tutkimukseen osallistui 90 000 yksinhuoltajaäitiä, ja tulokset julkaistiin lääketieteellisessä The Lancet -julkaisussa.

UUTINEN 10. Ilta-Sanomat 1.4.2000, s. A19

Naiskenraali syyttää kollegaansa sopimattomasta koskettelusta

■ Yhdysvaltain maavoimien korkearvoisin naiskenraali Claudia J. Kennedy syyttää miespuolista kenraalia seksuaalisesta ahdistelusta, kertoi Washington Times eilen. Kennedy ei heti kommentoinut lehden tietojaa.

Asevoimia viime vuosina nepotelleista seksiskandaaleista tapaus on tuorein ja ehkä kaikkein noloin, sillä osapuolet ovat kenraalikuntaa. Ahdistelusta ilmiantanut kenraalin nimeä lehti ei julkistanut.

Asevoimien ja puolustusministeriön edustajat eivät eilen julkisesti kommentoineet tapausta. Nimettöminä pysyneille lähteet kuitenkin vahvistivat, että tapauksen tutkintaa johtaa puolustusministeriön ylitarkastaja.

Lehden mukaan kenraaliluutnantti Kennedy olisi tehnyt tutkintapyynnön kenraaliveriastaan, joka oli "kosketellut häntä sopimattomasti" Kennedyn toimistossa Pentagonissa 1996.

52-vuotias Kennedy ylennettiin maavoimien ensimmäisellä naisena kolmen tähden kenraaliksi 1997. Hänen on määrä jäädä pian eläkkeelle asevoimien korkeimman tiedustelu-upseerin virasta. Kennedy ei ole naimisissa.

Vuonna 1997 antamassaan haastattelussa Kennedy myönsi kokeneensa ahdistelua yli 30 vuotta kestäneen sotilasuransa aikana.

- Hoidin asian itse. Sanoin vain ei sillä tavalla kuin se oli tarpeellista. Joskus oli sanottava ei hyvin painokkaasti, Kennedy kertoi.

Naisten seksuaalinen häirintä sijoittuu tarkastelemissani valtavirtauutisissa sekä ulkomaiseen että suomalaiseen kontekstiin. Ulkomaalaiseen naiseen kohdistuvaa seksuaalista häirintää käsitellään uutisessa, joka on otsikoitu "Naiskenraali syyttää kollegaansa sopimattomasta koskettelusta" (IS 1.4.2000, s. A19). Uutisessa kerrotaan Washington Times -lehteä lainaten, että Yhdysvaltain maavoimien

korkea-arvoisin naiskenraali Claudia J. Kennedy syyttää miespuolista kenraalia seksuaalisesta ahdistelusta. (Ks. uutinen 10, s. 58.)

UUTINEN 11. Ilta-Sanomat 27.3.2000, s. A14 - A15

Potilaat ahdistelevat hoitajia

Tärkeät ehdotukset töissä ovat tuttuja kolmelle neljästä hoitajasta, kertoo tuore selvitys.

Sanna Ukkola (IS)

Sairaanhoidajat joutuvat porttilaiden seksuaalisten vihailujen ja epäasiallisen koskettelun kohteeksi huomattavasti luultua useammin. Astatonta seksuaalista käytöstä oli kaikilla osastoilla ja siihen syyllistyivät kaikenikäiset potilaat. Liedot perustuvat sairaanhoitajan Ulla Hämäläisen ja Simon Palmeron selvitykseen, jossa kyselykaavake toimitettiin 82:lle sairaanhoitajalle ja 83 sairaanhoitajaopiskelijalle. Lähes 90 prosenttia heistä vastasi kyselyyn.

- Tulokset olivat aika järkyttäviä. Simon Palmero kertoo. Suurin osa sairaanhoitajista kertoi kokeneensa jonkinasteista seksuaalisista vihailuista tai kosketuksista vastustusta kerrotta ja joutuneensa raiskauksi- ja häirintöihin.

Ahdistus puretaan hoitajien

Simon Palmero uskoo, että sairaanhoitajien seksuaalinen ahdistelu on yleistä kaikkien ikäryhmien potilaiden keskuudessa. Sairaanhoidajia nähdään seksuaalisena olentona ja esimerkiksi eroottisissa kaupoissa sairaanhoitajien tuijastusta huomaavasti luultua useammin.

Sairaanhoidajat joutuvat porttilaiden seksuaalisten vihailujen ja epäasiallisen koskettelun kohteeksi huomattavasti luultua useammin. Astatonta seksuaalista käytöstä oli kaikilla osastoilla ja siihen syyllistyivät kaikenikäiset potilaat. Liedot perustuvat sairaanhoitajan Ulla Hämäläisen ja Simon Palmeron selvitykseen, jossa kyselykaavake toimitettiin 82:lle sairaanhoitajalle ja 83 sairaanhoitajaopiskelijalle. Lähes 90 prosenttia heistä vastasi kyselyyn.

- Tulokset olivat aika järkyttäviä. Simon Palmero kertoo. Suurin osa sairaanhoitajista kertoi kokeneensa jonkinasteista seksuaalisista vihailuista tai kosketuksista vastustusta kerrotta ja joutuneensa raiskauksi- ja häirintöihin.

Äästinä naissairaanhoidajat, vaan häiritsevätkö he aiotelevat, että ne kuuluvat työhön luonnostaan.

Palmero toivoisikin nykyistä enemmän keskustelua ja koulutusta. Valtaosa sairaanhoidoista ei tiedä, mikä on seksuaalisen ahdistuksen tarkoitus ja miten sitä voidaan ehkäistä.

Leikkaussaliin menossa oleva potilas oli pukeutunut sukkanauhoihin ja tangoihin, eikä suostunut kehoitukseen poistaa sukkanauhoja. Potilaiden häirintä on yleistä, Palmero muistelee omaa kokemustaan.

Kuuluuko lähentely ammattilain?

Sairaanhoidajat ovat jo niin tottuneita nimittelyyn ja lähentely-yrityksiin, etteivät edes pidä niitä seksuaalisena häirintänä. Palmero kertoo. Vaikka kaikki muut julkaisijat osoittivat hälytävää kärkeä prosenttilukua, suurin osa sairaanhoidajista vastasi kielteisesti yhteen kysymykseen: onko sinua ahdistettu seksuaalisesti.

Sairaanhoidajat eivät pidä epäasiallista ja vihaillevaa käytöstä seksuaalisena häirintänä, sillä siihen on turruttu. Hoitajat eivät

Puhu mielellään tällaista asiasta, sillä he aiotelevat, että ne kuuluvat työhön luonnostaan.

Palmero toivoisikin nykyistä enemmän keskustelua ja koulutusta. Valtaosa sairaanhoidoista ei tiedä, mikä on seksuaalisen ahdistuksen tarkoitus ja miten sitä voidaan ehkäistä.

Leikkaussaliin menossa oleva potilas oli pukeutunut sukkanauhoihin ja tangoihin, eikä suostunut kehoitukseen poistaa sukkanauhoja. Potilaiden häirintä on yleistä, Palmero muistelee omaa kokemustaan.

Kuuluuko lähentely ammattilain?

Sairaanhoidajat ovat jo niin tottuneita nimittelyyn ja lähentely-yrityksiin, etteivät edes pidä niitä seksuaalisena häirintänä. Palmero kertoo. Vaikka kaikki muut julkaisijat osoittivat hälytävää kärkeä prosenttilukua, suurin osa sairaanhoidajista vastasi kielteisesti yhteen kysymykseen: onko sinua ahdistettu seksuaalisesti.

Sairaanhoidajat eivät pidä epäasiallista ja vihaillevaa käytöstä seksuaalisena häirintänä, sillä siihen on turruttu. Hoitajat eivät

Huorittelu luontaisena

Puhut sairaanhoitajien seksuaalisen ahdistuksen aiheesta, jonne nimittelyä ja taputtelua ovat tavallisen, jopa ammattilain tavallaan, potilaiden ja hoitajien välillä. Potilaiden ja hoitajien välillä on ollut tällaista vuorovaikutusta jo vuosikymmeniä. Sairaanhoidajat kertovat, että asiallinen vuorovaikutus on ollut luontaisena osana työtä.

Sairaanhoidajat kertovat, että asiallinen vuorovaikutus on ollut luontaisena osana työtä. He kertovat, että jos ilmiönä on ollut nimittelyä, taputtelua ja muuta lähentelyä, se on ollut luontaisena osana työtä. Sairaanhoidajat kertovat, että asiallinen vuorovaikutus on ollut luontaisena osana työtä.

Seksiä ehdotettu joka toiselle

- Potilas on ehdottanut seksiä. 45%
- Imartelevia tai vihailuvia huomioita vertausta, seksuaalisuudesta tai ulkonäöstä. 82%
- Potilas on koskettanut, ottanut kättään päälle tai kädellä tai pistänyt kätet ympärille kysymyksellä tavalla. 77%
- Potilas on koskettanut lähennellä tai koulutusta. 39%
- Vihailuvia lurtua tai hänskeleä viitsellä. 89%
- Julottanut kysymyksellä tavalla. 88%
- Yrittänyt harastaa seksiä siten, että tilanne on lohtunut tutkimiseen, nautimiseen tai kamppailuun. 2%.

Luvut ovat sairaanhoitajien vastauksia Ulla Hämäläisen ja Simon Palmeron kyselyyn.

Suomalaisnaisten seksuaalista häirintää koskevan uutisen otsikkona on "Potilaat ahdistelevat hoitajia" (IS 27.3.2000, s. A14 - A15). Jutussa kerrotaan sairaanhoitajien Ulla Hämäläisen ja Simon Palmeron tekemästä tutkimuksesta. Uutisen mukaan tutkimuksesta selviää, että niin nais- kuin miessairaanhoitajatkin joutuvat huomattavasti luultua useammin potilaiden seksuaalisten vihjailujen ja epäasiallisten koskettelujen kohteeksi. (Ks. uutinen 11, s. 59.)

UUTINEN 12. Ilta-Sanomat 31.3.2000, s. 12 - 13

Mies ahdistelee yksin liikkuvia naisia Tampereella

Jussi Niirane
Tampere

Ulkomaalainen mies ahdistelee naisia Tampereella. Poliisin tietoon on tullut neljä väkivallantekoa.

Mahdollista on, että rikoksia on tapahtunut enemmänkin.

- Vaikea sanoa, onko kyseessä sama mies vai useampia. Tuntomerkeistä päätellen valtaosassa tapauksista on sama tekijä, kertoo rikosylikomisario Ilkka Laasanen.

Poliisin tietoon tulleet ahdistelutapaukset ovat sattuneet öiseen aikaan 23.-26. maaliskuuta.

- Mies on lähtenyt yöllä seuraamaan naisia, jotka ovat olleet yksin liikentees-

sä. Mies on käynyt naisiin käsiksi. Raiskauksen as- teelle ei ole päästy, mutta il- miselvä aikomus on ollut.

Yksi raiskausyritys sattui viime perjantaiyönä Lusan- puistossa.

Ahdistelun kohteeksi joutui keskustasta Teiskon- tielle kävellyt alle 30-vuotias nainen.

Hän pääsi kuitenkin irti miehen otteesta ja alkoi huutaa apua. Avunhuudot säikäyttivät miehen ja hän pakeni juosten Tammelan suuntaan.

Kielitaitoinen ahdistelija

Väkivallanteoista epäilty mies on ihonväritään tum- mempi kuin pohjoismaalai- set.

Epäilty on noin 20-30- vuotias.

Mies on noin 170-180 senttiä pitkä.

- Mies puhuu hyvin englantia, mutta kielitaitoa lienee enemmänkin, kertoo poliisi.

Englannin lisäksi mies puhuu tiettävästi ainakin saksaa ja ranskaa.

Tampereen poliisi tark- kailee yöllä katuja tehoste- tusti. Poliisi pyytää ilmoit- tautumaan, jos neljän nai- sen lisäksi joku muukin on joutunut ahdistelun koh- teeksi.

Toisin kuin raiskaukset, raiskausyritykset kohdistuvat tarkastelemisani uutisissa suomalaisiin naisiin. Suomalaisnaisten raiskausyrityksiä käsitellään yhdessä uutises- sa, ja lisäksi niihin viitataan lyhyemmin yhdessä uutises- sa. Raiskausyrityksiä käsittelevä uutinen on otsikoitu "Mies ahdistelee yksin liikkuvia naisia Tampereella" (IS 31.3.2000, s. 12 - 13). Uutisessa kerrotaan, että Tampe- reella on tapahtunut ainakin neljä väkivallantekoa, joissa ulkomaalainen mies on käynyt käsiksi yöllä yksin liikkeel-

lä olleisiin naisiin. Miestoimittaja lainaa jutussa rikosylikomisariota, jonka mukaan ahdistelijan aikomuksena on selvästi ollut raiskata naiset. (Ks. uutinen 12, s. 60.)

Lyhyempi viittaus suomalaisnaisiin kohdistuviin raiskausyrityksiin löytyi jo mainitsemastani sairaanhoitajien seksuaalista häirintää käsittelevästä uutisesta (IS 27.3. 2000, s. A14 - A15). Siinä naistoimittaja mainitsee, että kaksi Hämmäläisen ja Palmeron selvitykseen osallistuneista sairaanhoitajista kertoi joutuneensa työssään raiskaustilanteeseen. (Ks. uutinen 11, s. 59.)

Naisten syrjintää on määritelty ja kritisoitu varsinkin liberaali- eli tasa-arvofeminismissä (Koivunen 1996b, 36; Koivunen 1996a, 78 - 80; Tong 1995, 2, 13, 16 - 17, 27, 28). Tutkimusaineiston valtavirtauutisissa syrjintä merkityksellistyy erityisesti miesten suosimiseksi naisten kustannuksella, jota tuodaan esille kolmessa uutisessa, ja naisten eristämiseksi yksityisen alueelle, johon viitataan kolmessa uutisessa. Lisäksi naisten syrjintä määrittyy naisten erityisominaisuuksien sivuuttamiseksi, johon viitataan yhdessä uutisessa, ja laajemmin naisten yhteiskunnallisen ja sosiaalisen aseman rappeutumiseksi, johon viitataan samoin yhdessä uutisessa.

Miesten suosiminen naisten kustannuksella määrittyy tarkastelemissani valtavirtauutisissa niin ulkomaalaisten kuin suomalaistenkin naisten ongelmaksi. Ulkomaalaisten naisten kustannuksella tapahtunutta miesten suosimista käsitellään uutisessa, joka on otsikoitu "USA:n valtio maksaa ennätyskorvaukset sukupuolisyrynnästä" (HS 24.3. 2000, s. C2). Uutisessa kerrotaan, että Yhdysvaltain valtio maksaa 1 100 naiselle yhteensä 508 miljoonaa dollaria korvaukseksi 1970- ja 1980-luvuilla tapahtuneesta syrjinnästä. Naistoimittajan mukaan naiset haastoivat valtion oikeuteen vuonna 1977 haettuaan turhaan työtä Yhdysvaltain tiedotusvirastosta USIA:sta ja Voice of America -radioasemalta. Uutisen mukaan naiset syrjäytet-

tiin tuolloin järjestelmällisesti vähemmän pätevien ja kokemattomien mieshakijoiden tieltä. (Ks. uutinen 13, s. 62.)

Suomalaisessa kontekstissa ilmenevä miesten suosiminen on keskeisenä näkökulmana yhdessä uutisessa, ja lisäksi siihen viitataan lyhyemmin yhdessä uutisessa. Ensimmäisessä tapauksessa uutisen otsikkona on "Nokia äänesti naisehdokkaasta", ja juttu koskee Nokian yhtiökokouksen jäsenvalintoja (HS 23.3.2000, s. D2). Syrjintää tuo esille erityisesti yhtiön pienosakkaaksi esitelty Ritva Siipi, joka on naistoimittajan mukaan huolissaan Nokian hallituksen miesvaltaisuudesta. Pienosakkaan kerrotaan huomauttaneen kokouksessa, että yhtiön mainoslause pitäisi ehkä muuttaa muotoon Nokia - connecting only men. (Ks. uutinen 14, s. 63.) Toisessa tapauksessa miesten suosimiseen suomalaisnaisten kustannuksella viitataan uutisessa, joka käsittelee Martti Ahtisaaren valintaa UPM-Kymmenen hallitukseen (HS 22.3.2000, s. D1). Miestoimittajan mukaan yhtiön kokouksessa hämmästeltiin sitä, että Ahtisaaren nimitysvallioikuntaan tai UPM-Kymmenen hallitukseen ei ole mahtunut yhtään naista. (Ks. uutinen 15, s. 63.)

UUTINEN 13. Helsingin Sanomat 24.3.2000, s. C2

USA:n valtio maksaa ennätyskorvaukset sukupuolisyrynnästä

Laura Pekonen

WASHINGTON. Yhdysvaltain valtio suostui aikaisin torstaina Suomen aikaa maksamaan ennätysmäiset 508 miljoonaa dollaria (noin 3,1 miljardia markkaa) naisten sukupuolisyrynnästä työhauussa 1970- ja 80-luvuilla. Summa on suurin työnantajan sukupuolisyrynnästä maksama korvaus Yhdysvaltain historiassa.

Korvaus jaetaan 1 100 naisen kesken, joista jokainen saa oikeudenkäyntikulujen jälkeen noin 450 000 dollaria (noin 2,8 miljoonaa markkaa).

Naiset haastoivat valtion oikeuteen vuonna 1977 haettuaan turhaan toimittajan, tuottajan

tai teknikon töitä Yhdysvaltain tiedostusvirasto USIA:sta ja Voice of America -radioasemalta, joka tuotti ulkomaille ohjelmaa Yhdysvalloista.

Naiset syrjäytettiin järjestelmällisesti työhauussa vähemmän pätevien ja kokemattomien miesten tieltä. Naisten mukaan työhakijoita vaadittiin läpäisemään puhe- ja kirjoituskoe, joissa miesten arvosanat vaarennettiin naisia korkeammiksi, vaikka miehet eivät edes olisi osallistuneet kokeeseen. Välillä työhakijoille sanottiin suoraan, että työhön etsitään miehiä.

Valtio päätti maksaa naisille korvauksen, jotta se ei enää joutuisi taistelemaan syytteitä vastaan sadoissa yksittäisissä oikeudenkäynneissä. Valtio oli jo hävinnyt oikeudessa 46 naista vastaan ja voittanut kah-

ta vastaan. Tämä tapaus kertoo selvästi valtiolle ja työnantajille kautta maan, että syrjinnän hinta voi olla valtava, naisten asianajaja Bruce Fredrickson sanoi uutistoimisto Reutersille.

Korvauksista huolimatta Voice of American tiedottaja sanoi keskiviikkona, että koska kaikkia syytteitä ei ole todistettu oikeudessa, radioaseman johto ei joudu vastuuseen. Tiedotusvirasto USIA:ta ei ole enää olemassa entisessä muodossaan, ja Voice of America toimii nykyisin eri viraston alaisuudessa.

Nokia äänesti naisehdokkaasta

► Yhtiön hallitukseen esitettiin yllättäen Sinimaaria Rankia

► Iiro Viinanen voitti äänestyksen, hallituksessa nyt kahdeksan miestä

Teija Sutinen
HELSINGIN SANOMAT

► Nokian yhtiökokous valitsi keskiviikkona yhtiön uudeksi hallituksen jäseneksi Metran konsernijohtajan, vuorineuvos Georg Ehrnroothin. Samalla yhtiökokous vähensi hallitusjäsenten lukumäärää yhdeksästä kahdeksaan.

Hallitusedustajien valinta ei mennyt mutinoita, sillä hallituksen uudelleen ehdolla ollut Pohjolan ex-pääjohtaja Iiro Viinanen sai vastaehdokkaan. Pienosakas Ritva Siipi ehdotti hallituksen kauppatieteiden tohtori Sinimaaria Rankia. Ranki työskentelee nykyisin Lapin viipistössä kansantaloustieteen professorina.

Viinanen tuli lopulta valituksi. Hän sai runsaat 55 miljoonaa ääntä taakseen, Ranki puolestaan runsaan miljoonan.

Ääntenlaskenta takerteli osaksi siksi, että yhtiökokouksen oli saapunut Nokian historian suurin osariottajajoukko. Paikalla oli 2 624 osakasta.

Siipi teki vastaehdotuksensa, koska hän oli huolissaan Nokian hallituksen miesvaltaisuudesta. Aiemmin hallituksessa istui ainoana naisena Pohjolan varatoimitusjohtaja Pirkko Alitalo, joka joutui eroamaan Pohjolasta ja joka nyt jätti paikkansa myös Nokiasa.

"Jos Nokia on menossa jällelinjalle, yhtiön mainos tulisi muuttaa muotoon Nokia-connecting only men", Siipi sanoi viitaten yhtiön mainoslauseeseen Nokiasa ihmisten yhdistäjänä.

Nokian pääjohtaja Jorma Ollila perusteli hallituksen esitystä sillä, että tieto ainoan

naisedustajan Alitalon eroaluista tuli hallitusnimityksiä valmistelevan nimitysvaiokunnan tietoon liian myöhään.

Ollilan mukaan Nokian yhtiössä on runsaasti naisia, mutta pääjohtaja sanoi pitävänsä vahvuutena. Ollilan mukaan naisjäseniä voi nimittää hallituksen samoin kriteerein kuin muitakin, eli heillä on oltava osaamista, halua ja kykyä paneutua yhtiön asioihin sekä riittävää kokemusta.

Käytettävissä olevan ajan puitteissa ei löytynyt naiskandidaattia, joka olisi täyttänyt kriteerit, Ollila sanoi. Ollilan mukaan nimitysvaiokunta oli vielä keskiviikkona keskustellut asiasta, mutta todennut, ettei esityksen muuttaminen ole tarpeen.

Alitalon lisäksi hallituspaikkansa jätti joukon konkari, Nokian hallituksessa vuodesta 1973 istunut professori Edward Andersson.

Nokian hallituksen keskuudesta valittuun nimitysvaiokuntaan kuuluvat puheenjohtajana Iiro Viinanen ja jäsenenä Citicorpin varapääjohtaja Paul

Collins sekä Sammon pääjohtaja Jouko K. Leskinen.

Nokian hallituksen puheenjohtajana jatkaa pääjohtaja Jorma Ollila. Uudeksi varapuheenjohtajaksi tulee Collins, Viinanen siirtyä rivijäseneksi.

Muut yhtiökokouksen esitykset nuijittivat äänestystyötä. Hallintarekisteristä esin pöytäkirjat, Merita-Nordbankenin edustamat ulkomaiset omistajat sanelivat useaan päätöksikohtaan eriyvän mielipiteensä, mutta eivät äänestäneet kokousta.

Nokia päätti muun muassa vähentää tilintarkastajien määrän yhteen. Entistä lihavamman tilin nappasi PricewaterhouseCoopers, joka on tähän asti tarkastanut Nokian ulkomaan toimintaa. Nyt se saa myös kotimaan tilintarkastuksen, jonka on aiemmin hoitanut KPMG Wideri.

Yhtiökokous hyväksyi myös Nokian osakkeen splittauksen eli sen nimellisarvon pikkomisen, jotta osakkeen vaihdettavuus paranisi. Osake splittaan neljällä, eli sen nimellisarvo muuttuu 24 sentistä 6 sentiksi. Splitti tulee voimaan 10 huhtikuuta.

Lisäksi Nokia sai edellytykset tavan valtuutuksen tarvittaessa mittavaankin osakeantiin ja myös omien osakkeidensa ostoon yrityskauppojen rahoittamiseksi. Yhtiökokous päätti myös, että yhtiön hallituksen jäsenten palkkiot maksetaan myös ensi vuonna sekä rahana että Nokian osakkeina.

Ahtisaari äänestysellä UPM:n hallitukseen

► Viinanen: Presidentti lisää sijoittajien luottamusta

Jyrki Iivonen
HELSINGIN SANOMAT

► Presidentti Martti Ahtisaari valittiin metsäyhtiö UPM-Kymmene hallituksen jäseneksi äänestyksen jälkeen. UPM:n yhtiökokouksessa presidentti sai 99,75 prosenttia annetuista äänistä.

Ahtisaaren vastaehdokas oli luontoaktivisti filosofian tohtori Thomas Wallgren.

Ilmaiseksi Ahtisaari ei anna asiantuntemustaan yhtiön käyttöön, sillä hallituksen jäsenelle maksetaan palkkiona 15 000 markkaa kuukaudessa. Sen lisäksi hän saa jokaisesta hallituksen kokouksesta 2 000 markan kokouspalkkion.

Ahtisaaren valintaa esitti UPM:n hallituksen nimitysvaiokunta, johon kuuluivat v Pohjolan entinen toimitusjoh-

taja Iiro Viinanen, amerikkalaisen lakiasiantuntijain osakas Carl H. Amon III, vakuutusyhtiö Sammon pääjohtaja Jouko K. Leskinen ja vuorineuvos Gustaf Serlachius.

Viinanen suositteli Ahtisaaren valintaa siksi, että hänellä on kansainvälistä osaamista. Aiemmin valintaperusteeksi riitti, että hallituksen jäsen osasi jotain liiketoiminnasta ja metsästä.

"Kansainvälisten sijoittajien silmissä Ahtisaari edistää luottamusta yhtiötä kohtaan", Viinanen sanoi.

Viinanen jäi itse UPM:n hallituksen ulkopuolelle, hänen tilalleen valittiin Pohjolan nykyinen toimitusjohtaja Matti Kavetvuo. Hallituksen puheenjohtajana jatkaa vuorineuvos Tauno Matomäki, joka saa työstään 50 000 markan kuukausipalkkion.

Kokouksessa epäiltiin nimitysvaiokunnan juridista asemaa, koska UPM:n yhtiöjärjes-

tyksessä ei mainita valiokunnasta mitään. UPM:n johdon mukaan nimitysvaiokunnan asettaminen on vakiintunut käytäntö.

Yhtiökokouksessa hämmästeltiin myös sitä, että nimitysvaiokuntaan tai hallitukseen ei ole mahtunut yhtään naista.

Wallgreniä ehdotti pienosakas, Luonto-Liiton pääsihteeri Tuomas Rantanen. Hän perusteli Ahtisaaren syrjäyttämistä sillä, että "entisen presidentin valinta valjastaisi Suomen edun ja arvovallan vain yhden monikansallisen yhtiön kaupallisten intressien ohjaukseen".

Rantasen mielestä liiketoiminnan eettisen kestävyys tulisi olla keskeisellä paikalla nykyaikaisella yritysjohtamisella.

Filosofian tohtori Thomas Wallgren edustaa vahvaa moraalista näkemystä ja asiantun-

temusta yhteiskunnallisissa ja ympäristökysymyksissä, ja olisi siten erinomainen valinta yhtiön hallitukseen", Rantanen sanoi.

Tohtori Wallgren piti itsekin vaalipuheen, jossa hän tuomitsi Ahtisaaren valinnan suomalaisen demokratian kannalta arveluttavaksi. Ahtisaari ei voinut puolustautua, koska hän ei osallistunut kokoukseen.

Vaalien aikana Wallgren istui kokouksen eturivissä Tauno Matomäen vieressä. Yleensä eturivin valloittavat yhtiön hallituksen jäsenet ja korkeimmat operatiiviset johtajat.

Naisten eristäminen yksityisen alueelle, naisten erityisominaisuuksien sivuuttaminen ja naisten yhteiskunnallisen ja sosiaalisen aseman rappeutuminen merkityksellistyvät tutkimusaineiston valtavirtautisissa vain ulkomaalaisten naisten ongelmiksi. Kuten totesin, naisten eristämiseen yksityisen alueelle viitataan kolmessa uutisessa. Niistä ensimmäinen käsittelee Angela Merkelin valintaa Saksan kristillisdemokraattisen unionin CDU:n puheenjohtajaksi (HS 21.3.2000, s. C2). Syrjintään viitataan miestoimittajan kommenttijutussa, jonka mukaan osa CDU:n jäsenistä pitää edelleen naisen oikeana paikkana kodin, keittiön ja kirkon maailmaa (ks. uutinen 16, s. 64).

UUTINEN 16. Helsingin Sanomat 21.3.2000, s. C2

KUKA? **Fyysikko kumosi CDU:n luonnonlait**

► Angela Merkel, 45, tekee historiaa noustessaan Saksan kristillisdemokraattisen unionin CDU:n puheenjohtajaksi. Hän on ensimmäinen nainen joka on koskaan johtanut saksalaista suurpuoluetta.

Fyysikko Merkel kumosi CDU:n luonnonlakeja muutenkin. Hän on lähtöisin DDR:stä ja protestantti. Puolueen suuret nimet, ennen kaikkea Konrad Adenauer ja Helmut Kohl, ovat olleet länsisaksalaisia katolisia miehiä.

Merkel on poliitikkona

nuori. Hän työskenteli tutkijana Itä-Berliinissä muurin murtumiseen saakka. Saksojen yhdistyttyä Kohl poimi hänet hallitukseensa, jossa hän oli lähes koko 1990-luvun ympäristöministerinä.

Kohl työtteli Merkeliä. Yhdistäjäkansleri ei kaavannut hänestä suurta nimeä, mutta tuli auttaneeksi uraa eteenpäin aiheutettuaan itse puolerahoitusskandaalin.

Syksyn 1998 vaalitappion jälkeen Merkel valittiin puo-

luesihteeriksi. Tehtävä muutui tärkeäksi skandaalin myötä.

Kuningatar tie aukeni Merkelille, kun puheenjohtaja Wolfgang Schäuble joutui eroamaan rasitteidensa takia skandaalin myllyryökössä.

Merkel on kauhistus sille pienenevälle osalle CDU:ta, jonka mielestä naisen asema yhteiskunnassa voidaan määrittää sanojilla "koti-keittiö-kirkko". Keuhlahahmo on eronnut kerran, ja eli avoliitossa. Uusiin naimisiin hän meni

vasta 1998, ehkä puoluesihteerin aseman valvoittamana.

Merkelin suuressa suosiossa on hieman omituista se, että kyseessä on erityisen karismaattinen poliitikko. Merkelin lausunnot ovat kaikkea muuta kuin räiskyviä. Hänestä saa arkisen, joskus jopa arastelevan vaikutelman. Vaikutelma on ollut jivan väärä. Muuten Merkel ei olisi voinut raivata tietään CDU:n johtoon.

Heikki Aittokoski

Toinen uutinen koskee Helsingin kansainvälistä klezmermusiikin festivaalia (HS 24.3.2000, s. B12), ja siinä naistoimittaja mainitsee, että Israelin ortodoksijuutalainen perinne kieltää naisilta julkisen soittamisen ja laulamisen (ks. uutinen 17, s. 65). Kolmannessa uutisessä käsitellään EU:n Itävalta-boikottia ja Lissabonin huippukokousta, ja viittaus naisten eristämiseen yksityisen alueelle löytyi sen kainalojutusta (HS 22.3.2000, s. C1). Siinä miestoimittaja toteaa, että naisten pääsy työmarkkinoille ei ole kaikkialla yhtä yksinkertaista kuin Pohjoismaissa (ks. uutinen 18, s. 65).

Aitoa ja vähemmän aitoa

► Helsingin ensimmäisellä klezmer-festivaalilla esiintyy juutalaisia ja ei-juutalaisia ryhmiä Euroopasta

Kaisa Iitti
HELSINGIN SANOMAT

► Helsingissä alkaa tänään Suomen ensimmäinen kansainvälinen klezmer-festivaali, jolla esiintyy kahdeksan musiikkiryhmää eri puolilta Eurooppaa ja Israelista. Kaikki esiintyjät eivät ole juutalaisia, mikä osoittaa, että juutalaisesta perinnesäveltämisestä on tullut kaikille yhteistä soitettavaa.

Esimerkiksi unkarilaisen Veszprémer Klezmer Bandin jäsenistä kukaan ei ole juutalainen. "Voihan bluesiakin soittaa, vaikka ei ole musta", sanoo klarinetisti János Barta.

Yhtye soitti alunperin unkarilaista kansanmusiikkia, mutta siirtyi myöhemmin klezmeriin. "Olemme äänittäneet juutalaisten klezmer-soittoa Itä-Unkarissa ja Romaniassa ja opetelleet nauhojen pohjalta ohjelmistoamme."

Yksi aidosti juutalaisista esiintyjistä festivaalilla on Saksassa asuva naisklarinetisti Irith Gabriely. Hän on ortodoksijuutalaisesta perheestä Israelista ja sanoo edelleen olevansa "ortodoksijuutalainen sielultaan".

Hän on kuitenkin rikkonut perinteen asettamia rajoja. Hän

esiintyy ortodoksijuutalaisen miehen asussa sekä soittaa ja laulaa julkisesti, minkä traditio kieltää naisilta.

"Tukkimat ortodoksit hirttäisivät minut, jos tietäisivät mitä teen", hän naurahuttaa.

Hänen Golala-ryhmänsä ohjelmassa on klezmerin lisäksi muun muassa Johannes Brahmsin ja Chick Corean musiikkia. "Olen myös kiinnostunut Richard Straussin musiikista, vaikka hän olikin natsi."

Gabrielyn mukaan klezmerin suosion kasvaminen esimerkiksi Saksassa on aiheuttanut sen, että musiikin taso on laskenut.

"Yhtyeitä on aivan liikaa, ja monet niistä ovat todella huonoja."

Muista esiintyjistä juutalaisia ovat israelilainen Shmuel Ac-

hiezer, norjalainen Ben Kahn ja osittain puolalainen Kroke. Tanskalainen Klezmer duo ja ruotsalainen Sabba Hela Veckan eivät ole alkuperäisiä juutalaisia.

Suomesta mukana on va juutalainen Freilach mit Kneilach, mutta tulijoita olisi ollut enemmänkin.

Taiteellinen tuottaja Eva Jacob kertoo yllättyneensä siitä, että festivaalille tarjoutui muitakin suomalaisia klezmer-yleisyyttä, myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelta.

Hän sanoo, että klezmer-suosio on nousussa Suomessa paitsi yleisön myös muusikoiden keskuudessa. Hän arvioi, että Suomessa on tällä hetkellä kymmenkunta klezmer-yleisyyttä.

Kaikki niistä eivät ole juutalaisia, vaan osa on syntynyt esimerkiksi musiikin opiskelijoiden keskuudessa.

Työttömyys kokouksen pääaihe

Jouni Mölsä
HELSINGIN SANOMAT

BRYSEL. Lissabonin huippukokouksen varsinaisia aiheita ovat työllisyys, tietoyhteiskunnan kehittäminen ja sosiaaliturvan uudistaminen. EU:n komission puheenjohtaja Romano Prodi esitteli komission huippukokoustavotteita tiistaina. Prodi kuvasi työttömyyttä "pääviholliseksemme".

Hän vaati jäsenmaiden päämiehiltä "voimakasta sitoutumista" EU:n uuden työllisyysstrategian vaatimiin rakenneuudistuksiin niin työvoima-, tuote- kuin pääomamarkkinoillakin.

Komission lähtökohta on yksinkertainen: talouskasvun on jatkuttava, ja sen tuoma

vauraus on investoitava viisaasti. Jotta rahoitus järjestyisi, on EU:n rahoitus- ja pääomamarkkinat uudistettava.

Kasvua haetaan erityisesti uudesta teknologiasta ja tietotekniikkaosaamisesta. Tässä keskeinen rooli on komissaari Erkki Liikasen hallinnoimalla Europe-ohjelmalla.

Prodi korosti myös, että työllisyysasteen nostamisessa keskeinen asema on sillä, kuinka naiset saadaan tehokkaasti työmarkkinoille. Aihe ei ole kaikkialla yhtä yksinkertainen kuin Pohjoismaissa.

Oma ongelmansa on väestön ikääntyminen ja sen aiheuttamat paineet, kuten eläkejärjestelmien uudistaminen. Prodi ei halunnut sen kummempin kommentoita, kuinka kaikki

maat saadaan laulamaan samasta sosiaalipoliittisesta laulukirjasta. Saksa ilmoitti viime viikolla värväävänsä 20 000 ihmistä maan ulkopuolelta työskentelemään tietotekniikkateollisuudessa.

Prodi ei halunnut kertoa, pitääkö hän mahdollisena sitä, että EU yleisemminkin alkaisi värvätä ihmisiä toihin unionin ulkopuolelta. "Meidän pitää luoda sellainen ympäristö, että lahjakkaat ihmiset hakeutuvat tänne aivan kuin Piilaaksoon Yhdysvalloissa", Prodi sanoi.

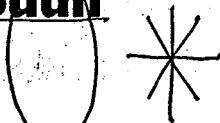
Komission tavoite on tarkemmin määrittelemätön täydytyöllisyys. Jotta EU saavuttaisi saman työllisyysasteen kuin Yhdysvallat, täytyisi yhteisön alueelle syntyä 30 miljoonaa uutta työpaikkaa.

Aiemmin tapahtuneeseen ulkomaalaisten naisten erityisominaisuuksien sivuuttamiseen viitataan Ruotsin puolustusvoimien naissotilaista kertovassa uutisessa (IS 29.3.2000, s.

A20). Miestoimittajan mukaan naiset ovat palvelleet Ruotsin asevoimissa pian 20 vuotta mutta saivat vasta nyt äitiysunivormun, jonka ansiosta raskaana olevien sotilaiden ei enää tarvitse piiloutua liian suuriin maastopukuihin. (Ks. uutinen 19, s. 66.) Ulkomaalaisten naisten huonontuvaan yhteiskunnalliseen ja sosiaaliseen asemaan puolestaan viitataan jo mainitsemissani kroatialaisen toimittaja-kirjailijan näkemyksistä kertovassa uutisessa (IS 29.3.2000, s. A28 - A29). Slavenka Drakulić toteaa uutisen kainalojutussa, että entisten kommunistimaiden naiset ovat menettäneet Unicefin tutkimusten mukaan paitsi terveytensä, turvallisuutensa ja sosiaaliset verkostonsa myös työnsä ja poliittisen vaikutusvaltansa. Vaikuttaa siis siltä, että naisilla ei ole tasa-arvoisia kansalaisoikeuksia eikä mahdollisuuksia menestyä taloudellisesti. (Ks. uutinen 6, s. 55.)

UUTINEN 19. Ilta-Sanomat 29.3.2000, s. A20

Katse masuun - PÄIN!

■ Ruotsalaisisotilaille äitiysunivormu

Ville Jutila (IS)
Tukholma

Enää ei ruotsalaisten nais-
sotilaiden tarvitse piiloutua
ylikokoisiin maastopukui-
hin, jos heidän vatsansa on
alkanut pyörästyä rositar-
koituksella.

Kevään kuuma menes-
tystuore Ruotsin puolustus-
voimien muotiarsenaalissa
on tummansininen mam-
matunika eli äitiysunivor-
mu.

Sama malli eri aselajeissa

Naiset ovat saaneet pal-
vella länsinaapurin asevoi-
missa pian 20 vuotta, mut-
ta vasta tällä viikolla esitel-
ty palveluspuku-uudistus
toi oman asunsa raskaana
oleville sotilaille.

- Edellisen kerran ras-
kaana ollessani koulutin
sotilaita kentällä. Silloin
jouduin odottamaan seitse-
männelle raskaankuulle asti
ennen kuin sain erikoisom-
mellun, sivujen tarranauha-
kiinnityksellä varustetun
maastopuvun.

- Puolustusvoimien ma-
teriaalilaitoksella ei yksin-
kertaisesti ollut mallia, jon-
kä mukaan ommella, uu-
distusta tervetulleena lahja-
na pitänyt 37-vuotias kap-
teeni Asa Blomberg kertoi
esittelyunivormu neljännel-
lä kuulla paisuvan vatsansa
peittona.

Ruotsin ensimmäinen
mammaunivormu on sam-
manlainen eri aselajeissa
palveleville naisille. Se on
kevyestä villakangasta
ommeltu tunika, jota käyt-
tetään lyhyenä versiona le-

veälahkeisten housujen
kanssa tai pitkänä versio-
na ilman housuja.

Upseerinäisillä vauvabuumi

Äitiysunivormu tuli
Ruotsissa tarpeeseen.
Maassa suunnitellaan
naiisten yleistä asevelvol-
lisuutta, ja jo nyt upsee-
rinaisten keskuudessa
riehuu kova vauva-
buumi.

- On viisasta va-
rautua tulevaan.
Nyt ensimmäises-
sä aallossa soti-
lasuralle lähte-
neet tytöt ovat
tulleet lapsente-
koikään, puo-
lustusvoimien
apulaistiedo-
tuspäällikkö
Ronny Larsson
rotesi.

Naiset ruotsalais-

aseissa

- Ruotsin puolustusvoimien 14 400 upseerista 352 on naisia.
- Parhaillaan palveluksessa olevien 15 000 varusmiehen joukossa 260 naista suorittaa vapaaehtoista varusmiespalvelustaan.
- Vastikään mietintönä hallitukselle jätetty komitea esitti yleistä, vähintään kolmen kuukauden asevelvollisuutta myös naisille.
- Ensimmäiset naiset astuivat Ruotsissa palvelukseen vuonna 1981.

Naisten riistoa on määritelty ja kritisoitu sekä marxilaisessa feminismissä että radikaalifeminismissä (Koivunen

1996b, 40, 41, 42; Tong 1995, 3, 51, 53, 57 - 59, 72, 84, 89 - 90, 138). Tutkimusaineiston valtavirtauutisissa riisto merkityksellistyy naisten liian raskaaksi työtaakkaksi, suoranaiseksi kotiorjuudeksi ja tarkemmin määrittelmättömäksi heikko-osaisuudeksi. Kuhunkin viitataan yhdessä uutisessa, ja lisäksi naisten raskasta työtaakkaa käsitellään tarkemmin yhdessä uutisessa.

Naisten koti- ja palkkatyön muodostama kaksinkertainen työtaakka määrittyy tarkastelemissani valtavirtauutisissa sekä ulkomaalaisten että suomalaisten naisten ongelmaksi. Suomalaisnaisten raskas työtaakka on keskeisessä osassa yhdessä uutisessa. Juttu on otsikoitu "Sairaana lapsen äiti ei uskalla jäädä töistä", ja siinä kerrotaan Mannerheimin lastensuojeluliiton raportista, jonka mukaan työn ja perheen yhteensovittaminen on edelleen äideille vaikeaa (IS 29.3.2000, s. A13). Naistoimittajan mukaan raportista selviää esimerkiksi, että äidit eivät uskalla jäädä pois työstä sairaan lapsen takia, koska työtoverit suhtautuvat sellaiseen negatiivisesti. (Ks. uutinen 20, s. 68.)

Ulkomaalaisten naisten kaksinkertaiseen työtaakkaan puolestaan viitataan jo mainitsemassani ruotsalaistutkimusta käsittelevässä uutisessa, jossa kerrotaan yksinhuoltajaäitien suuremmasta ennenaikaisen kuoleman riskistä (TV1 7.4.2000, klo 7.45 ja 9.05). Tilannetta selittäväksi tekijäksi mainitaan jutussa paitsi itsemurhat ja naisiin kohdistuva väkivalta myös se, että yksinhuoltajaäideillä on usein pidemmät työpäivät kuin muilla äideillä. (Ks. uutinen 9, s. 58.)

Naisten kotiorjuus ja tarkemmin määrittelemätön heikko-osaisuus merkityksellistyvät tutkimusaineiston valtavirtauutisissa vain ulkomaiseen kontekstiin liittyviksi ongelmiksi. Ulkomaalaisten naisten kotiorjuuteen viitataan jo aiemmin mainitsemassani työorjuudesta vapautettuja venäläismiehiä käsittelevässä uutisessa (IS 31.3.2000, s. 18 - 19). Sen kainalojutussa kerrotaan venäläislehteä lainaten, että Kaukasuksen rikolliset sieppaavat paitsi nuoria

tyttöjä myös vanhempia venäläisnaisia, joita he käyttävät nimenomaan kotitöihin (ks. uutinen 8, s. 57). Maailman naisten heikko-osaisuuteen puolestaan viitataan Irmeli Torssosta ja soroptimistijärjestöä käsittelevässä uutisessa (HS 26.3.2000, s. A18), jonka esittelin feminististen toimijoiden yhteydessä (ks. uutinen 2, s. 43).

UUTINEN 20. Ilta-Sanomat 29.3.2000, s. A13

Sairaana lapsen äiti ei uskalla jäädä töistä

Sanna Ukkola (IS)

Äidit eivät uskalla jäädä pois töistä lapsen sairastuessa, koska pelkäävät työtovereitaan, eivät niinkään esimiehiä.

Tämä ilmenee Mannerheimin lastensuojeluliiton tänään julkistettavasta raportista.

Työn ja perheen yhteensovittaminen on äideille edelleen vaikeaa. Lastensuojeluliiton Kuumalle linjalle soittaneet äidit valittelivat riittämättömyyden tunnetta sekä töissä että kotona.

- Äidit kuvasivat kokevansa jatkuvaa uupumista ja syyllisyydentuntoa tai-teillessaan työn ja perheen välillä. He halusivat muutosta ja toivoivat myös miesten osallistuvan koti-töihin, kertoo projektipääl-likkö Tuovi Keränen Man-nerheimin lastensuojeluliit-
tosta.

Kuudetta kertaa järjes-tettävä Kuuma linja kysyi maaliskuun alussa ihmisil-tä, miten ansiotyön ja per-he-elämän yhdistäminen onnistuu.

Kuumaan linjaan kertyi internet- ja puhelinviestejä yhteensä 406, joista valta-

osa naisilta. Lastensuojelu-liitto luovuttaa tänään vies-teistä kootun raportin päättäjille.

Myös lasten oireilu tuli useissa vastauksissa esille selvästi.

- Työnarkomaanien lapset kärsivät univaikeuk-sista, ovat uupuneita, levotomia ja ahdistuneita. Vanhemmat tunnistivat nämä oireet lapsissaan yllättävän hyvin, Keränen kertoo.

Lasta ei sovi laittaa ykköseksi

Sairaana olevan lapsen vuoksi ei kuitenkaan mielellään jäädä pois töistä. Vanhemmat kokevat, että työpaikoilla suhtaudutaan kielteisesti lasten sairauden takia pidettyyn sairauslo-maan. Nurjasti poissaoloi-hin suhtautuvat ennen kaikkea työkaverit, eivät niinkään esimiehet.

- Vastauksista käy sel-västi ilmi, että lasten ase-man laittamista ykköseksi ei urakeskeisessä Suomessa juuri arvosteta. Kotiäitiys ei ole muodikasta ja urakehi-tystä pidetään tärkeämpä-nä.

Keränen kertoo, että vas-tauksissa tuli esille pieni

ryhmä "edelläkävijöitä", jotka olivat jättäneet työn vähemmälle omistautuak-seen perheelleen.

- Nämä ihmiset kuvasi-vat elämänsä laadun paran-tuneen ja arjen helpottu-neen huomattavasti.

Joustoa työaikoihin

Vastaajat esittivät tilan-teensa parantamiseksi sekä taloudellisia kannustimia että työelämän joustoja. Kotihoidon tukea toivottiin suuremmaksi ja lasten kou-luikään saakka kestäväksi. Myös äitiys- tai isyysloman ajalta toivottiin kertyvän eläkettä.

Osa-aikaliselle pääsemi-nen koettiin liian vaikeaksi. Osa-aikalisää haluttiin li-säksi käyttöön pidemmäksi

ajaksi kuin vuodeksi ker-rallaan.

Pienten lasten vanhem-mat toivoivat myös työai-kajärjestelyjä: jotta perheen ja työn yhteensövitäminen helpottuisi.

Vanhemmat toivoivat vähemmän ylitöitä ja erityi-sesti parempien etätöyömah-dollisuuksien uskottiin pa-rantavan tilannetta.

Naisten kielellinen alistus kohdistuu tarkastelemissani valtavirtautisissa vain ulkomaalaisiin naisiin. Ulkomaalaisten naisten kielellinen alistus merkityksellistyy tutkimusaineistossa hierarkkisten dikotomioiden uusintami-

seksi, jota käsitellään yhdessä uutisessa, ja vähättelyksi, johon viitataan yhdessä uutisessa. Ensimmäisessä tapauksessa kyseessä on feministisen liikkeen ja feminististen toimijoiden yhteydessä esittelemäni "Filippiineillä myrskyjä ei enää nimitetä naisiksi" -juttu (HS 24.3.2000, s. C6). Naisten nimien käyttö myrskyjen nimeämisessä määritellään siinä sukupuoliseksi syrjinnäksi (ks. uutinen 1, s. 40), mutta mielestäni käytäntö on pikemminkin kielellistä alistusta, jota on kritisoitu erityisesti postmodernin feminismin viitekehyksessä (Koivunen 1996b, 47 - 50; Tong 1995, 219, 220, 223, 224, 227).

Postmodernissa feminismissä on kiinnitetty huomiota siihen, kuinka länsimainen ajattelu perustuu eriarvoisina pidetyistä osapuolista rakentuviin vastakohtapareihin. Tällaisia hierarkkisia dikotomioita ovat esimerkiksi aktiivinen ja passiivinen, järki ja tunne, subjekti ja objekti sekä kulttuuri ja luonto. Postmodernissa feminismissä on korostettu, että mies, mieheys ja maskuliinisuus yhdistetään yleensä vastakohtaparien arvostettuihin osapuoliin - esimerkiksi aktiivisuuteen, järkevyyteen, subjektiuteen ja kulttuuriin - ja nainen, naiseus ja feminiinisyys niiden vähemmän arvostettuihin osapuoliin - esimerkiksi passiivisuuteen, tunteisiin, objektiuteen ja luontoon. (Koivunen 1996b, 50; Tong 1995, 224.)

Tarkastelemassani myrskyjen nimeämistä koskevassa uutisessa feministisen ryhmän pääsihteeriksi esitelty Lisa Masa toteaa, että naisten nimien käyttö myrskyjen nimeämisessä on naisten yhdistämistä myrskyjen oikullisuuteen ja siksi naisia alentavaa. Postmodernin feminismin näkökulmasta kyseessä on siis naisten yhdistäminen luontoon ja sitä kautta kaikkiin länsimaisten hierarkkisten dikotomioiden vähemmän arvostettuihin osapuoliin. Tässä mielessä myrskyjen nimeäminen naisten nimillä määrittänyt kielenkäyttövaksi, joka uusintaa naiseuden ja mieheyden erotteluun, vastakkainasetteluun ja eriarvoistamiseen perustuvaa naisten alistusta.

Kuten totesin, ulkomaalaisten naisten kielellinen alistus merkityksellistyy tarkastelemissani valtavirtauutisissa myös vähättelyksi. Vähättelyyn viitataan jo aiemmin mainitsemassani uutisessa, joka koskee Angela Merkelin valintaa Saksan kristillisdemokraattisen unionin puheenjohtajaksi (HS 21.3.2000, s. C2). Uutisen kommenttijatutussa todetaan, että CDU:n entisellä johtajalla Helmut Kohlilla oli tapana tytötellä hallituksessaan ympäristöministerinä toiminutta Merkeliä (ks. uutinen 16, s. 64).

Kun kaikki löytämäni naisten alistusta käsittelevät ja siihen viittaavat uutiset kerätään tällä tavoin yhteen, tarkastelemieni valtavirtauutisten tarjoama kuva naisten alistuksesta voi vaikuttaa kohtalaisen monipuoliselta ja naisten alistuksen uutisointi suhteellisen säännölliseltä. On kuitenkin muistettava, että esittelemäni 19 uutista löytyivät sieltä täältä yhteensä 2 008 uutisen joukosta ja että naisten alistusta käsitellään varsinaisena aiheena tai muuten olennaisena näkökulmana vain kymmenessä uutisessa. Lisäksi on muistettava, että uutisissa kiinnitetään huomiota erityisesti seksuaaliseen alistukseen ja varsinkin raiskauksiin ja että alistus merkityksellistyy useimmissa tarkastelemissani uutisissa ulkomaalaisten naisten alistukseksi, johon syyllistyvät ulkomaalaiset.

Tässä mielessä tutkimusaineiston perusteella näyttää siltä, että naisten alistus pääsee suomalaisen valtavirtajournalismin uutisiin vain satunnaisesti ja usein vain jonkin toisen aiheen yhteydessä. Lisäksi vaikuttaa siltä, että kun naisten alistus ylittää uutiskynnyksen, kyseessä ovat yleensä ulkomaalaisten naisten raiskaukset. Muunlaista ulkomaalaisiin naisiin kohdistuvaa alistusta suomalaisissa valtavirtauutisissa tuodaan esille vähemmän, ja suomalaisessa kontekstissa ilmenevään naisten alistukseen kiinnitetään huomiota vieläkin vähemmän.

4.4.2. Alistuksen syiden ja seurausten pohdinta

Naisten alistuksen syitä tuodaan esille yhteensä kuudessa uutisessa, joista kaksi julkaistiin Helsingin Sanomissa ja neljä Ilta-Sanomissa. Varsinaisena aiheena alistuksen syyt eivät ole yhdessäkään uutisessa, mutta niitä käsitellään keskeisenä näkökulmana neljässä uutisessa. Lopuissa kahdessa uutisessa naisten alistuksen syihin viitataan epämääräisemmin. Olen koonnut alistuksen syyt ja niiden pohdintaa sisältävien uutisten määrät taulukkoon 8:

TAULUKKO 8. Suomalaisen ja ulkomaalaisten naisten alistuksen syyt ja niiden esilletuontia sisältävien uutisten määrät tutkimusaineistossa

alistusmuoto ja sen syyt	suomalaiset naiset	ulkomaalaiset naiset	kaikki naiset
seksuaalinen alistus	1	4	5
- <u>raiskaukset:</u> sodat, kansalliset konfliktit, miesten valtasuhteet	-	4	4
- <u>seksuaalinen häirintä ja raiskausyritykset:</u> seksistinen stereotypia, alistajien ahdistus, uhrien pukeutuminen	1	-	1
riisto	1	1	2
- <u>kotiorjuus:</u> kansalliset konfliktit	-	1	1
- <u>kaksinkertainen työtaakka:</u> miehet eivät osallistu kotitöihin, työtovereiden suvaitsemattomuus, uhrien arkuus	1	-	1
yhteensä	2	4 ¹	6 ¹

¹Yhdessä uutisessa tuodaan esille sekä ulkomaalaisten naisten seksuaalisen alistuksen että ulkomaalaisten naisten riiston syitä.

Kuten taulukosta 8 näkyy, naisten alistuksen syiden pohdinta painottuu tarkastelemisani valtavirtauutisissa erityisesti seksuaalisen alistuksen syihin, mutta uutisis-

sa nostetaan näkyviin myös naisten riiston syitä. Naisten seksuaalisen alistuksen syitä tuodaan esille viidessä uutisessa, ja riiston syihin kiinnitetään huomiota kahdessa uutisessa. Yhdessä uutisessa tuodaan siis esille sekä seksuaalisen alistuksen että riiston syitä. Muiden alistusmuotojen syihin uutisissa ei puututa lainkaan.

Tutkimusaineiston valtavirtauutisissa nostetaan näkyviin sekä ulkomaalaisten että suomalaisten naisten seksuaalisen alistuksen ja riiston syitä. Ulkomaalaisten naisten seksuaalisen alistuksen syitä tuodaan esille neljässä uutisessa, ja ulkomaalaisten naisten riiston syihin viitataan yhdessä uutisessa. Suomalaisten naisten seksuaalisen alistuksen syitä käsitellään yhdessä uutisessa, samoin suomalaisnaisten riiston syitä.

Ulkomaalaisten naisten seksuaalisen alistuksen syitä käsitellään kahdessa uutisessa, ja lisäksi niihin viitataan epämääräisemmin kahdessa uutisessa. Kaikissa neljässä uutisessa tuodaan esille nimenomaan raiskausten syitä ja taustoja. Muunlaisen ulkomaalaisiin naisiin kohdistuvan seksuaalisen alistuksen syitä uutisissa ei pohdita.

Ulkomaalaisten naisten raiskausten syitä käsittelevistä uutisista ensimmäinen on feminististen toimijoiden ja naisten alistuksen yhteydessä esittelemäni "Ihmisoikeusjärjestö: Kosovossa todisteita järjestelmällisistä raiskauksista" -juttu (HS 23.3.2000, s. C3). Uutisen mukaan Human Rights Watch -järjestön tutkimusraportista selviää, että Kosovossa Naton ilmaiskujen aikaan tapahtuneet raiskaukset eivät olleet yksittäisiä tapauksia vaan pikemminkin keinoja, joilla sodassa terrorisoitiin siviilejä, kiristettiin rahaa ja ajettiin ihmiset pois kodeistaan. (Ks. uutinen 4, s. 45.) Kosovon naisten raiskaukset merkityksellistyvät siis sodasta johtuvaksi ilmiöksi ja tiettyjen tavoitteiden saavuttamiskeinoksi.

Toinen ulkomaalaisten naisten raiskausten syitä käsittelevä uutinen on naisten alistuksen yhteydessä esittelemäni

"Slavenka Drakulić antoi äänen sodassa raiskatuille naisille" -juttu (IS 29.3.2000, s. A28 - A29). Myös siinä raiskaukset määrittyvät sotaan liittyväksi ilmiöksi ja tieksi tiettyihin päämääriin. Kroatialaissyntyinen toimittaja-kirjailija Drakulić kuvaa Bosnian sodan ja myös Kosovon joukkoraiskauksia osaksi etnistä puhdistusohjelmaa ja keinoksi pelotella ihmisiä ja ajaa heidät pois alueeltaan. Lisäksi Drakulić toteaa, että raiskauksissa ei ole yleensä kyse seksistä vaan voimannäytöstä ja että sotatilanteessa naisten raiskaukset ovat viesti yhdeltä miesryhmältä toiselle. (Ks. uutinen 6, s. 55.) Kosovon ja Bosnian naisten raiskaukset merkityksellistyvät siis myös ilmiöksi, jolla ei ole mitään tekemistä naisten ja miesten välisten vaan pikemminkin miesten keskinäisten valtasuhteiden kanssa.

Ulkomaalaisten naisten raiskausten syihin viitataan epämääräisemmin Itä-Timorin tilannetta käsittelevässä uutisessa (HS 23.3.2000, s. C1) ja työorjuudesta vapautettuja venäläismiehiä koskevassa uutisessa (IS 31.3.2000, s. 18 - 19), jotka esittelin naisten alistuksen yhteydessä. Itä-Timorista kertovassa uutisessa raiskaukset liitetään maan sekasortoiseen tilanteeseen, joka johtuu jutun mukaan itsenäistymään pyrkivän Itä-Timorin ja sen rauhaa häiritseviä puolisotilaallisia joukkoja tukevan Indonesian välisistä ongelmista (ks. uutinen 7, s. 56). Työorjuudesta vapautettuja venäläismiehiä koskevassa uutisessa naisten raiskausten taustalla ovat Kaukasuksella tapahtuvat ihmisieppaukset ja Venäjän Tshetshenia-kriisi (ks. uutinen 8, s. 57). Ulkomaalaisten naisten raiskaukset määrittyvät siis molemmissa uutisissa vain yhdeksi monista tietynlaiseen kansalliseen konfliktitilanteeseen liittyvistä ongelmista.

Työorjuudesta vapautettuja venäläismiehiä koskevassa uutisessa viitataan myös ulkomaalaisten naisten riiston syihin. Kuten totesin naisten alistuksen yhteydessä, riisto määrittyy kyseisessä uutisessa venäläisnaisten kotiorjuudeksi. Muunlaisen ulkomaalaisiin naisiin kohdis-

tuvan riiston syihin tutkimusaineistossa ei puututa. Venäläisnaisten kotiorjuuden taustalla ovat uutisen mukaan samat syyt kuin raiskaustenkin taustalla eli Kaukasuksen orjatalous ja Venäjän ja Tshetshenian väliset selkkaukset. Myös venäläisnaisten riisto merkityksellistyy siis vain yhdeksi osaksi laajempaa kansallista ongelmatilannetta.

Suomalaisten naisten seksuaalisen alistuksen syitä käsitellään naisten alistuksen yhteydessä esittelemässäni "Potilaat ahdistelevat hoitajia" -uutisessa (IS 27.3.2000, s. A14 - A15). Uutinen kertoo sairaanhoitajien seksuaalisesta häirinnästä ja raiskausyrityksistä (ks. uutinen 11, s. 59). Muunlaisen suomalaisnaisiin kohdistuvan seksuaalisen alistuksen syitä tutkimusaineistossa ei pohdita.

Uutisessa lainataan sairaanhoitajia koskevan selvityksen tehnyttä Simon Palmeroa, jonka mukaan sairaanhoitajien seksuaalinen häirintä johtuu heihin liittyvästä seksistisestä stereotypiasta. Stereotypia näkyy jutun mukaan esimerkiksi siinä, että sairaanhoitaja-asu on yksi eroottisten kauppojen suosituimmista rooliasuista. Lisäksi Palmero uskoo, että seksuaalista häirintää edistävät miespotilaiden ahdistuneisuus ja epävarmuus ja sairaanhoitajien läpikuultavat mekot. Suomalaissairanhoitajien seksuaalista alistusta selitetään siis seksuaalisella alistuksella itsellään ja alistajien ongelmilla, ja syitä etsitään myös alistuksen uhreista.

Suomalaisten naisten riiston syyt ovat keskeisessä osassa naisten alistuksen yhteydessä esittelemässäni uutisessa, jossa käsitellään Mannerheimin lastensuojeluliiton suomalaisäitien ongelmista kertovaa raporttia (IS 29.3.2000, s. A13). Kuten totesin, riisto määrittyy kyseisessä uutisessa lastenhoidon ja palkkatyön muodostamaksi kaksinkertaiseksi työtaakaksi. Muiden suomalaisnaisiin kohdistuvien riistomuotojen syitä tutkimusaineistossa ei käsitellä. Uutisen mukaan kaksinkertainen työtaakka aiheuttaa suomalaisäideille ongelmia lähinnä siksi, että miehet eivät osallistu kotitöihin, ja siksi, että äidit eivät uskalla suututtaa

työtovereitaan, jotka eivät suvaitse sairaan lapsen takia pidettyjä sairaslomia (ks. uutinen 20, s. 68). Suomalais-äitien riiston syyt löytyvät siis jutun mukaan sekä muista ihmisistä että alistetuista itsestään.

Tarkastelemieni valtavirtauutisten perusteella ulkomaalaisten naisten alistus määrittyy ilmiöksi, joka ei ole ongelma sinänsä vaan liittyy laajempiin, myös muita ihmisiä koskeviin konfliktitilanteisiin. Lisäksi ulkomaalaisten naisten alistus määrittyy ilmiöksi, jolla ei ole mitään tekemistä naisten ja miesten välisten epätasapainoisten valtasuhteiden kanssa eikä loppujen lopuksi edes naisten kanssa. Suomalaisnaisten alistuksen syitä puolestaan löydetään erityisesti uhreista itsestään, ja yhdessä uutisessa pyritään selittämään pikemminkin sitä, miksi alistus on täysin ymmärrettävää, kuin sitä, mistä alistus oikeastaan johtuu. Tällaiset tulkinnat kertovat mielestäni siitä, että vaikka naisten alistuksen syiden pohdinta sinänsä on feminismin mukaista, valtavirtauutisissa esitetyt näkemykset alistuksen taustoista eivät sitä aina ole. Esimerkiksi naisten alistuksen vähättely ja uhrien syyllistäminen eivät varmastikaan kuulu feminismin periaatteisiin.

Naisten alistuksen seuraukset ovat aiheena tai muuten olennaisena näkökulmana yhteensä kuudessa uutisessa, joista kaksi löytyi Helsingin Sanomista, kolme Ilta-Sanomista ja yksi TV1:n uutislähetyksestä. Alistuksen seurausten pohdinta painottuu tarkastelemissani valtavirtauutisissa erityisesti naisten seksuaalisen alistuksen seurauksiin, mutta uutisissa tuodaan esille myös riiston ja syrjinnän seurauksia. Naisten seksuaalisen alistuksen seurauksia nostetaan näkyviin neljässä uutisessa, riiston seurauksiin kiinnitetään huomiota kahdessa uutisessa ja syrjinnän seurauksia tuodaan esille yhdessä uutisessa. Yhdessä uutisessa käsitellään siis kahden eri alistusmuodon seurauksia. Muiden alistusmuotojen seurauksia uutisissa ei pohdita.

Tutkimusaineiston valtavirtauutisissa nostetaan näkyviin erityisesti ulkomaalaisten mutta myös suomalaisten naisten alistuksen seurauksia. Ulkomaalaisten naisten seksuaalisen alistuksen seurauksia tuodaan esille kolmessa uutisessa, ja suomalaisnaisten seksuaalisen alistuksen seurauksia käsitellään yhdessä uutisessa. Ulkomaalaisten naisten riiston seurauksiin kiinnitetään huomiota yhdessä uutisessa, samoin suomalaisnaisten riiston seurauksiin, ja ulkomaalaisten naisten syrjinnän seurauksia tuodaan esille yhdessä uutisessa. Suomalaisnaisten syrjinnän seurauksiin uutisissa ei puututa. Naisten alistuksen seuraukset ja niiden pohdintaa sisältävien uutisten määrät on koottu taulukkoon 9:

TAULUKKO 9. Suomalaisten ja ulkomaalaisten naisten alistuksen seuraukset ja niiden esilletuontia sisältävien uutisten määrät tutkimusaineistossa

alistusmuoto ja sen seuraukset	suomalaiset naiset	ulkomaalaiset naiset	kaikki naiset
seksuaalinen alistus	1	3	4
- <u>raiskaukset:</u> uhrien häpeä, uhrien avioitumisvaikeudet	-	2	2
- <u>seksuaalinen häirintä:</u> seksuaalisen häirinnän luonnollistuminen	1	-	1
- <u>muu väkivalta:</u> uhrien kuolema	-	1	1
riisto	1	1	2
- <u>kaksinkertainen työtaakka:</u> uhrien psyykkiset ja fyysiset ongelmat, uhrien kuolema	1	1	2
syrjintä	-	1	1
- <u>miesten suosiminen:</u> uhrien työnsaanti- vaikeudet	-	1	1
yhteensä	2	4 ¹	6 ¹

¹Yhdessä uutisessa tuodaan esille sekä ulkomaalaisten naisten seksuaalisen alistuksen että ulkomaalaisten naisten riiston seurauksia.

Kuten taulukko 9 (s. 76) osoittaa, ulkomaalaisten naisten seksuaalisen alistuksen seurausten pohdinta rajoittuu tarkastelemissani valtavirtauutisissa raiskausten ja naisiin kohdistuvan väkivallan seurauksiin. Ulkomaalaisten naisten raiskausten seurauksia käsitellään kahdessa uutisessa, ja tarkemmin määrittelemättömän väkivallan seurauksiin kiinnitetään huomiota yhdessä uutisessa. Muunlaisen ulkomaalaisten naisten seksuaalisen alistuksen seurauksia uutisissa ei pohdita.

Ulkomaalaisten naisten raiskausten seurauksia käsitellään samoissa uutisissa, joista löytyi myös raiskausten syiden pohdintaa. "Ihmisoikeusjärjestö: Kosovossa todisteita järjestelmällisistä raiskauksista" -uutisessa todetaan (HS 23.3.2000, s. C3), että raiskattu nainen tuntee agraarissa ja islamilaisessa kulttuurissa häpeää ja haluaa vaieta, koska puolison löytäminen voisi muuten olla mahdollonta (ks. uutinen 4, s. 45). Myös "Slavenka Drakulić antoi äänen sodassa raiskatuille naisille" -uutisessa mainitaan (IS 29.3.2000, s. A28 - A29), että Bosnian sodassa raiskatut naiset häpeävät eivätkä siksi pysty puhumaan kokemuksistaan ja että monet miehet eivät huoli raiskauksen uhria vaimokseen (ks. uutinen 6, s. 55). Kosovon ja Bosnian naisten raiskausten seuraukset määrittyvät siis lähinnä uhrien häpeäksi ja avioitumisvaikeudeksi, joiden syvällisempiä merkityksiä uutisissa ei käsitellä.

Tarkemmin määrittelemättömän ulkomaalaisiin naisiin kohdistuvan väkivallan seuraukset ovat keskeisessä osassa naisten alistuksen yhteydessä esittelemässäni uutisessa, jossa kerrotaan yksinhuoltajaäitejä koskevan ruotsalais-tutkimuksen tuloksista (TV1 7.4.2000, klo 7.45 ja 9.05). Samassa uutisessa tuodaan esille myös ulkomaalaisten naisten riiston seurauksia. Kuten totesin, riisto määrittyy kyseisessä uutisessa naisten liian raskaaksi työtaakaksi. (Ks. uutinen 9, s. 58.) Muunlaisen ulkomaalaisiin naisiin kohdistuvan riiston seurauksia tutkimusaineistossa ei pohdita.

Uutisen mukaan ruotsalaistutkimuksesta selviää, että yksinhuoltajaäideillä on huomattavasti suurempi ennenaikaisen kuoleman riski kuin miehen kanssa elävillä äideillä. Jutussa kerrotaan, että riski johtuu tutkimuksen mukaan niin itsemurhasta ja yksinhuoltajaäiteihin kohdistuvasta väkivallasta kuin yksinhuoltajaäitien tavallista pidemmistä työpäivistäkin. Väkivallan ja liian raskaan työtaakan seuraukset määrittyvät siis konkreettisesti uhrien kuolemaksi.

Ulkomaalaisten naisten syrjinnän seurauksia tuodaan esille uutisessa, jossa syrjintä määrittyy naisten kustannuksella tapahtuneeksi miesten suosimiseksi. Muunlaisten ulkomalaisiin naisiin kohdistuvien syrjintämuotojen seurauksiin tutkimusaineistossa ei puututa. Kyseessä on naisten alistuksen yhteydessä esittelemäni "USA:n valtio maksaa ennätyskorvaukset sukupuolisyrynnästä" -juttu (HS 24.3.2000, s. C2), jonka mukaan Yhdysvallat on luvannut maksaa 1 100 naiselle korvauksia työhaussa tapahtuneesta syrjinnästä (ks. uutinen 13, s. 62). Amerikkalaisnaisten syrjinnän seuraukseksi määrittyy uutisessa yksinkertaisesti se, että suuri määrä naisia jäi sukupuolensa takia eli pätevyystään ja kokemuksestaan huolimatta ilman työtä.

Suomalaisten naisten seksuaalisen alistuksen seurauksia käsitellään samassa "Potilaat ahdistelevat hoitajia" - uutisessa, josta löytyi myös sairaanhoitajien seksuaalisen häirinnän ja raiskausyritysten syiden pohdintaa (IS 27.3.2000, s. A14 - A15). Muunlaisen suomalaisnaisiin kohdistuvan seksuaalisen alistuksen seurauksia tutkimusaineistossa ei käsitellä. Sairaanhoitajia koskevan selvityksen tehnyt Simon Palmero toteaa uutisen mukaan, että sairaanhoitajat ovat jo niin tottuneita nimittelyyn ja lähentely-yrityksiin, etteivät pidä niitä seksuaalisena häirintänä vaan ammattiinsa luonnostaan kuuluvana asiana (ks. uutinen 11, s. 59).

Palmeron näkemys vahvistuu uutisen kainalojutussa, jonka mukaan Meilahden sairaalan päivystävän poliklinikan sai-

raanhoitajat kieltävät kokeneensa työssään seksuaalista häirintää. Esimerkiksi perushoitaja Leena Toivo on jutun mukaan sitä mieltä, että huorittelusta ei voi loukkaantua, jos haluaa tehdä työtään, ja että nimittely ja koskettelu ovat jopa ymmärrettäviä, koska poliklinikalla on hyvännäköisiä hoitajia ja koska potilaat ovat usein humalassa. Lisäksi hoitaja toteaa, että ahdisteluun on syytä suhtautua huumorilla. Suomalaisairaanhoidajien seksuaalisen alistuksen seuraukset merkityksellistyvät siis seksuaalisen häirinnän luonnollistumiseksi. Uutisesta näkyy, kuinka naisten huorittelu ja lähentely ovat muuttuneet niin itsestäänselvältä ja kyseenalaistamattomalta vaikuttavaksi ilmiöksi, etteivät edes uhrit pidä niitä seksuaalisena alistuksena.

Suomalaisnaisten riiston seurauksia käsitellään samassa "Sairaalan lapsen äiti ei uskalla jäädä töistä" -uutisessa, josta löytyi myös naisten kaksinkertaisen työtaakan syiden pohdintaa (IS 29.3.2000, s. A13). Muunlaisen suomalaisnaisiin kohdistuvan riiston seurauksiin tutkimusaineistossa ei puututa. Uutisessa kerrotaan Mannerheimin lastensuojeluliiton raportista, jonka mukaan suomalaisäidit kärsivät sekä töissä että kotona riittämättömyyden tunteista. MLL:n projektipäälliköksi esitelty Tuovi Keränen toteaa uutisessa, että äidit tuntevat jatkuvaa uupumusta ja syyllisyyttä taiteillessaan työn ja perheen välillä. Lisäksi Keränen kertoo, että myös työnarkomaanien lapset kärsivät univaikeuksista, uupumuksesta, levottomuudesta ja ahdistuneisuudesta. (Ks. uutinen 20, s. 68.) Suomalaisäitien riiston seuraukset eivät siis määrity pelkästään naisten vaan myös lasten psyykkisiksi ja fyysisiksi ongelmiksi.

Kuten esittelemistäni uutisista näkyy, naisten alistuksen syitä ja seurauksia tuodaan esille yhteensä kahdeksassa eri uutisessa (ks. taulukko 6, s. 50). Tutkimusaineiston perusteella näyttää siis siltä, että naisten alistuksen syyt ja seuraukset jäävät suomalaisen valtavirtajournalismin uutisten ulkopuolelle vieläkin useammin kuin naisten alistus. Tämä tarkoittaa, että kun naisten alistus pääsee

utisiin, sitä ei useinkaan käsitellä kovin syvällisesti. Tutkimusaineistosta löytyi vain neljä uutista, joissa nostetaan näkyviin sekä naisten alistuksen syitä että sen seurauksia, ja lopuissa neljässä uutisessa tuodaan esille joko vain syitä tai vain seurauksia.

Tutkimusaineiston perusteella näyttää myös siltä, että ulkomaalaisiin naisiin kohdistuvan alistuksen syyt ja seuraukset pääsevät suomalaisiin valtavirtautisiin helpommin kuin suomalaisten naisten alistuksen syyt ja seuraukset. Ulkomaalaisten naisten alistuksen syitä ja seurauksia nostetaan näkyviin yhteensä kuudessa uutisessa, kun taas suomalaisnaisten alistuksen syihin ja seurauksiin kiinnitetään huomiota vain kahdessa uutisessa. Lisäksi vaikuttaa siltä, että kun naisten alistuksen syyt ja seuraukset ylittävät uutiskynnyksen, kyseessä ovat yleensä seksuaalisen alistuksen ja varsinkin raiskausten syyt ja seuraukset. Naisten seksuaalisen alistuksen syitä ja seurauksia tuodaan esille yhteensä kuudessa uutisessa, kun taas riiston syitä ja seurauksia nostetaan näkyviin vain kolmessa uutisessa ja syrjinnän seurauksia vain yhdessä uutisessa. Syrjinnän syitä ja monien muiden feminismissä kritisoitujen alistusmuotojen syitä ja seurauksia tarkastelemisissä uutisissa ei pohdita lainkaan.

4.4.3. Emansipaationäkemyksien ja -käytäntöjen esilletuonti

Emansipaationäkemykset ja -käytännöt tarkoittavat tutkielmassani sellaisia visioita ja toimintatapoja, joiden tavoitteena on naisten vapautuminen alistuksesta tai ainakin naisten aseman parantuminen. Kyse ei ole vain ongelman tiedostamisesta, kuten naisten alistuksen osoittamisesta, eikä pelkästään ongelman tarkastelusta, kuten alistuksen syiden ja seurausten pohdinnassa. Sen sijaan kyse on suunnitelmista ja teoista, jotka tähtäävät ongelman ratkeamiseen eli positiivisiin muutoksiin naisten asemassa. Tällaisten näkemysten ja käytäntöjen esilletuontia

löytyi yhteensä yhdeksästä uutisesta, joista viisi julkaistiin Helsingin Sanomissa ja neljä Ilta-Sanomissa (ks. taulukko 6, s. 48). Naisten alistukseen kohdistuvien emansipaationäkemyksien ja -käytäntöjen esilletuontia sisältävien uutisten määrät näkyvät taulukosta 10:

TAULUKKO 10. Suomalaisen ja ulkomaalaisten naisten alistusmuotoihin kohdistuvien emansipaationäkemyksien ja -käytäntöjen esilletuontia sisältävien uutisten määrät tutkimusaineistossa

alistusmuoto emansipaatio- näkemysineen/ -käytäntöineen	suomalaiset naiset	ulkomaalaiset naiset	kaikki naiset
syryjintä	1	3	4
- <u>erityisominaisuuksien</u> <u>sivuuttaminen:</u> erityisominaisuudet huomioidaan	-	1	1
- <u>miesten suosiminen:</u> uhrit toimivat ennaltaehkäisevästi	1	1	2
- <u>yksityisen alueelle</u> <u>eristäminen:</u> uhri tunkeutuu julkiseen	-	1	1
seksuaalinen alistus	2	-	2
- <u>seksuaalinen häirintä</u> <u>ja raiskausyritykset:</u> uhrien yritettävä torjua, uhreja suojeltava lailla, raiskausyritykset pyritään lopettamaan	2	-	2
riisto	1	1	2
- <u>heikko-osaisuus:</u> heikko-osaisuutta lievennetään	-	1	1
- <u>kaksinkertainen</u> <u>työtaakka:</u> miesten osallistuttava kotitöihin, työn ja perheen yhdistämistä helpotettava, uhrit pyrkivät vähentämään	1	-	1
kiellellinen alistus	-	1	1
- <u>hierarkkinen</u> <u>dikotomisointi:</u> hierarkkista dikotomi- sointia uusintava käytäntö lopetetaan	-	1	1
yhteensä	4	5	9

Kuten taulukosta 10 (s. 81) ilmenee, tarkastelemissani valtavirtauutisissa nostetaan näkyviin erityisesti naisten syrjintään mutta myös naisten seksuaaliseen alistukseen, riistoon ja kielelliseen alistukseen kohdistuvia emansipaationäkemyksiä ja -käytäntöjä. Syrjinnän ehkäisyyn ja lopettamiseen tähtääviä toimintatapoja tuodaan esille yhteensä neljässä uutisessa, seksuaaliseen alistukseen kohdistuviin emansipaationäkemyksiin ja -käytäntöihin kiinnitetään huomiota kahdessa uutisessa ja riiston vähentymistä ja loppumista tavoittelevia visioita ja toimintatapoja nostetaan näkyviin samoin kahdessa uutisessa. Lisäksi yhdessä uutisessa käsitellään naisten kielelliseen alistukseen kohdistuvaa emansipaatiokäytäntöä. Olennaisena osana uutista emansipaationäkemykset ja -käytännöt ovat viidessä tapauksessa, ja lopuissa neljässä uutisessa niihin viitataan marginaalisemmin.

Tutkimusaineiston valtavirtauutisissa tuodaan esille niin ulkomaalaisten kuin suomalaistenkin naisten alistuksen ehkäisyyn ja lopettamiseen tähtääviä visioita ja toimintatapoja. Ulkomaisessa kontekstissa emansipaatiokäytäntöihin kiinnitetään huomiota yhteensä viidessä uutisessa, joista kolmessa nostetaan näkyviin nimenomaan syrjintään kohdistuvia emansipaatiokäytäntöjä. Lisäksi yhdessä uutisessa viitataan ulkomaisessa kontekstissa tapahtuvaan naisten riistoon kohdistuvaan emansipaatiokäytäntöön, ja yhdessä uutisessa käsitellään ulkomaalaisten naisten kielellisen alistuksen lopettamiseen tähtäävää toimintatapaa.

Ulkomaalaisten naisten syrjintään kohdistuvat emansipaatiokäytännöt ovat keskeisessä osassa kahdessa uutisessa, ja niihin viitataan lyhyemmin yhdessä uutisessa. Emansipaatiokäytäntöjä käsittelevistä uutisista ensimmäinen on jo naisten alistuksen yhteydessä esittelemäni "Katse masuun - päin!" -uutinen (IS 29.3.2000, s. A20), jonka mukaan ruotsalaiset naissotilaat ovat vihdoinkin saaneet oman äitiysunivormun (ks. uutinen 19, s. 66). Emansipaatiokäy-

täntö määrittyy siis toiminnaksi, jonka tarkoituksena on lopettaa naisten erityisominaisuuksien sivuuttaminen.

Toinen uutinen on sekä naisten alistuksen että alistuksen syiden ja seurausten yhteydessä esittelemäni "USA:n valtio maksaa ennätyskorvaukset sukupuolisyrynnästä" -juttu (HS 24.3.2000, s. C2). Uutisen mukaan Yhdysvaltain valtio joutuu maksamaan korvauksia naisille, jotka haastoivat sen oikeuteen työhaussa tapahtuneen sukupuolisyrynnän takia. Lisäksi jutussa todetaan, että naisten asianajaja pitää tapausta hyvänä esimerkkinä siitä, kuinka kalliiksi syrjintä voi tulla valtiolle ja työnantajille. (Ks. uutinen 13, s. 62.) Näin emansipaatiokäytäntö määrittyy syrjityjen naisten omaksi toiminnaksi, jonka tarkoituksena on paitsi miehiä naisten kustannuksella suosineen tahon rankaiseminen myös naisten syrjinnän ehkäiseminen.

Myös kolmannessa uutisessa ulkomaisessa kontekstissa ilmenevään naisten syrjintään kohdistuva emansipaatiokäytäntö määrittyy uhrin omaksi toimintatavaksi. Kyseessä on naisten alistuksen yhteydessä esittelemäni Helsingin kansainvälisestä klezmer-musiikin festivaalista kertova juttu, jossa on haastateltu Irith Gabriely -nimistä juutalaista naisklarinetistia (HS 24.3.2000, s. B12). Uutisen mukaan Gabriely on rikkonut uskontonsa asettamia rajoja esiintymällä ortodoksijuutalaisen miehen asussa ja soittamalla ja laulamalla julkisesti (ks. uutinen 17, s. 65). Emansipaatiokäytäntö määrittyy siis yhden naisen toiminnaksi syrjintää vastaan eli murtautumiseksi naisille osoitetun yksityisen alueelta miehille varatun julkisen puolelle.

Ulkomaisessa kontekstissa tapahtuvaan naisten riistoon kohdistuvaa emansipaatiokäytäntöä tuodaan esille jo feminististen toimijoiden ja naisten alistuksen yhteydessä esittelemässäni Irmeli Torssosta ja kansainvälistä soroptimistijärjestöä käsittelevässä uutisessa (HS 26.3.2000, s. A18). Jutussa kerrotaan, että soroptimistijärjestö pyrkii keräämään rahaa maailman heikko-osaisille eli

naisille ja lapsille (ks. uutinen 2, s. 43). Tässä mielessä emansipaatiokäytäntö merkityksellistyy naisten riiston eli tarkemmin määrittelemättömän heikko-osaisuuden lievittämiseksi.

Ulkomaalaisten naisten kielelliseen alistukseen kohdistuvaa emansipaatiokäytäntöä käsitellään niin feministisen liikkeen ja feminististen toimijoiden kuin naisten alistuksenkin yhteydessä esittelemässäni "Filippiineillä myrskyjä ei enää nimitetä naisiksi" -uutisessa (HS 24.3.2000, s. C6). Sen mukaan Filippiinien valtiollinen säätoimisto on tullut siihen tulokseen, että myrskyjen nimeäminen naisten nimillä on naisia alentavaa, ja aikoo siksi ryhtyä käyttämään nimeämisessä slangisanoja (ks. uutinen 1, s. 40). Emansipaatiokäytäntö määrittyy siis toimintatavaksi, jonka tarkoituksena on lopettaa tietty naisia alistavia hierarkkisia dikotomioita uusintava käytäntö.

Suomalaisten naisten alistukseen kohdistuvia emansipaationäkemyksiä ja -käytäntöjä tuodaan esille yhteensä neljässä uutisessa, joista kahdessa nostetaan näkyviin nimenomaan seksuaalisen alistuksen ehkäisyyn ja lopettamiseen tähtääviä visioita ja toimintatapoja. Lisäksi yhdessä uutisessa kiinnitetään huomiota suomalaisnaisten syrjintään kohdistuvaan emansipaatiokäytäntöön, ja yhdessä uutisessa viitataan suomalaisnaisten riistoon kohdistuviin emansipaationäkemyksiin ja -käytäntöihin. (Ks. taulukko 10, s. 81.)

Suomalaisnaisten seksuaaliseen alistukseen kohdistuvia emansipaationäkemyksiä tuodaan esille jo naisten alistuksen ja alistuksen syiden ja seurausten yhteydessä esittelemässäni uutisessa, jossa kerrotaan suomalaisten sairaanhoitajien seksuaalista häirintää koskevan selvityksen tuloksista (IS 27.3.2000, s. A14 - A15). Selvityksen tekijä Simon Palmero toteaa uutisen mukaan, että sairaanhoitajien seksuaalinen häirintä voisi vähentyä, jos asiaa keskusteltaisiin enemmän ja jos sairaanhoitajat saisivat enemmän asianmukaista koulutusta. Myös sairaanhoito-

oppilaat haluaisivat jutun mukaan lisää seksuaaliopetusta. Lisäksi Palmeron kerrotaan toivovan, että sairaanhoitajia suojeltaisiin potilaiden lähentely-yrityksiltä lain avulla. (Ks. uutinen 11, s. 59.) Emansipaatio määrittyy siis lähinnä seksuaalisen häirinnän vähentymiseksi, ja alistuksen ehkäisemistä pidetään erityisesti uhrien mutta jossain määrin myös valtion tehtävänä.

Suomalaisessa kontekstissa tapahtuvaan naisten seksuaaliseen alistukseen kohdistuvaa emansipaatiokäytäntöä nostetaan näkyviin naisten alistuksen yhteydessä esittelemässäni "Mies ahdistelee yksin liikkuvia naisia Tampereella" - uutisessa (IS 31.3.2000, s. 12 - 13). Jutussa varoitetaan ulkomaalaisesta miehestä, joka on yrittänyt raiskata ainakin neljä naista, ja pyydetään ahdistelijan muita uhreja ottamaan yhteyttä poliisiin (ks. uutinen 12, s. 60). Emansipaatiokäytäntö on tässä tapauksessa toimintaa, jonka tavoitteena on lopettaa tietyssä paikassa tiettyyn aikaan ilmenevä naisten seksuaalinen alistus.

Suomalaisnaisten syrjintään kohdistuvaa emansipaatiokäytäntöä tuodaan esille jo naisten alistuksen yhteydessä esittelemässäni Nokian yhtiökokouksen jäsenvalinnoista kertovassa uutisessa (HS 23.3.2000, s. D2). Jutussa kiinnitetään erityistä huomiota yhtiön pienosakkaaseen, joka oli uutisen mukaan huolissaan Nokian hallituksen miesvaltaisuudesta ja pyrki siksi saamaan hallitukseen yhden naisjäsenen (ks. uutinen 14, s. 63). Emansipaatiokäytäntö määrittyy siis toimintatavaksi, jonka tarkoituksena on vähentää tietyssä tilanteessa miesten suosimista naisten kustannuksella.

Suomalaisten naisten riistoon kohdistuvia emansipaatiotavoitteita ja -käytäntöjä nostetaan näkyviin naisten alistuksen ja alistuksen syiden ja seurausten yhteydessä esittelemässäni Mannerheimin lastensuojeluliiton raporttia käsittelevässä uutisessa (IS 29.3.2000, s. A13). Jutussa kerrotaan, että erityisesti äideillä on edelleen vaikeuksia työn ja perheen yhteensovittamisessa. Uutisen mukaan

raportista selviää, että äidit haluavat miesten osallistuvan kotitöihin ja kaipaavat avuksi niin taloudellisia kannustimia kuin työelämän joustojakin. Lisäksi jutussa kerrotaan, että osa suomalaisista vanhemmista on jo jättänyt työn vähemmälle, omistautunut perheelle ja saanut siten parannettua elämänsä laatua ja helpotettua arkeaan. (Ks. uutinen 20, s. 68.) Emansipaatiovisiot ja -käytännöt määrittyvät siis uhrien omiksi näkemyksiksi ja toimintatavoiksi, joiden noudattaminen keventäisi naisten kaksinkertaista työtaakkaa.

Tutkimusaineiston perusteella vaikuttaa siltä, että naisten aseman parantamiseen ja naisten alistuksen lopettamiseen tähtäävät näkemykset ja toimintatavat jäävät suomalaisten valtavirtautisten ulkopuolelle vielä useammin kuin naisten alistus. Tämä tarkoittaa, että kun uutisissa kiinnitetään huomiota naisten alistukseen, se merkityksellistyy usein luonnolliseksi ja kyseenalaistamattomaksi asiointilaksi, jolle ei ole olemassa minkäänlaisia vaihtoehtoja. Silloin, kun vaihtoehtoja eli emansipaationäkemymiä ja -käytäntöjä tuodaan esille, niissä keskitytään lähinnä naisten alistuksen vähentämiseen tai ehkäisemiseen eli pikemminkin näkyvimpien oireiden kuin varsinaisten syiden poistamiseen.

Tutkimusaineiston perusteella näyttää myös siltä, että jos valtavirtautisessa esitellään nimenomaan alistuksen lopettamiseen tähtäävä visio tai toimintatapa, kyse on yleensä yksittäiseen naiseen tai tiettyyn naisryhmään kohdistuvasta ja tiettyyn paikkaan ja aikaan sitoutuneesta alistuksesta. Laajempia ja syvemmälle yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ihmispsykeen vaikuttavia emansipaatiostrategioita suomalaisissa valtavirtautisissa ei nosteta näkyviin. Tämä ei tosin ole yllättävää, sillä itsestäänselvältä vaikuttavaa vallitsevaa tilannetta horjuttavien muutosten kehittäminen ja toteuttaminen on hyvin vaikeaa - ei siis ihme, ettei niitä löydy suomalaisista valtavirtautisistakaan.

5. YHTEENVETO JA POHDINTAA

5.1. Feminismi suomalaisissa valtavirtauutisissa

Tutkielmani tavoitteena on ollut selvittää, missä määrin ja kuinka kehystettynä suomalaisen valtavirtajournalismin uutisista löytyy feminismiä. Yhtäältä olen siis halunnut tutkia, pääseekö feminismi suomalaisen valtavirtauutisoinnin agendalle vai jääkö se sen marginaaleihin tai ulkopuolelle. Toisaalta olen halunnut selvittää, kuinka feminismi konstruoituu ja merkityksellistyy suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa, ja muodostaa siten kuvan feminismin uutiskehyksistä.

Määrittelin journalismin suhteellisen ajankohtaiseksi ja faktapohjaiseksi joukkoviestinnäksi ja sen tuotteiksi, ja valtavirtajournalismia kuvailin journalismiksi, joka tavoittaa suuren osan suomalaisista ja jota suomalaiset seuraavat eniten. Uutisen puolestaan määrittelin neutraaliutta tavoittelevaksi ja suhteellisen faktapohjaiseksi ja ajankohtaiseksi todellisuuden representaatioksi. Suomalaisen valtavirtajournalismin edustajiksi valitsin Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat, Yleisradion TV1-kanavan ja MTV3-kanavan, ja keräsin niistä yhteensä neljän viikon aikana 2 008 uutisesta koostuvan tutkimusaineiston (ks. jaotelma, s. 31).

Feminismiä kuvailin monista erilaisista näkökulmista muodostuvaksi ajattelu- ja toimintatapojen kokonaisuudeksi, joka pyrkii tuomaan esille ja kuvailemaan naisten alistusta, selittämään sen syitä ja seurauksia ja kehittämään naisten vapautumiseen johtavia emansipaatiovisioita ja -strategioita. Feminismin etsintä tutkimusaineiston suomalaisista valtavirtauutisista tapahtui kolmen näkökulman avulla. Etsin ensinnäkin uutisia, joissa käsiteltiin feminististä liikettä tai ainakin mainittiin feminismi. Toiseksi etsin uutisia, joissa käsiteltiin tai mainittiin feministisiä toimijoita eli henkilöitä, jotka ovat sitou-

tuneet naisten aseman tarkasteluun ja parantamiseen. Kolmanneksi etsin uutisia, joista löytyi feminismin mukaisuutta eli naisten alistuksen osoittamista, alistuksen syiden ja seurausten pohdintaa ja naisten emansipaatioon liittyvien näkemysten ja käytäntöjen esilletuontia.

Löysin tutkimusaineistosta vain 20 feminismiä sisältävää uutista, eli kaikkien feminismiä sisältävien uutisten osuus koko tutkimusaineistosta oli vain 1,0 %. Yhtä lukuunottamatta kaikki löytämäni feminismiä sisältävät uutiset julkaistiin Helsingin Sanomissa ja Ilta-Sanomissa. MTV3-kanavan uutislähetyksistä keräämistäni uutisista feminismiä ei löytynyt. (Ks. taulukko 3, s. 36.) Feminististä liikettä uutisissa ei käsitelty lainkaan, ja se mainittiin vain yhdessä uutisessa. Feminististen toimijoiden käsittelyä puolestaan löytyi kahdesta uutisesta ja feminististen toimijoiden mainitsemista samoin kahdesta uutisesta. Feminismin mukaisuutta löysin 19 uutisesta, joista 19:ssä tuotiin esille naisten alistusta, kahdeksassa alistuksen syitä ja seurauksia ja yhdeksässä naisten emansipaatioon liittyviä näkemyksiä ja käytäntöjä. (Ks. taulukko 4, s. 37, taulukko 5, s. 38 ja taulukko 6, s. 50.)

Tutkimusaineistoni perusteella näyttää siis siltä, että vaikutelma feminismin näkymättömyydestä ja äänettömyydestä suomalaisessa julkisuudessa pitää paikkansa ainakin valtavirtautisten suhteen. Niin feministinen liike kuin feministiset toimijatkin näyttävät saavan suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa hyvin vähän tilaa. Vaikuttaa siis siltä, että feministinen liike ja feministiset toimijat kuuluvat todellakin suomalaisten valtavirtautisten vaietuimpiin tahoihin.

Myös feminismin mukaisuus ja sen myötä naisten alistus, alistuksen syyt ja seuraukset ja naisten emansipaatioon liittyvät visiot ja toimintatavat näyttävät jäävän suurimaksi osaksi suomalaisen valtavirtajournalismin uutisten ulkopuolelle. Naisten alistus oli päässyt tarkastelemini

valtavirtautisiin vain satunnaisesti ja usein vain jonkin toisen aiheen yhteydessä, ja alistuksen syyt ja seuraukset sekä emansipaationäkemykset ja -käytännöt olivat ylittäneet uutiskynnyksen vieläkin harvemmin (ks. taulukko 6, s. 50). Vaikuttaa siis siltä, että feminismin mukaisuus kuuluu todellakin suomalaisten valtavirtautisten vaietuimpiin todellisuuskäsityksiin.

Tutkielmani lähtökohtien eli kriittisen kulttuuritutkimuksen ja agenda setting -mallin näkökulmista feminismin määrää koskevat tutkimustulokset vaikuttavat mielenkiintoisilta. Agenda setting -mallin mukaanhan journalismin agendalla olevat aiheet voivat määrittyä erityisen tärkeiksi, koska ne vaikuttavat julkiseen agendaan eli siihen, mihin ihmisten huomio kiinnittyy yhteiskunnassa ja kulttuurissa (McCombs - Shaw 1993, 59; Reese 1991, 309, 311; Perko 1998, 14; Kivikuru 1995, 99). Saman logiikan mukaan agendalta puuttuvat aiheet voivat määrittyä vähemmän tärkeiksi, jopa merkityksettömiksi (Perko 1998, 17, 21). Tässä mielessä feminismin näkymättömyys ja äänettömyys suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa voi tarkoittaa sitä, että niin feministinen liike ja feministiset toimijat kuin feminismin mukaisuuskin jäävät suurimmaksi osaksi huomiotta ja määrittyvät suomalaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa pikemminkin epäolennaisiksi kuin merkityksellisiksi.

Kulttuuritutkimuksen mukaan joukkoviestintä tuottaa ja ylläpitää yhteisiä käsityksiä siitä, mitä todellisuus on ja mitä sen pitäisi olla (Karvonen 1998, 33, 36; Pietilä 1997, 281; Sirkkunen 1996, 71 - 72). Kriittisen kulttuuritutkimuksen mukaan todellisuuden määrittely ei kuitenkaan ole yksimielinen prosessi, vaan eri tahot esittävät todellisuudesta erilaisia näkemyksiä, ja joidenkin todellisuuskäsitykset ovat aina voimakkaampia kuin toisten (Karvonen 1998, 34 - 36; Luostarinen 1996, 52; Sirkkunen 1996, 72 - 73). Tällä on merkitystä, sillä todellisuutta koskevat käsitykset vaikuttavat ihmisten toimintaan, jolloin ne

tuottavat kaltaistaan maailmaa (Karvonen 1998, 39; Kune-
lius 1998, 15; Väliverronen 1998, 19).

Kriittisen kulttuuritutkimuksen näkökulmasta feminismin vähäisyys suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa voi siis kertoa siitä, että feministinen liike, feministiset toimijat ja feminismin mukaisuus eivät juurikaan pääse osallistumaan valtavirtauutisissa tapahtuvaan ihmisten, yhteiskunnan ja kulttuurin merkityksellistämiseen. Tämä puolestaan tarkoittaa, että feminismillä ei näytä olevan mahdollisuuksia vaikuttaa vallitseviin ajattelu- ja toimintatapoihin eli todellisuuden ja maailman rakentumiseen ainakaan suomalaisten valtavirtauutisten kautta. Valtavirtajournalismin uutiset eivät tietenkään ole ainoa väylä, jonka kautta suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin voi vaikuttaa, mutta kuten Stephen D. Reese huomauttaa (1991, 311 - 312), varsinkin poliittinen vaikuttaminen tapahtuu yhteiskunnassa pääosin juuri uutisten kautta. Tässä mielessä feminismin näkymättömyys ja äänettömyys nimenomaan valtavirtauutisissa vaikuttaa feminismin tavoitteiden kannalta varsin ongelmalliselta ja huolestuttavalta.

Jos feministinen liike, feministiset toimijat ja feminismin mukaisuus eivät määriy suomalaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa tärkeiksi eivätkä pääse osallistumaan todellisuuden ja maailman määrittelyyn, naisten alistus voi jäädä ikään kuin todellisuuden ulkopuolelle. Jos naisten alistus ei määriy osaksi yhteiskunnallista ja kulttuurista todellisuutta, alistuksen esilletuonti ja kritisointi on vaikeaa ja sen lopettaminen vieläkin vaikeampaa. Tällöin feminismi ei pysty saavuttamaan tavoitteitaan eli muuttamaan ihmisten ajattelu- ja toimintatapoja ja sitä kautta yhteiskuntaa ja kulttuuria. Tämä puolestaan tarkoittaa, että naisten alistus jatkuu ja luonnollistuu yhä itsestäänselvemmäksi ja kyseenalaistamattommaksi.

Feminismin uutiskehysten tarkastelu tapahtui tutkielmassani kolmen näkökulman avulla. Tarkastelin ensinnäkin sitä, millaisissa yhteyksissä ja miten uutisissa käsiteltiin feminististä liikettä tai mainittiin feminismi. Toiseksi tarkastelin, keitä olivat uutisten feministiset toimijat, kuinka heitä käsiteltiin, mistä he puhuivat ja missä yhteyksissä heihin viitattiin. Kolmanneksi tarkastelin, mistä uutisten feminismin mukaisuus tarkalleen ottaen löytyi, kuinka se ilmeni ja millaista se oli.

Feministinen liike merkityksellistyi tutkimusaineistoni suomalaisissa valtavirtauutisissa marginaaleihin kuuluvaksi tahoksi, jonka uutiskehyksiä kuvaavat sanat epämääräisyys, ulkomaisuus ja omituisuus. Paitsi että feminismiä liikkeenä ei käsitelty uutisissa lainkaan, ainoa sitä koskeva maininta esiintyi ulkomaisen uutistoimiston välittämässä lyhyessä jutussa ja oli lähes olematon ja hyvin epämääräinen. Koska tarkastelemissani valtavirtauutisissa ei kiinnitetty lainkaan huomiota suomalaiseen feministiseen liikkeeseen, feministinen liike määrittyi uutisissa pelkästään ulkomaiseksi ilmiöksi. Lisäksi feministinen liike merkityksellistyi kummalliseksi ja jopa naurettavaksi tahoksi, jota ei pidä ottaa vakavasti.

Myös feministiset toimijat merkityksellistyivät tutkimusaineistoni suomalaisissa valtavirtauutisissa marginaaleihin kuuluvaksi epämääräiseksi ja ulkomaiseksi tahoksi. Feministisiä toimijoita ei juurikaan käsitelty eikä käytetty uutisten lähteinä, ja feministiseen toimijuuteen viitattiin vain ohimennen. Kun feministinen toimija esiintyi uutisen aiheena, häntä ei käsitelty erityisesti feministisenä toimijana, ja kun hänet mainittiin jonkin toisen aiheen yhteydessä nimenomaan feministisenä toimijana, hänen roolinsa jäi varsin pieneksi.

Feministinen toimijuus rajoittui tarkastelemissani valtavirtauutisissa muutamaankin henkilöön, joiden toiminnasta kerrottiin hyvin vähän. Feministiset toimijat määrittyivät tutkimusaineiston valtavirtauutisissa lähinnä ulkomaa-

laisiksi henkilöiksi, joilla oli vain vähän yhteyksiä feminismiin liikkeenä. Suomalaisessa kontekstissa vaikuttavista feministisistä toimijoista ja heidän toiminnastaan uutisissa ei kerrottu mitään, ja uutisten ainoa feministisen liikkeen edustaja merkityksellistyi paitsi ulkomaalaiseksi henkilöksi myös passiiviseksi sivustaseuraajaksi, joka ei ollut huolissaan niinkään naisten kuin muiden ryhmien hyvinvoinnista ja jota ei otettu vakavasti.

Kriittisen kulttuuritutkimuksen ja agenda setting -mallin näkökulmista myös feministisen liikkeen ja feminististen toimijoiden uutiskehyksistä löytyy piirteitä, jotka vaikuttavat feminismiin kannalta ongelmallisilta. Koska sekä feministinen liike että feministiset toimijat esitettiin tutkimusaineistoni valtavirtauutisissa hyvin epämääräisesti, näyttää siltä, että suomalaisen valtavirtajournalismin uutisten perusteella ei ole mahdollista saada juuri minäkäänlaista käsitystä feministisestä liikkeestä eikä feministisistä toimijoista tai heidän toiminnastaan. Tämä voi osaltaan ylläpitää feminismiä koskevia ennakkoluuloja ja väärinkäsityksiä, joiden takia feministisen liikkeen ja feminististen toimijoiden on vaikeaa päästä osallistumaan ihmisten, yhteiskunnan ja kulttuurin merkityksellistämiseen.

Koska niin feministinen liike kuin feministiset toimijatkin määrittyivät tutkimusaineistoni valtavirtauutisissa erityisesti ulkomaisessa kontekstissa vaikuttaviksi tahtoiksi, näyttää siltä, että varsinkin suomalainen feministinen liike ja suomalaisessa kontekstissa toimivat feministiset toimijat jäävät valtavirtajournalismin uutisten ulkopuolelle. Voi olla, että tämä vahvistaa käsitystä Suomesta maana, jossa ei juurikaan esiinny naisten alistusta. Jos suomalainen feminismi pysyy näkymättömänä ja äänettömänä, myös suomalaisnaisten alistus jää ikään kuin todellisuuden ulkopuolelle. Tällaisessa tilanteessa suomalainen feminismi alkaa näyttää täysin tarpeettomalta, ja feministiset todellisuuskäsitykset ja vaatimukset määrittyvät epäolennaisiksi, käsittämättömiksi ja jopa virheel-

lisiksi. Tämäkin vaikeuttaa feminismin osallistumista todellisuuden ja maailman merkityksellistämiseen suomalaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa.

Myös se, että niin feministinen liike kuin feministiset toimijatkin näyttävät määrittyvän suomalaisen valtavirta-journalismin uutisissa pikemminkin omituisiksi kuin vakavasti otettaviksi, voi hankaloittaa feminismin osallistumista ihmisten, yhteiskunnan ja kulttuurin merkityksellistämiseen. Naurettaviksi määritellyt tahot ja niiden todellisuuskäsitykset on helppoa sivuuttaa merkityksettöminä. Feminismin puuttuminen todellisuutta ja maailmaa määrittelevien intressiryhmien joukosta puolestaan tarkoittaa, että feminismi ei pysty vaikuttamaan vallitseviin ajattelu- ja toimintamalleihin. Tällöin feminismin tavoitteiden saavuttaminen eli yhteiskunnan ja kulttuurin muuttaminen on mahdotonta, ja naisten alistus jatkuu ja luonnollistuu entisestään.

Feminismin mukaisuus ilmeni tutkimusaineistoni suomalaisissa valtavirtauutisissa erityisesti naisten alistuksen osoittamisena (ks. taulukko 6, s. 50). Naisten alistus merkityksellistyi tarkastelemissani uutisissa varsinkin seksuaaliseksi alistukseksi mutta myös syrjinnäksi, riistoksi ja kielelliseksi alistukseksi. Muita alistusmuotoja uutisissa ei tuotu esille. (Ks. taulukko 7, s. 52.)

Naisten seksuaalinen alistus määrittyi tarkastelemissani valtavirtauutisissa ulkomaalaisten naisten raiskauksiksi, ulkomaisessa ja suomalaisessa kontekstissa ilmeneväksi seksuaaliseksi häirinnäksi, suomalaisnaisten raiskausyrityksiksi, tarkemmin määrittelemättömäksi ulkomaalaisiin naisiin kohdistuvaksi väkivallaksi ja ulkomaalaisten naisten prostituutioksi. Naisten syrjintä puolestaan määrittyi niin ulkomaisessa kuin suomalaisessakin kontekstissa tapahtuvaksi miesten suosimiseksi, ulkomaalaisten naisten eristämiseksi yksityisen alueelle, ulkomaalaisten naisten erityisominaisuuksien sivuuttamiseksi ja laajemmin

ulkomaalaisten naisten yhteiskunnallisen ja sosiaalisen aseman rappeutumiseksi. Riisto merkityksellistyi sekä ulkomaalaisten että suomalaisten naisten kaksinkertaiseksi työtaakaksi, ulkomaalaisten naisten suoranaiseksi kotiorjuudeksi ja tarkemmin määrittelemättömäksi maailman naisten heikko-osaisuudeksi, ja naisten kielellinen alistus määrittyi ulkomaisessa kontekstissa ilmeneväksi hierarkisten dikotomioiden uusintamiseksi ja vähättelyksi. (Ks. taulukko 7, s. 52.)

Sekä naisten seksuaalinen alistus että naisten syrjintä, riisto ja kielellinen alistus merkityksellistyivät tarkastelemissani valtavirtauutisissa ensisijaisesti ulkomaalaisiin naisiin kohdistuvaksi alistukseksi, johon syyllistyvät ulkomaalaiset henkilöt ja ulkomaiset tahot. Tutkimusaineistoni perusteella näyttääkin siltä, että suomalaisen valtavirtajournalismin uutiskynnyksen ylittävät helpoimmin ulkomaalaisten naisten raiskaukset. Muunlaista ulkomaalaisiin naisiin kohdistuvaa alistusta tarkastelemissani uutisissa tuotiin esille vähemmän, ja suomalaisessa kontekstissa ilmenevään naisten alistukseen niissä kiinnitettiin huomiota vieläkin vähemmän, olipa alistusmuoto mikä tahansa. (Ks. taulukko 7, s. 52.)

Tutkimusaineistoni valtavirtauutisissa tuotiin esille erityisesti naisten seksuaalisen alistuksen mutta jossain määrin myös naisten riiston syitä. Muiden alistusmuotojen syitä uutisissa ei pohdittu. (Ks. taulukko 8, s. 71.) Myös naisten alistuksen seurausten pohdinta painottui tarkastelemissani valtavirtauutisissa seksuaaliseen alistukseen, mutta uutisissa tuotiin esille myös naisten riiston ja syrjinnän seurauksia. Muiden alistusmuotojen seurauksia uutisissa ei pohdittu. (Ks. taulukko 9, s. 76.) Tutkimusaineistoni perusteella näyttää siltä, että ulkomaalaisiin naisiin kohdistuvan alistuksen syyt ja seuraukset pääsevät suomalaisen valtavirtajournalismin uutisiin helpommin kuin suomalaisnaisten alistuksen syyt ja seuraukset. Lisäksi vaikuttaa siltä, että kun naisten alistuksen syyt ja seuraukset ylittävät uutiskynnyksen, kyseessä ovat yleensä

ulkomaalaisiin naisiin kohdistuvan seksuaalisen alistuksen ja varsinkin ulkomaalaisten naisten raiskausten syyt ja seuraukset. (Ks. taulukko 8, s. 71 ja taulukko 9, s. 76.)

Ulkomaalaisten naisten raiskausten syiksi määrittyivät valtavirtauutisissa sodat ja muut kansalliset konfliktitilanteet sekä miesten keskinäiset valtasuhteet, ja myös ulkomaalaisiin naisiin kohdistuvaa kotiorjuutta eli riistoa selitettiin kansallisella konfliktilla. Suomalaisnaisten seksuaalisen häirinnän ja raiskausyritysten syiksi määrittyivät seksuaaliset stereotyyptit, uhrien pukeutumistapa ja alistajien ahdistuneisuus, ja suomalaisnaisten kaksinkertaista työtaakkaa eli riistoa selitettiin miesten haluttomuudella osallistua kotitöihin, työtovereiden suvaitsemattomuudella ja uhrien arkuudella. (Ks. taulukko 8, s. 71.)

Ulkomaalaisten naisten raiskausten ja muun heihin kohdistuvan väkivallan eli seksuaalisen alistuksen seuraukset määrittyivät uhrien häpeäksi, avioitumisvaikeuksiksi ja kuolemaksi. Myös ulkomaalaisten naisten kaksinkertaisen työtaakan eli riiston seuraukset merkityksellistyivät uhrien kuolemaksi, ja ulkomaalaisten naisten kustannuksella tapahtuneen miesten suosimisen eli syrjinnän seuraukset puolestaan määrittyivät uhrien työnsaantivaikeuksiksi. Suomalaisnaisten seksuaalisen häirinnän ja raiskausyritysten seuraukset merkityksellistyivät tarkastelemisnäkökulmasta valtavirtauutisissa seksuaalisen häirinnän luonnollistumiseksi, ja suomalaisnaisten kaksinkertaisen työtaakan eli riiston seuraukset määrittyivät uhrien psyykkisiksi ja fyysisiksi ongelmiksi. (Ks. taulukko 9, s. 76.)

Tutkimusaineistoni suomalaisissa valtavirtauutisissa nostettiin näkyviin erityisesti naisten syrjintään mutta myös naisten seksuaaliseen alistukseen, riistoon ja kielelliseen alistukseen kohdistuvia emansipaationäkemyksiä ja -käytäntöjä (ks. taulukko 10, s. 81). Uutiskynnyksen ylittäneissä näkemyksissä ja käytännöissä keskityttiin lähinnä naisten alistuksen vähentämiseen ja ehkäisemiseen

tai korkeintaan yksittäisiin naisiin tai naisryhmiin tietyssä aikana ja tietyssä paikassa kohdistuvan alistuksen lopettamiseen. Laajempiin ja syvemmälle yhteiskuntaan, kulttuuriin ja ihmispsykeen vaikuttaviin emansipaatiostrategioihin tarkastelemissani valtavirtauutisissa ei puututtu.

Tutkimusaineiston uutisissa tuotiin esille niin suomalaisten kuin ulkomaalaistenkin naisten alistukseen kohdistuvia emansipaationäkemyksiä ja -käytäntöjä. Ulkomaisessa kontekstissa nostettiin näkyviin erityisesti naisten syrjintään mutta myös naisten riistoon ja kielelliseen alistukseen kohdistuvia emansipaatiovisioita ja -toimintatapoja. Suomalaisessa kontekstissa puolestaan kiinnitettiin huomiota erityisesti naisten seksuaaliseen alistukseen mutta myös naisten syrjintään ja riistoon kohdistuviin emansipaationäkemyksiin ja -käytäntöihin. (Ks. taulukko 10, s. 81.)

Ulkomaalaisten naisten syrjintään kohdistuvat emansipaatiokäytännöt määrittyivät tarkastelemissani valtavirtauutisissa tietyn naisryhmän erityisominaisuuksien sivuuttamisen lopettamiseksi, miesten suosimisen ehkäisemiseksi ja yksittäisen naisen murtautumiseksi yksityisen alueelta miehille varattuun julkiseen. Ulkomaalaisten naisten riistoon kohdistuva emansipaatiokäytäntö puolestaan määrittyi naisten heikko-osaisuuden lievittämiseksi ja ulkomaalaisten naisten kielelliseen alistukseen kohdistuva emansipaatiokäytäntö merkityksellistyi tietyn rajattua naisryhmää alistavan hierarkkisia dikotomioita uusintavan käytännön lopettamiseksi. (Ks. taulukko 10, s. 81.)

Suomalaisten naisten seksuaalisen alistuksen yhteydessä emansipaatiovisioissa korostettiin erityisesti uhrien mutta myös valtion toimintaa seksuaalisen häirinnän vähentämiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi. Lisäksi uutisissa tuotiin esille poliisin toimintaa tietyn naisryhmän raiskausyritysten lopettamiseksi. Suomalaisnaisten syrjintään kohdistuva emansipaatiokäytäntö puolestaan määrittyi

toiminnaksi, jonka tarkoituksena oli vähentää miesten suosimista naisten kustannuksella, ja suomalaisnaisten riistoon kohdistuvissa emansipaationäkemyksissä ja -käytännöissä tuotiin esille uhrien vaatimuksia ja toimintatapoja, joiden tavoitteeksi määrittyi naisten kaksinkertaisen työtaakan keventyminen. (Ks. taulukko 10, s. 81.)

Myös feminismin mukaisuuden uutiskehyksistä löytyy kriittisen kulttuuritutkimuksen ja agenda setting -mallin näkökulmista piirteitä, jotka vaikuttavat feminismin kannalta ongelmallisilta. Jos naisten alistus merkityksellistyy suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa lähinnä seksuaaliseksi alistukseksi ja erityisesti ulkomaalaisiin naisiin kohdistuviksi raiskauksiksi (ks. taulukko 7, s. 52), valtavirtauutisten tarjoama kuva naisten alistuksesta jää varsin suppeaksi. Agenda setting -mallin näkökulmasta suomalaisnaisiin kohdistuva alistus ja muu kuin seksuaalinen alistus jäävät suurimmaksi osaksi vaille ihmisten huomiota eivätkä siksi määrity tärkeiksi tai edes olemassaoleviksi ongelmiksi, jolloin niiden esilletuonti ja kritisointi on hankalaa ja niiden lopettaminen vieläkin hankalampaa.

Koska naisten alistuksen syyt ja seuraukset näyttävät pääsevän suomalaisiin valtavirtauutisiin vieläkin harvemmin kuin naisten alistus (ks. taulukko 6, s. 50), vaikuttaa siltä, että uutiskynnyksen ylittänyttä naisten alistusta ei yleensä käsitellä kovinkaan syvällisesti. Tämä puolestaan voi vaikeuttaa alistuksen vähentämistä ja lopettamista, sillä ongelman ratkaiseminen vaatii aina ongelman tarkempaa tarkastelua. Pelkkä naisten alistuksen osoittaminen ei riitä, vaan myös sen syitä ja seurauksia on pohdittava, jotta alistukselle olisi mahdollista kehittää emansipaatiostrategioita.

Vaikuttaa kuitenkin siltä, että suomalaisissa valtavirtauutisissa naisten alistuksen syiden ja seurausten pohdinta rajoittuu lähinnä ulkomaalaisiin naisiin kohdistuvien raiskausten taustojen ja seurausten pohdintaan (ks. tau-

lukko 8, s. 71 ja taulukko 9, s. 76). Suomalaisnaisten alistuksen ja muun kuin seksuaalisen alistuksen syyt ja seuraukset näyttävät siis jäävän suurimmaksi osaksi vaille huomiota, mikä voi osaltaan hankaloittaa niiden ehkäisemistä ja lopettamista. Lisäksi vaikuttaa siltä, että vaikka naisten alistuksen syiden ja seurausten pohdinta sinänsä on feminismin mukaista, valtavirtauutisissa esitetyt näkemykset alistuksen taustoista eivät sitä välttämättä ole. Esimerkiksi ulkomaalaisten naisten raiskaukset ja kotiorjuus määrittyivät tarkastelemissani uutisissa ilmiöiksi, jotka eivät itsessään ole ongelmia vaan vain osia laajemmista ongelmatilanteista ja joilla ei ole mitään tekemistä naisten ja miesten välisten epätasapainoisten valtasuhteiden kanssa. Suomalaisnaisten seksuaalinen alistus ja kaksinkertainen työtaakka puolestaan merkityksellistyivät ilmiöiksi, joista on mahdollista syyttää myös alistuksen uhreja. Tällainen naisten alistuksen ja naisten ja miesten välisten valtasuhteiden vähättely sekä uhrien syyllistäminen eivät varmastikaan kuulu feminismin periaatteisiin.

Koska naisten alistukseen kohdistuvat emansipaationäkemykset ja -käytännöt näyttävät saavan suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa vieläkin vähemmän tilaa kuin naisten alistus (ks. taulukko 6, s. 50), vaikuttaa siltä, että naisten alistus merkityksellistyy uutisissa usein asiain-tilaksi, jota ei ole mahdollista kyseenalaistaa eikä siten myöskään muuttaa. Tarkastelemissani uutisissa kiinnitettiin huomiota lähinnä naisten syrjintään kohdistuviin emansipaatiovisioihin ja -käytäntöihin (ks. taulukko 10, s. 81), joten varsinkin muihin alistusmuotoihin kohdistuvat emansipaationäkemykset ja -käytännöt näyttävät jäävän suurimmaksi osaksi huomiotta suomalaisissa valtavirtauutisissa. Tämäkin voi osaltaan hankaloittaa feminismin tavoitteiden saavuttamista eli naisten alistuksen lopettamista, sillä mitä luonnollisemmalta, itsestäänselvemmältä ja kyseenalaistamattomammalta naisten alistus vaikuttaa, sitä vaikeampaa sitä on nostaa näkyviin, kritisoida ja saada loppumaan.

5.2. Lopuksi

Tutkimusaineistoni perusteella näyttää siltä, että feminismin rooli suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa on feminismin näkökulmasta ongelmallinen. Feminismin kannalta olisi tietenkin hyvä, jos valtavirtauutisissa annettaisiin enemmän tilaa feministiselle liikkeelle, feministisille toimijoille ja feminismin mukaisuudelle eikä määriteltäisi feminismiä marginaaleihin kuuluvaksi epämääräiseksi, kummalliseksi ja pelkästään ulkomaiseen kontekstiin liittyväksi ilmiöksi. Edistystä olisi feminismin näkökulmasta myös se, jos suomalaisissa valtavirtauutisissa kiinnitettäisiin huomiota kaikkiin naisten alistusmuotoihin, pohdittaisiin tarkkaan alistuksen syitä ja seurauksia ja tuotaisiin esille naisten emansipaatiota edistäviä visioita ja toimintatapoja.

Jos feminismille annettaisiin enemmän tilaa suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa, feministinen liike ja feministiset toimijat voisivat agenda setting -mallin logiikan mukaan määrittäytyä tärkeiksi tahoiksi, ja naisten alistus voisi merkityksellistyä keskeiseksi yhteiskunnalliseksi ja kulttuuriseksi ongelmaksi. Tällöin feminismin olisi helpompaa osallistua ihmisten, yhteiskunnan ja kulttuurin määrittelyyn ja vaikuttaa vallitseviin ajattelu- ja toimintatapoihin. Tämä puolestaan tarkoittaisi, että feminismillä olisi mahdollisuuksia saavuttaa tavoitteensa eli muuttaa todellisuutta ja maailmaa niin, ettei naisten alistus enää jatkuisi.

Jotta feminismin roolia suomalaisissa valtavirtauutisissa olisi mahdollista parantaa, tarvittaisiin tietoa siitä, miksi feminismi ja naisten alistus saavat vain vähän tilaa suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa ja miksi niiden uutiskehukset ovat sellaiset kuin ovat. Stephen D. Reese (1991, 310) nimittää tällaista joukkoviestinnän ja journalismin agendan muotoutumisen tarkastelua media agenda setting -tutkimukseksi, ja Gerald M. Kosicki (1993,

116) puolestaan kutsuu sitä agenda building -tutkimukseksi. Feminismin uutisrooliin vaikuttavien tekijöiden selvittäminen ja tarkastelu vaatisi varmasti oman tutkimuksensa, mutta spekulointi on toki mahdollista vielä tämänkin tutkielman puitteissa.

Feminismin uutisrooliin vaikuttavia tekijöitä voi löytyä ainakin yksittäisten journalistien, uutistoimitusten rutiinien ja journalistisen kulttuurin tasolta. On hyvin todennäköistä, että useimmat journalistit eivät tiedä feminismistä tarpeeksi käsitelläkseen feminististä liikettä, käyttääkseen lähteinä feministisiä toimijoita tai tullakseen ylipäättään ajatelleeksi juttuaiheiden mahdollistamia feministisiä näkökulmia. Tästä voi johtua myös se, että feministisen liikkeen, feminististen toimijoiden, naisten alistuksen, alistuksen syiden ja seurausten ja naisten emansipaatioon liittyvien näkemysten ja käytäntöjen käsittely jää yleensä varsin epämääräiseksi.

Feminismiä koskevat ennakkoluulot ja väärinkäsitykset puolestaan voivat vaikuttaa yksittäisten journalistien työhön niin, että feminismi ja naisten alistus eivät vaikuta hyviltä aiheilta eivätkä feministiset toimijat sopivilta tai edes luotettavilta lähteiltä. Journalistikin on aina persoona, joka ei pysty jättämään kaikkia asenteitaan ja päänäpinttymiään toimituksen naulakkoon. Negatiiviset käsitykset voivat olla syynä myös siihen, että feministinen liike ja feministiset toimijat määrittyvät suomalaisissa valtavirtauutisissa pikemminkin naurettaviksi kuin vakavasti otettaviksi. Lisäksi saattaa olla, että vaikka journalisti olisi tutustunut feminismiin ja kiinnostunut siitä, hän ei käsittele sitä eikä naisten alistusta jutuissaan, koska ei halua leimautua muiden journalistien silmissä uutistoimituksen feministiksi.

Myös uutistoimitusten tasolla feministisen liikkeen ja feminististen toimijoiden käsittelyn sekä feminististen näkökulmien käytön vähäisyyteen voi olla monia syitä. Feminististen näkökulmien käyttö vaatisi niin paljon

taustoittavaa työtä ja pohdintaa, että siihen ei ehkä ole mahdollisuutta uutistoimituksen rutiinien keskellä. Esimerkiksi Tuomo Mörä (1998, 14) toteaa, että juttuihin liittyvien asioiden tarkempi selvittely onnistuu nykyään vain journalistin omalla ajalla. Kiireestä saattaa johtua myös se, että naisten alistus määrittyy valtavirtautisisa erityisesti seksuaaliseksi alistukseksi ja raiskauksiksi, jotka on helpompaa huomata kuin monet muut alistusmuodot ja joiden käsittelyssä ei välttämättä tarvita syvällisiä teoreettisia pohdintoja. Kiire voi olla syynä myös siihen, että naisten alistuksen käsittely ei useinkaan yllä alistuksen syiden ja seurausten eikä alistukseen liittyvien emansipaatiovisioiden ja -käytäntöjen tasolle. Anu Kantola (1998a, 26) toteaaakin, että journalistin työhön ei enää näytä kuuluvan lainkaan omien näkemysten pohdiskelua eikä näkökulmien hiontaa.

Myös feminististen lähteiden käyttöä saatetaan pitää liian aikaavievänä. Koska feministiset toimijat eivät ole uutistoimitusten vakiolähteitä, journalistit eivät välttämättä tiedä, mistä heitä pitäisi etsiä, eivätkä ehdi jäljittämään heitä. Lisäksi voi olla, että viestimen linja ei rohkaise feministisen liikkeen, feminististen toimijoiden, naisten alistuksen, alistuksen syiden ja seurausten sekä naisten emansipaatioon liittyvien visioiden ja strategioiden käsittelyä tai edes suvaitse sitä. Syynä tähän voi olla esimerkiksi se, että feminismin ei uskota kiinnostavan suurta yleisöä tai että sen pelätään jopa häiritsevän sitä. Kantolan (1998a, 37) mukaan journalististen juttujen tekemisestä onkin tullut tekniikkalaji, jossa tekijän mielipiteet piilotetaan niin, että ne eivät pääse ärsyttämään vastaanottajia.

Myös vallitsevat uutiskriteerit voivat ehkäistä feminismin ja naisten alistuksen käsittelyä. Simo Sipolan (1998, 95) mukaan erityisesti kaikki äkilliset, yllättävät, poikkeavat, tuhoiset ja voimakkaat tapahtumat ja asiat kiinnostavat tiedotusvälineitä ja ylittävät siksi uutiskynnyksen. Naisten alistus ja feminismi sen sijaan ovat hitaita,

jatkuvia ja useimmiten huomaamattomia prosesseja, joihin ei yleensä liity yllättäviä, uutisiksi kelpaavia tapahtumia. Sipolan (1998, 95 - 96) mukaan vallitsevat uutiskriiteerit kertovat uutisjournalismia vaivaavasta vauhtisokeudesta sekä pinnallisuudesta, joiden takia uutisissa ei päästä asioiden ilmitasoa syvemmälle - naisten alistuksen tapauksessa sen syihin ja seurauksiin - eikä oteta huomioon hitaasti tapahtuvia prosesseja.

Journalistinen kulttuuri arvostaa perinteisesti objektiivisuutta ja sitoutumattomuutta. Ari Heinosen (1996, 92 - 94) mukaan suomalaisjournalistit pitävät ihanteenaan riippumatonta vahtikoiraa ja valistajaa, joka tarjoaa tapahtumista puolueettomia selostuksia. Anu Kantolan (1998a, 38) mukaan journalistinen ammattitaito onkin nykyään ennen kaikkea sitä, että journalisti saa juttunsa vaikuttamaan puolueettomilta ja neutraaleilta. Tällöin feminististen näkökulmien käyttö voi määrittyä tietyn yhteiskunnallisen ja poliittisen liikkeen tukemiseksi ja siinä mielessä epäilyttäväksi journalismiksi, mikä varmastikin ehkäisee naisten alistuksen käsittelyä. Myös se, että feministinen liike ja feministiset toimijat määrittyvät valtavirtauutisissa usein omituisiksi ja jopa naurettaviksi, saattaa liittyä journalismin sitoutumattomuuden puolustamiseen.

Feminismin vähäinen määrä suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa ja sen tietynlaiset uutiskehykset voivat johtua myös feminismistä itsestään ja laajemmin suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista. Anu Koivusen ja Marianne Liljeströmin (1996, 17 - 18) mukaan suomalainen feminismi ei ole profiloitunut mielenosoituksia ja muita näkyviä tempauksia järjestäväksi liikkeeksi vaan päinvastoin suhteellisen näkymättömäksi ruohonjuuritason toiminnaksi ja osaksi valtiollisia elimiä. Koska feminismi ei tuo itseään esille siten kuin monet muut yhteiskunnalliset ja tavoitteelliset tahot tekevät, ei ole ihme, että suomalainen feministinen liike, suomalaisessa kontekstissa vaikuttavat feministiset toimijat ja suomalaisnaisten

alistus eivät pääse valtavirtautisiin. Myös se, että niin feministinen liike ja feministiset toimijat kuin naisten alistuskin määrittyvät uutisissa erityisesti ulkomaiseen kontekstiin liittyviksi ilmiöiksi, voi johtua suomalaisen feminismin hiljaisuudesta.

Toisaalta on vaikeaa sanoa, kumpi on syy ja kumpi seuraus: johtuuko feminismin vähäinen määrä uutisissa suomalaisen feminismin tyylistä vai suomalaisen feminismin luonne siitä, että se ei saa tilaa julkisuudessa? Feminismin näkymättömyyteen ja äänettömyyteen vaikuttaa varmastikin käsitys suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin edistyksestä ja tasa-arvoisuudesta naisten suhteen. Käsitys vaikuttanee myös journalismiin, sillä jos ajatellaan, että suomalaisten naisten asema on hyvä, feminismi ei vaikuta tarpeelliselta ilmiöltä eikä myöskään kiinnostavalta uutisaiheelta tai näkökulmalta. Tässäkin tapauksessa on kuitenkin syytä kysyä, mistä mikäkin johtuu. Onko suomalaisten naisten hyvä asema todellakin syy feminismin tarpeettomuuteen ja sen myötä feminismin vähäiseen määrään uutisissa, vai onko käsitys naisten hyvästä asemasta ja feminismin tarpeettomuudesta itse asiassa vain uutisten ja yleensäkin journalismin ja julkisuuden tuotetta?

Kun Suomi liittyi Euroopan unioniin, julkisuudessa todettiin usein, että suomalaisten naisten tasa-arvoinen asema on hyvä esimerkki muille Euroopan maille ja että sitä kannattaa ikään kuin viedä maailmalle. Tarja Halosen voitettua vuoden 2000 presidentinvaalit julkisuudessa korostettiin moneen kertaan, että nimenomaan naiset ratkaisivat vaalien tuloksen ja että kyseessä oli naisten voitto. Halosen astuttua virkaan uutisissa toistettiin, että Suomi sai historiansa ensimmäisen naispresidentin, mutta näkökulmana ei ollut menneiden aikojen kritisointi vaan suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin tasa-arvoisuuden alleviivaaminen. Tällainen tietyn todellisuuskäsityksen jatkuva luonnollistaminen on varmastikin vaikuttanut siihen, että naisten alistusta ja feminismiä ei pidetä

olennaisena osana suomalaista yhteiskuntaa eikä siten myöskään uutisoinnin arvoisena.

Näyttää siis siltä, että feminismin uutisroolia muovaavia tekijöitä voi löytyä monelta suunnalta ja että ne voivat vaikuttaa feminismin määrään ja kehyksiin suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa monin tavoin. Tämä tarkoittaa yhtäältä sitä, että feminismin uutisroolia parantamaan pyrkivät toimenpiteet voivat olla monenlaisia ja kohdistua moniin eri tekijöihin, ja toisaalta sitä, että todellisen muutoksen aikaansaanti on hankalaa ja vaatii varmasti paljon aikaa. Yhtäältä feminismin uutisroolia on mahdollista pyrkiä parantamaan vaikuttamalla joko yksittäisten journalistien asenteisiin ja tietoihin, uutistoimitusten rutiineihin, uutiskulttuuriin, journalistiseen kulttuuriin tai suomalaiseen feminismiin. Toisaalta voi olla, että feminismin uutisroolin parantuminen edellyttää muutoksia kaikilla näillä tasoilla.

Mutta voiko feminismin uutisroolin parantuminen todella parantaa naisten asemaa eli muuttaa todellisuutta ja maailmaa? Kriittisen kulttuuritutkimuksen näkökulmasta katsottuna vastaus on myönteinen. Koska todellisuutta ei ole olemassa ilman vakiintuneita todellisuuskäsityksiä (Pietilä 1998, 409 - 410; Karvonen 1998, 32 - 33; Väliiveronen 1998, 18 - 19; Kunelius 1998, 14 - 15), maailmaa voi muuttaa vain muuttamalla niitä tahoja, jotka osallistuvat vallitsevien ajattelu- ja toimintatapojen tuottamiseen ja ylläpitämiseen. Koska yksi näistä tahoista on joukkoviestintä (Karvonen 1998, 33; Pietilä 1997, 281; Perko 1998, 15; Sirkkunen 1996, 71 - 72), myös sen muuttaminen voi edesauttaa todellisuuden ja maailman muuttumista. Kuten Tapani Suominen (1998, 108) toteaa, julkinen keskustelu voi vaikuttaa huomattavasti yhteiskunnallisiin prosesseihin.

Kulttuuritutkimuksen näkökulmasta suomalaisen valtavirtajournalismin uutiset ja se, missä määrin ja kuinka kehystettynä niistä löytyy feminismiä, vaikuttavat naisten

asemaan. Tällä hetkellä feminismin uutisrooli on feminismin ja naisten kannalta selvästi ongelmallinen, mutta sen muuttaminen voisi osaltaan vähentää naisten alistusta ja siten edistää naisten emansipaatiota. On tietenkin mahdollista kysyä, miksi suomalaisten valtavirtautisten pitäisi ajaa feminismin ja naisten asiaa. Toisaalta on myös mahdollista kysyä, miksi suomalaisten valtavirtautisten pitäisi edelleen osallistua naisten alistuksen ylläpitämiseen. Jos journalistien velvollisuutena on kunnioittaa ihmisoikeuksia ja tarjota ihmisille olennaisia ja monipuolisia tietoja, joiden avulla voi muodostaa todenmukaisen kuvan yhteiskunnasta ja maailmasta ja jotka edistävät keskustelua (SJL 1997, 4 - 5), millä perusteella niin feminismi kuin naisten alistuskin määritellään suomalaisen valtavirtajournalismin uutisissa merkityksettömiksi tai jätetään kokonaan valtavirtautisten ja todellisuuden ulkopuolelle?

LÄHTEET

- ALASUUTARI, Pertti 1995. Laadullinen tutkimus. 3. painos. Tampere: Vastapaino.
- FAIRCLOUGH, Norman 1997. Miten media puhuu. Suom. Virpi Blom ja Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino.
- HALONEN, Irma Kaarina 1999. Matka journalismin sukupuolitumisen strategisille alueille. Acta Universitatis Tamperensis 669. Tampere: Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos.
- HEINONEN, Ari 1996. Ihanteet ja arki - journalistien itsekritiikki. Teoksessa Heikki Luostarinen, Ullamaija Kivikuru ja Merja Ukkola (toim.), Sopulisiilppuri. Mediakritiikin näkökulmia. Oppimateriaaleja 56. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- HIETALA, Veijo 1997. Kulttuurintutkimus ja audiovisuaaliset viestimet. Teoksessa Anu Koivunen ja Veijo Hietala (toim.), Kanavat auki! Televisiotutkimuksen lukemisto. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A: 61. Turku.
- KANTOLA, Anu 1998. Barrikadeilta brandiksi - mitä journalisti tekee ja mitä journalistilla tehdään? Teoksessa Anu Kantola ja Tuomo Mörä (toim.), Journalismia! Journalismia? Juva: WSOY.
- KARVONEN, Erkki 1998. Ihminen ja kulttuuri eli robinsonit asfalttiviidakossa. Teoksessa Ullamaija Kivikuru ja Risto Kunelius (toim.), Viestinnän jäljillä. Näkökulmia uuden ajan ilmiöön. Juva: WSOY.
- KIVIKURU, Ullamaija 1995. Journalismin tutkimus. Teoksessa Elina Sana (toim.), Tieto-opista mediapeliin - journalismin tutkimuksen näkökulmia. Juva: WSOY.
- KOIVUNEN, Anu 1996a. Emansipaatio. Teoksessa Anu Koivunen ja Marianne Liljeström (toim.), Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

- KOIVUNEN, Anu 1996b. Sorto. Teoksessa Anu Koivunen ja Marianne Liljeström (toim.), Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- KOIVUNEN, Anu 1997a. Feministisen kritiikin haaste media-tutkimukselle. Teoksessa Anu Koivunen ja Veijo Hietala (toim.), Kanavat auki! Televisiotutkimuksen lukemisto. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A: 61. Turku.
- KOIVUNEN, Anu 1997b. Ideologiakritiikin lähtökohdista. Teoksessa Anu Koivunen ja Veijo Hietala (toim.), Kanavat auki! Televisiotutkimuksen lukemisto. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A: 61. Turku.
- KOIVUNEN, Anu - LILJESTRÖM, Marianne 1996. Kritiikki, visiot, muutos - feministinen purkamis- ja rakentamisprojekti. Teoksessa Anu Koivunen ja Marianne Liljeström (toim.), Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- KOSICKI, Gerald M. 1993. Problems and Opportunities in Agenda-Setting Research. Journal of Communication. Spring 1993/Vol. 43 No. 2. Oxford.
- KUNELIUS, Risto 1998. Viestinnän vallassa. Johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin. Juva: WSOY.
- KUUTTI, Heikki 1994. Journalistiikan sanasto. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- LUOSTARINEN, Heikki 1996. Citizen Kane ja infokratia. Kriitikot, motiivit ja keinot. Teoksessa Heikki Luostarinen, Ullamaija Kivikuru ja Merja Ukkola (toim.), Sopulisilppuri. Mediakritiikin näkökulmia. Oppimateriaaleja 56. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- MCCOMBS, Maxwell E. - SHAW, Donald L. 1993. The Evolution of Agenda-Setting Research: Twenty-Five Years in the Marketplace of Ideas. Journal of Communication. Spring 1993/Vol. 43 No. 2. Oxford.
- MÖRÄ, Tuomo 1998. Johdanto: Murros? Murros! Teoksessa Anu Kantola ja Tuomo Mörä (toim.), Journalismia! Journalismia? Juva: WSOY.

- PERKO, Touko 1998. Media on nykypäivän kirkko ja raamattu? Teoksessa Touko Perko ja Raimo Salokangas (toim.), Kymmenen kysymystä journalismista. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- PIETILÄ, Veikko 1995. Tiedotusopin kehitys ja tila. Teoksessa Elina Sana (toim.), Tieto-opista mediapeliin - journalismin tutkimuksen näkökulmia. Juva: WSOY.
- PIETILÄ, Veikko 1997. Joukkoviestintätutkimuksen valta- teillä. Tutkimusalan kehitystä jäljittämässä. Tampere: Vastapaino.
- PIETILÄ, Veikko 1998. Hajanaisesta moninaiseksi. Joukko- viestintätutkimuksen kehityksestä (etupäässä) angloamerikkalaisessa kulttuuripiirissä. Teoksessa Ullamaija Kivikuru ja Risto Kunelius (toim.), Viestinnän jäljillä. Näkökulmia uuden ajan ilmi- öön. Juva: WSOY.
- RANTANEN, Terhi 1997. "Maailman ihmeellisin asia". Johda- tus viestinnän oppihistoriaan. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- REESE, Stephen D. 1991. Setting the Media's Agenda: A Power Balance Perspective. Teoksessa James A. Anderson (toim.), Communication Yearbook/14. Newbury Park: Sage Publications.
- RIDELL, Seija 1997. Miten uutinen puhuttelee? Journalisti- set tekstit retorisisina sosiaalisina muotoina. Teoksessa Anu Koivunen ja Veijo Hietala (toim.), Kanavat auki! Televisiotutkimuksen lukemisto. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen jul- kaisuja A: 61. Turku.
- SAURI, Tuomo 1999a. Mass media economy and consumption. Teoksessa Finnish Mass Media 1999. Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto. Kulttuuri ja viestintä 1999: 1. Helsinki.
- SAURI, Tuomo 1999b. Newspapers. Teoksessa Finnish Mass Media 1999. Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto. Kulttuuri ja viestintä 1999: 1. Helsinki.
- SAURI, Tuomo 1999c. Radio. Teoksessa Finnish Mass Media 1999. Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto. Kulttuuri ja viestintä 1999: 1. Helsinki.

- SAURI, Tuomo 1999d. Television. Teoksessa Finnish Mass Media 1999. Tilastokeskus. Suomen virallinen tilasto. Kulttuuri ja viestintä 1999: 1. Helsinki.
- SAVOLAINEN, Tarja 1994. Kohteena sukupuoli. Katsaus joukkoviestinnän naistutkimukseen. Teoksessa Ihmiset, mediat ja merkitykset. Julkaisuja sarja 2B/1/94. Helsinki: Helsingin yliopisto, viestinnän laitos.
- SIPOLA, Simo 1998. Lisää koskettavuutta – miten käy uutisen? Teoksessa Anu Kantola ja Tuomo Mörä (toim.), Journalismia! Journalismia? Juva: WSOY.
- SIRKKUNEN, Esa 1996. Yksi uutinen – monta puntaria. Aivovoimistelua sanomalehti uutisen ympärillä. Teoksessa Heikki Luostarinen, Ullamaija Kivikuru ja Merja Ukkola (toim.), Sopulisilppuri. Mediakritiikin näkökulmia. Oppimateriaaleja 56. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- SJL = Suomen journalistiliitto 1997. Journalistin ohjeet. SJL:n julkaisusarja 2/97. Helsinki.
- SUOMINEN, Tapani 1998. Media ja yhteiskunnalliset liikkeet. Journalismikritiikin vuosikirja 1998. Tiedotustutkimus 2/1998. Tampere: Journalismin tutkimuksen ja kehitystyön yksikkö.
- TONG, Rosemarie 1995. Feminist Thought. A Comprehensive Introduction. London: Routledge.
- TUOMIVAARA, Salla 1998. Media, valta ja kansalaistoiminta. Journalismikritiikin vuosikirja 1998. Tiedotustutkimus 2/1998. Tampere: Journalismin tutkimuksen ja kehitystyön yksikkö.
- VALTONEN, Sanna 1998. Hyvä, paha media. Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä. Teoksessa Anu Kantola, Inka Moring ja Esa Väliverronen (toim.), Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan. Lahti: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- VÄLIVERRONEN, Esa 1998. Mediatekstistä tulkintaan. Teoksessa Anu Kantola, Inka Moring ja Esa Väliverronen (toim.), Media-analyysi. Tekstistä tulkintaan. Lahti: Helsingin Yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.

Liite 1. TV1:n uutislähetykset maanantaina 3.4. -
sunnuntaina 9.4.2000

päivä	uutislähetykset
ma 3.4.	<ul style="list-style-type: none"> - Ykkösen aamu-tv:n uutiset: 6.00 ja 6.30 uutiset ja urheilu-uutiset, 6.45 ruotsinkieliset uutiset, 7.00 ja 7.30 uutiset ja urheilu-uutiset, 7.45 ruotsinkieliset uutiset, 8.00 ja 8.30 uutiset ja urheilu-uutiset, 9.00 uutiset, 9.05 ruotsinkieliset uutiset - 13.00 Tv-uutiset - 17.00 Tv-uutiset ja Viiden talous - 17.40 Viittomakieliset uutiset - 17.45 Kortnytt - 18.15 TV-nytt - 18.35 Uutisotsikot - 20.30 Tv-uutiset ja sää - 20.55 Urheiluruutu - 22.55 Tv-uutiset
ti 4.4.	<ul style="list-style-type: none"> - Ykkösen aamu-tv:n uutiset (ks. ma 3.4.) - 13.00 Tv-uutiset - 17.00 Tv-uutiset ja Viiden talous - 17.40 Viittomakieliset uutiset - 17.45 Kortnytt - 18.15 TV-nytt - 18.35 Uutisotsikot - 20.30 Tv-uutiset ja sää - 20.55 Urheiluruutu - 23.05 Tv-uutiset - 23.15 Kvällsnytt
ke 5.4.	<ul style="list-style-type: none"> - Ykkösen aamu-tv:n uutiset (ks. ma 3.4.) - 13.00 Tv-uutiset - 17.00 Tv-uutiset ja Viiden talous - 17.40 Viittomakieliset uutiset - 17.45 Kortnytt - 18.15 TV-nytt - 18.35 Uutisotsikot - 20.30 Tv-uutiset ja sää - 20.55 Urheiluruutu ja V5-ravipeli - 23.00 Tv-uutiset - 23.10 Kvällsnytt

(Liite 1 jatkuu)

päivä	uutislähetykset
to 6.4.	<ul style="list-style-type: none"> - Ykkösen aamu-tv:n uutiset (ks. ma 3.4.) - 10.10 Uutisjuttu - 12.10 Uutisjuttu - 13.00 Tv-uutiset - 16.00 Uutisjuttu - 17.30 Tv-uutiset ja Viiden talous - 17.40 Viittomakieliset uutiset - 17.45 Kortnytt - 18.15 TV-nytt - 18.35 Uutisotsikot - 20.30 Tv-uutiset ja sää - 20.55 Urheiluruutu - 23.05 Tv-uutiset - 23.15 Kvällsnytt
pe 7.4.	<ul style="list-style-type: none"> - Ykkösen aamu-tv:n uutiset (ks. ma 3.4.) - 13.00 Tv-uutiset - 17.00 Tv-uutiset ja Viiden talous - 17.40 Viittomakieliset uutiset - 17.45 Kortnytt - 18.15 TV-nytt - 18.35 Uutisotsikot - 20.30 Tv-uutiset ja sää - 20.55 Urheiluruutu - 23.45 Tv-uutiset - 23.55 Kvällsnytt
la 8.4.	<ul style="list-style-type: none"> - 17.00 Tv-uutiset - 18.15 TV-nytt - 18.30 Viittomakieliset uutiset - 20.30 Tv-uutiset ja sää - 20.50 Urheiluruutu
su 9.4.	<ul style="list-style-type: none"> - 17.00 Tv-uutiset - 18.15 TV-nytt - 18.30 Viittomakieliset uutiset - 20.30 Tv-uutiset ja sää - 20.45 Urheiluruutu

yhteensä 107 uutislähetystä

Liite 2. MTV3:n uutislähetykset maanantaina 10.4. -
sunnuntaina 16.4.2000

päivä	uutislähetykset
ma 10.4.	<ul style="list-style-type: none"> - Huomenta Suomen uutiset: 6.00 uutiset, 6.30 uutiset ja talousuutiset, 7.00 uutiset ja urheilu-uutiset 7.30 uutiset ja talousuutiset 8.00 uutiset ja urheilu-uutiset 8.30 ja 9.00 uutiset - 12.00 Lounasuutiset - 15.00 Kolmen uutiset - 17.00 Viiden uutiset - 19.00 Seitsemän uutiset - 19.15 Talousuutiset - 21.00 Yhdeksän uutiset - 21.15 Tulosruutu - 23.10 Ylimääräinen uutislähetys
ti 11.4.	<ul style="list-style-type: none"> - Huomenta Suomen uutiset (ks. ma 10.4.) - 12.00 Lounasuutiset - 15.00 Kolmen uutiset - 17.00 Viiden uutiset - 19.05 Seitsemän uutiset - 19.55 Talousuutiset - 20.55 Uutiset ja sää - 22.00 Kymmenen uutiset - 22.20 Tulosruutu
ke 12.4.	<ul style="list-style-type: none"> - Huomenta Suomen uutiset (ks. ma 10.4.) - 12.00 Lounasuutiset - 15.00 Kolmen uutiset - 17.00 Viiden uutiset - 19.00 Seitsemän uutiset - 19.15 Talousuutiset - 20.55 Uutiset ja sää - 22.00 Kymmenen uutiset - 22.20 Tulosruutu
to 13.4.	<ul style="list-style-type: none"> - Huomenta Suomen uutiset (ks. ma 10.4.) - 12.00 Lounasuutiset - 15.00 Kolmen uutiset - 17.00 Viiden uutiset - 19.05 Seitsemän uutiset - 19.55 Talousuutiset - 20.55 Uutiset ja sää - 22.00 Kymmenen uutiset

(Liite 2 jatkuu)

päivä	uutislähetykset
pe 14.4.	<ul style="list-style-type: none">- Huomenta Suomen uutiset (ks. ma 10.4.)- 12.00 Lounasuutiset- 15.00 Kolmen uutiset- 17.00 Viiden uutiset- 19.05 Seitsemän uutiset- 19.55 Talousuutiset- 20.55 Uutiset ja sää- 22.00 Kymmenen uutiset- 22.20 Tuloruutu
la 15.4.	<ul style="list-style-type: none">- Huomenta Suomen uutiset:<ul style="list-style-type: none">7.30 uutiset,8.00 uutiset ja urheilu-uutiset8.30, 9.00 ja 9.25 uutiset- 19.00 Seitsemän uutiset- 19.10 Tuloruutu- 22.00 Kymmenen uutiset- 22.15 Tuloruutu
su 16.4.	<ul style="list-style-type: none">- Huomenta Suomen uutiset:<ul style="list-style-type: none">10.00 ja 11.00 uutiset ja urheilu-uutiset,11.25 uutiset- 19.00 Seitsemän uutiset- 19.10 Tuloruutu- 22.00 Kymmenen uutiset- 22.20 Tuloruutu
yhteensä 90 uutislähetystä	

Liite 3. Taulukkoluetelo

- TAULUKKO 1. TV1:n uutislähetysissä maanantaina 3.4. – sunnuntaina 9.4.2000 esitettyjen uutisjuttujen määrät toistoiheen ja ilman toistokertoja
- TAULUKKO 2. MTV3:n uutislähetysissä maanantaina 10.4. – sunnuntaina 16.4.2000 esitettyjen uutisjuttujen määrät toistoiheen ja ilman toistokertoja
- TAULUKKO 3. Feminismiä sisältävien uutisten osuudet eri viestinten ja koko tutkimusaineiston uutisista
- TAULUKKO 4. Feministisen liikkeen käsittelyä (FLKä) ja mainitsemista (FLMa), feminististen toimijoiden käsittelyä (FTKä) ja mainitsemista (FTMa) ja feminismin mukaisuutta (FMu) sisältävien uutisten määrät eri viestimissä ja koko tutkimusaineistossa
- TAULUKKO 5. Feministisen liikkeen mainitsemisen (FLMa), feminististen toimijoiden käsittelyn (FTKä) ja mainitsemisen (FTMa) ja feminismin mukaisuuden (FMu) yhdistelmät ja niitä sisältävien uutisten määrät eri viestimissä ja koko tutkimusaineistossa
- TAULUKKO 6. Feminismin mukaisuuden ilmenemistavat ja niitä sisältävien uutisten määrät eri viestimissä ja koko tutkimusaineistossa
- TAULUKKO 7. Suomalaisten ja ulkomaalaisten naisten alitsemuodot ja niiden esilletuontia sisältävien uutisten määrät tutkimusaineistossa
- TAULUKKO 8. Suomalaisten ja ulkomaalaisten naisten alituksen syyt ja niiden esilletuontia sisältävien uutisten määrät tutkimusaineistossa
- TAULUKKO 9. Suomalaisten ja ulkomaalaisten naisten alituksen seuraukset ja niiden esilletuontia sisältävien uutisten määrät tutkimusaineistossa
- TAULUKKO 10. Suomalaisten ja ulkomaalaisten naisten alitsemuotoihin kohdistuvien emansipaationäkemysten ja -käytäntöjen esilletuontia sisältävien uutisten määrät tutkimusaineistossa